



**VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ**

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

**FAKULTA PODNIKATELSKÁ**

FACULTY OF BUSINESS AND MANAGEMENT

**ÚSTAV FINANCÍ**

INSTITUTE OF FINANCES

**MANAGEMENT ZADLUŽENOSTI VYBRANÉHO  
KRAJE**

MANAGEMENT OF INDEBTEDNESS OF SELECTED REGION

**DIPLOMOVÁ PRÁCE**

MASTER'S THESIS

**AUTOR PRÁCE**

AUTHOR

Bc. Zuzana Suchomelová

**VEDOUCÍ PRÁCE**

SUPERVISOR

doc. Ing. Eva Lajtkepová, Ph.D.

**BRNO 2018**

## Zadání diplomové práce

Ústav: Ústav financí  
Studentka: **Bc. Zuzana Suchomelová**  
Studijní program: Ekonomika a management  
Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku  
Vedoucí práce: **doc. Ing. Eva Lajtkepová, Ph.D.**  
Akademický rok: 2017/18

Ředitel ústavu Vám v souladu se zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a se Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně zadává diplomovou práci s názvem:

### Management zadluženosti vybraného kraje

#### Charakteristika problematiky úkolu:

Úvod  
Cíle práce, metody a postupy zpracování  
Teoretická východiska práce: zadluženost krajů  
Analýza a zhodnocení současného stavu hospodaření a zadluženosti vybraného kraje  
Vlastní návrhy řešení, posouzení jejich přínosů  
Závěr  
Seznam použité literatury  
Přílohy

#### Cíle, kterých má být dosaženo:

Cílem práce je na základě teoretických východisek, důkladné analýzy vývoje hospodaření a zadluženosti vybraného kraje navrhnout dílčí reálné kroky vedoucí k efektivnějšímu řízení zadluženosti.

#### Základní literární prameny:

COGAN, R. Krajské zřízení. 1. vyd. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-041-6.

MARKOVÁ, H., M. KOPECKÝ a R. SUCHÁNEK. The Process of Budgeting and Issues of Indebtedness in the Czech Republic. In: Morrison, F. Fiscal Rules - Limits on Governmental Deficits and Debt. Ius Comparatum - Global Studies in Comparative Law. 1st ed. Switzerland: Springer Int. Publishing, 2016. pp. 85-100. ISBN 978-3-319-41205-4.

PROVAZNÍKOVÁ, R. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) ze dne 12. dubna 2000.

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ze dne 7. července 2000.

Termín odevzdání diplomové práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2017/18.

V Brně dne 1. 3. 2018

L. S.

---

doc. Ing. Vojtěch Bartoš, Ph.D.  
ředitel

---

doc. Ing. et Ing. Stanislav Škapa, Ph.D.  
děkan

## **Abstrakt**

Diplomová práce se zabývá hospodařením a zadlužeností Jihomoravského kraje v letech 2010-2016. Teoretická část práce se věnuje vymezení působnosti kraje, orgánů kraje, majetku kraje, rozpočtu kraje, jeho příjmů a výdajů a zadluženosti. Analytická část obsahuje charakteristiku Jihomoravského kraje a analýzu a zhodnocení jeho hospodaření a zadluženosti. Poslední část zahrnuje vlastní návrhy řízení zadluženosti Jihomoravského kraje do budoucna.

## **Abstract**

The diploma thesis deals with the management and the indebtedness of the South Moravian Region in 2010-2016. The theoretical part defines the competence of the region, regional authorities, property of the region, region budget, its incomes and expenditures and indebtedness. The analytical part contains the characteristics of the South Moravian Region and the analysis and evaluation of its economy and indebtedness. The last part includes own proposals for managing the indebtedness of the South Moravian Region in the future.

## **Klíčová slova**

kraj, hospodaření, zadluženost, příjmy, výdaje, rozpočet, střednědobý výhled rozpočtu

## **Key words**

region, management of the region, indebtedness of the region, incomes, expenditures, budget, medium-term budget outlook

### **Bibliografická citace**

SUCHOMELOVÁ, Z. *Management zadluženosti vybraného kraje*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, 2018. 107 s. Vedoucí diplomové práce doc. Ing. Eva Lajtkepová, Ph.D.

### **Čestné prohlášení**

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je původní a zpracovala jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem ve své práci neporušila autorská práva (ve smyslu Zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským).

V Brně dne 16. května 2018

.....

podpis studenta

### **Poděkování**

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce doc. Ing. Evě Lajtkepové, Ph.D. za odborné vedení při vypracování mé práce, za ochotu, cenné rady, vstřícný přístup a čas, který mi věnovala.

# OBSAH

<b>ÚVOD.....</b>	<b>11</b>
<b>1 CÍLE PRÁCE, METODY A POSTUPY ZPRACOVÁNÍ .....</b>	<b>13</b>
<b>2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE: ZADLUŽENOST KRAJŮ .....</b>	<b>15</b>
2.1 Hospodaření kraje a jeho zadluženost.....	15
2.2 Kraj jako součást územní samosprávy .....	15
2.3 Charakteristika kraje .....	16
2.4 Působnost kraje .....	17
2.5 Orgány kraje.....	18
2.5.1 Zastupitelstvo kraje.....	18
2.5.2 Rada kraje .....	19
2.5.3 Výbory zastupitelstva kraje .....	19
2.5.4 Komise rady kraje .....	19
2.5.5 Krajský úřad.....	20
2.6 Majetek kraje.....	20
2.7 Rozpočet kraje.....	21
2.7.1 Rozpočet kraje jako balance .....	22
2.7.2 Rozpočet kraje jako finanční plán .....	22
2.7.3 Rozpočet kraje jako nástroj prosazování cílů regionální ekonomiky .....	23
2.8 Střednědobý výhled rozpočtu kraje.....	23
2.9 Změny rozpočtu kraje .....	24
2.10 Rozpočtové provizorium kraje .....	24
2.11 Rozpočtový proces kraje .....	24
2.12 Příjmy a výdaje kraje.....	25
2.12.1 Příjmy rozpočtu kraje.....	25



2.12.2	Výdaje rozpočtu kraje .....	29
2.13	Zadluženost krajských samospráv .....	30
2.14	Příčiny zadluženosti krajů .....	31
2.15	Regulace zadluženosti krajů .....	32
2.16	Ukazatel dluhové služby.....	34
2.17	Preventivní opatření zadluženosti krajů .....	35
2.18	Alternativní ukazatele zadluženosti.....	36
2.19	Zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.....	37
2.19.1	Dluhová brzda pro územní samosprávné celky .....	38
2.19.2	Fiskální pravidlo pro územní samosprávné celky.....	38
2.19.3	Zveřejňování údajů ohledně rozpočtu a hospodaření .....	39
<b>3</b>	<b>ANALÝZA A ZHODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU HOSPODAŘENÍ</b>	
	<b>VYBRANÉHO KRAJE.....</b>	<b>40</b>
3.1	Charakteristika Jihomoravského kraje .....	40
3.2	Orgány krajské samosprávy .....	41
3.3	Analýza hospodaření Jihomoravského kraje.....	41
3.3.1	Hospodaření Jihomoravského kraje v letech 2010-2016.....	41
3.3.2	Příjmy rozpočtu Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 .....	44
3.3.3	Výdaje rozpočtu Jihomoravského kraje v letech 2010-2016.....	53
3.3.4	Financování rozpočtu Jihomoravského kraje v letech 2010-2016.....	59
3.3.5	Shrnutí zhodnocení hospodaření Jihomoravského kraje v letech 2010-2016.....	62
<b>4</b>	<b>ANALÝZA A ZHODNOCENÍ ZADLUŽENOSTI VYBRANÉHO KRAJE..</b>	<b>64</b>
4.1	Přehled úvěrů Jihomoravského kraje od Evropské investiční banky .....	66
4.2	Přehled úvěrů příspěvkových organizací zřízených Jihomoravským krajem ..	69
4.3	Celková zadluženost Jihomoravského kraje .....	70

4.4	Dluh Jihomoravského kraje na jednoho obyvatele .....	71
4.5	Ukazatel celkové zadluženosti .....	72
4.6	Ukazatel dluhové služby .....	73
4.7	Ukazatel krytí dluhové služby.....	74
4.8	Ukazatel celkové likvidity.....	75
4.9	Ukazatel výše celkového dluhu k průměrnému saldu běžného rozpočtu .....	75
4.10	Hodnocení zadluženosti kraje podle Zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.....	76
4.11	Shrnutí zhodnocení zadluženosti Jihomoravského kraje v letech 2010-2016.....	77
<b>5</b>	<b>VLASTNÍ NÁVRHY ŘEŠENÍ, POSOUZENÍ JEJICH PŘÍNOSŮ .....</b>	<b>80</b>
5.1	Udržení ratingového hodnocení na investičním stupni.....	80
5.2	Převod zadlužených příspěvkových organizací na akciové společnosti a sloučení školských příspěvkových organizací .....	82
5.3	Poskytování úvěrů právnickým osobám Jihomoravským krajem mimo úvěrů vlastním příspěvkovým organizacím .....	85
5.4	Zajištění úrokového rizika u plánovaného úvěru na financování projektu „Pořízení nových železničních elektrických jednotek do majetku JMK“ .....	86
5.5	Přijetí čtvrtého úvěru od Evropské investiční banky v letech 2018-2020 .....	88
	<b>ZÁVĚR .....</b>	<b>91</b>
	<b>SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....</b>	<b>94</b>
	<b>SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ .....</b>	<b>100</b>
	<b>SEZNAM TABULEK.....</b>	<b>101</b>
	<b>SEZNAM GRAFŮ .....</b>	<b>103</b>
	<b>SEZNAM OBRÁZKŮ .....</b>	<b>103</b>
	<b>SEZNAM PŘÍLOH.....</b>	<b>103</b>

# ÚVOD

Kraje vznikly přijetím Ústavy České republiky v roce 1993, která je definuje jako vyšší územní samosprávné celky. Na základě Ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků byl schválen vznik 14 krajů (respektive 13 + Hlavní město Praha). Činnost krajských samospráv byla zahájena 1. ledna 2001 po prvních volbách do zastupitelstev krajů. Základní práva, povinnosti a postavení krajů je zakotveno v zákoně č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

V roce 2003 začaly kraje postupně přebírat kompetence některých ministerstev a zrušených okresních úřadů. Do působnosti krajů převedl stát zařízení z oblasti zdravotnictví, dopravy, školství, kultury a dalších, které byly ve značně podfinancovaném stavu. Kraje musely přistoupit k dluhovému financování, aby zajistily realizaci projektů zejména na obnovu dopravní infrastruktury a zdravotnických zařízení. Potřeba cizích zdrojů se každým rokem zvyšovala a tím narůstala zadluženost krajů.

Zadluženost územních samosprávných celků představující dluh obcí a krajů je součástí veřejného dluhu a je nezbytné sledovat její vývoj, aby dluh nenarůstal. Z tohoto důvodu je zadluženost územních samosprávných celků od 1. ledna 2017 upravena zákonem č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, aby se předešlo nehospodárnému chování či riziku nesplácení dluhů ze strany obcí a krajů. Zákon č. 23/2017 Sb., stanovuje následující 3 okruhy povinností. V případě, že by výše dluhu veřejného sektoru přesáhla 55 % nominálního HDP, je územní samosprávný celek povinen na následující rok schválit rozpočet jako vyrovnaný nebo přebytkový. V situaci, kdy dluh územního samosprávného celku překročí 60 % jeho průměrného příjmu za poslední 4 roky, je územní samosprávný celek povinen dluh snížit o 5 % z rozdílu mezi výší dluhu a 60 % průměrného příjmu. Situace, ve které kraje vykazují určitou míru zadluženosti, ještě nemusí signalizovat špatné hospodaření, pokud je kraj schopen dluhy splácet.

Diplomová práce se zabývá analýzou a zhodnocením hospodaření a zadluženosti Jihomoravského kraje ve sledovaných letech 2010-2016. Práce se skládá ze tří částí, a to teoretické, analytické a návrhové.

Teoretická část práce se věnuje charakteristice kraje, jeho působnosti a rozpočtu. Dále je vymezena zadluženost kraje, její příčiny a regulace. Analytická část se zabývá hospodařením a zadlužeností Jihomoravského kraje v letech 2010-2016. Poslední návrhová část obsahuje doporučení pro efektivnější řízení dluhu Jihomoravského kraje.

Pro zpracování diplomové práce byla použita odborná literatura a internetové zdroje. Pro analýzu hospodaření a zadluženosti bylo čerpáno ze závěrečných účtů a střednědobých výhledů rozpočtu Jihomoravského kraje a z Monitoru státní pokladny.

# **1 CÍLE PRÁCE, METODY A POSTUPY ZPRACOVÁNÍ**

Hlavním cílem diplomové práce je na základě analýzy hospodaření a zadluženosti Jihomoravského kraje doporučit návrhy vedoucí k efektivnějšímu řízení zadluženosti kraje.

Dílčími cíli práce pro dosažení hlavního cíle jsou analýza jednotlivých položek příjmů a výdajů krajského rozpočtu a jeho financování. Dále je rozebrán zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. Dalším cílem je analýza zadluženosti pomocí vybraných ukazatelů a rozbor dlouhodobých úvěrů přijatých Jihomoravským krajem.

Při zpracování práce byly použity metody, kterými jsou deskripce, analýza, komparace, dedukce a syntéza.

Na počátku psaní diplomové práce je vytvořena rešerše, pro kterou je potřebné shromáždit a nastudovat odbornou literaturu, vyhledat příslušnou legislativu a závěrečné účty Jihomoravského kraje. V teoretické části je použita metoda deskripce za účelem definování jednotlivých pojmů. Pro rozbor příjmů a výdajů je čerpáno ze závěrečných účtů Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 a je použita metoda analýzy. Tato metoda je využita i pro rozbor zadluženosti pomocí vybraných ukazatelů.

Vývoj jednotlivých druhů příjmů a výdajů a také ukazatelů zadluženosti je porovnán v průběhu sledovaných let na základě metody komparace, která je založena na hledání stejných a odlišných vlastností porovnávaných ukazatelů.

Pro shrnutí a zhodnocení hospodaření a zadluženosti kraje je použita metoda syntézy a na základě dedukce jsou formulovány konkrétní závěry práce.

Diplomová práce se skládá ze tří částí, teoretické, analytické a návrhové. V první části práce je charakterizován kraj, vymezena jeho působnost, orgány a majetek. Další kapitoly se zaměřují na rozpočet, jeho příjmy a výdaje, střednědobý výhled rozpočtu a rozpočtový proces. Další část se věnuje rozboru zadluženosti kraje, příčinám a regulaci zadluženosti.

Teoretická část je zakončena definováním alternativních ukazatelů zadluženosti a zákonem č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

Analytická část diplomové práce se věnuje analýze a zhodnocení hospodaření Jihomoravského kraje. V této části je proveden rozbor příjmů a výdajů rozpočtu a jeho financování v letech 2010-2016. Dále je zpracována analýza a zhodnocení zadluženosti Jihomoravského kraje pomocí vybraných ukazatelů.

V návrhové části jsou uvedena doporučení, díky kterým by mohl Jihomoravský kraj efektivněji řídit svůj dluh.

## **2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE: ZADLUŽENOST KRAJŮ**

Teoretická část diplomové práce je zaměřena na hospodaření kraje a jeho zadluženost. V práci jsou vymezeny pojmy kraj, orgány kraje, působnost kraje a jeho majetek. Dále je rozebrán rozpočet kraje, jeho příjmy a výdaje a celkově rozpočtový proces. Stěžejní částí je rozbor zadluženosti krajů, důvody a regulace zadluženosti a nastínění ukazatelů pro výpočet této zadluženosti.

### **2.1 Hospodaření kraje a jeho zadluženost**

Krajské samosprávy jsou zavedeny do Ústavy od roku 1993, avšak jejich činnost byla zahájena až od roku 2001, kdy začaly přebírat oprávnění okresních úřadů a ministerstev. Financování krajů je závislé na dotacích ze státního rozpočtu, které mají většinou přesně vymezený účel, což brání kraji v samosprávném rozhodování. Novelizací zákona o rozpočtovém určení daní (dále jen RUD) s účinností od 1.1.2002 se o celostátní výnos začaly dělit s obcemi a státem i kraje, a to podílem 3,1 % na celostátním výnosu. S účinností od 3.1.2005 bylo novelizací schváleno navýšení podílu krajů na 8,92 % (Provazníková, 2015, str. 122).

### **2.2 Kraj jako součást územní samosprávy**

Obecné postavení krajů uvádí Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. a říká, že Česká republika (dále jen ČR) se dělí na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky. Kraj představuje regionální úroveň, která je mezistupněm mezi obcí a ústřední vládou (Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Hlava VII, článek 99).

Postavení krajů, jejich práva a povinnosti stanovuje zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení). Na základě Ústavního zákona č. 347/1997 Sb. se Česká republika skládá ze 14 vyšších územních samosprávných celků, tedy krajů, které se člení takto:

1. *Hlavní město Praha,*
2. *Středočeský kraj se sídlem v Praze,*
3. *Jihočeský kraj se sídlem v Českých Budějovicích,*

4. *Plzeňský kraj se sídlem v Plzni,*
5. *Karlovarský kraj se sídlem v Karlových Varech,*
6. *Ústecký kraj se sídlem v Ústí nad Labem,*
7. *Liberecký kraj se sídlem v Liberci,*
8. *Královéhradecký kraj se sídlem v Hradci Králové,*
9. *Pardubický kraj se sídlem v Pardubicích,*
10. *Kraj Vysočina se sídlem v Jihlavě,*
11. *Jihomoravský kraj se sídlem v Brně,*
12. *Olomoucký kraj se sídlem v Olomouci,*
13. *Moravskoslezský kraj se sídlem v Ostravě,*
14. *Zlínský kraj se sídlem ve Zlíně (Zákon č. 347/1997 Sb., Čl. 1).*

## **2.3 Charakteristika kraje**

Kraj je územní společenství občanů majících právo na samosprávu. Kraj se řadí do veřejnoprávních korporací, které disponují vlastním majetkem, vlastními příjmy a vlastním rozpočtem, podle kterého hospodaří za podmínek vymezených zákonem. V právních vztazích jedná kraj svým jménem a nese veškerou odpovědnost vyplývající z těchto vztahů. Jeho povinností je i péče o všestranný rozvoj území kraje a o své občany (Zákon č. 129/2000 Sb., Hlava I).

Kraj je vymezen třemi základními znaky:

1. územím kraje, které je omezené hranicí kraje,
2. občany ČR, kteří mají trvalý pobyt v jednotlivých obcích nacházejících se na území daného kraje nebo ve vojenském újezdu v územním obvodu kraje,
3. právem na působnost, tedy samosprávu a přenesenou působnost (Peková, Pilný, Jetmar; 2008, str. 135).

Zvláštní postavení v rámci jednotlivých krajů má hlavní město Praha, které je krajem i obcí současně. Tedy se neřídí zákonem o krajích, ale má zvláštní samostatný zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.



## 2.4 Působnost kraje

Kraj v rámci samostatné působnosti spravuje své záležitosti samostatně, zásahy státu jsou možné pouze v případech definovaných zákonem. Přenesená působnost kraje zahrnuje výkon státní správy, který byl krajům svěřen na základě zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) (Lajtkepová, 2013, str. 91).

V rámci samostatné působnosti krajů není kraj podřízen vládním orgánům. Řídí se pouze právním řádem při výkonu samosprávy, interní akty státu nejsou možné. Pouze v případě porušení ústavnosti a zákonitosti zasáhne stát. Kraj je oprávněn vydávat v rámci samostatné působnosti obecně závazné vyhlášky. Do samostatné působnosti kraje spadá např.:

- hospodaření kraje,
- rozpočet a závěrečný účet kraje,
- personální, materiální zabezpečení a výdaje na činnost krajského úřadu,
- program rozvoj kraje,
- územně plánovací dokumentace,
- spolupracování s ostatními kraji,
- dopravní obsluha v rámci kraje a rozvoj cestovního ruchu,
- ukládání pokut v rámci samostatné působnosti,
- koncepce odpadového hospodářství,
- zařízení zdravotnické péče a záchranné služby,
- zřizování středních škol, odborných učilišť, konzervatoří a speciálních základních škol atd. (Provazníková, 2015, str. 31; Peková, Pilný, Jetmar, 2008, str. 136-137).

Přenesená působnost kraje je velmi rozsáhlá, umožňuje krajům vydávat nařízení. Po reformě veřejné správy byly převedeny do přenesené působnosti kraje tyto činnosti:

- vydání povolení pro zvláštní užívání silnic II. a III. třídy,
- rozhodování v oblasti péče o lesy, myslivosti, rybářství,
- vedení a zpracování evidence odpadů,
- problematika osvojení a pěstounské péče,
- výkon v oblasti ochrany přírody a ovzduší (Provazníková, 2015, str. 31; Peková, Pilný, Jetmar, 2008, str. 138-141).

Ve druhé fázi reformy byly zrušeny okresní úřady a jejich kompetence přešly na kraje:

- kontrola výkonu státní správy prostřednictvím orgánů obcí,
- odvolací řízení proti rozhodnutím obcí ve správním řízení na prvním stupni,
- rozhodování v případě nečinnosti obecního úřadu v přenesené působnosti o jejím výkonu jiným obecním úřadem (Provazníková, 2015, str. 32).

Na výkon samostatné působnosti kraje dohlíží Ministerstvo vnitra a na výkon přenesené působnosti příslušná ministerstva a ústřední správní úřady (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, str. 137).

## **2.5 Orgány kraje**

Kraj spravuje samostatně zastupitelstvo kraje a jeho dalšími orgány jsou rada kraje, hejtman kraje, krajský úřad a zvláštní orgán kraje zřízený dle zákona (Zákon č. 129/2000 Sb., §1).

### **2.5.1 Zastupitelstvo kraje**

Zastupitelstvo kraje je nejvyšším rozhodovacím orgánem kraje, které má významné pravomoci v oblasti samostatné působnosti. Zastupitelstvo kraje je voleno na čtyři roky obyvateli kraje s volebním právem. Počet členů zastupitelstva se odvíjí od počtu obyvatel kraje k 1. lednu roku, ve kterém se konají volby do zastupitelstva kraje. Jednání zastupitelstva jsou veřejná a data jejich konání musí být zveřejněna minimálně 10 dnů předem. Zastupitelstvo kraje je usnášení schopné v případě nadpoloviční většiny všech zvolených zastupitelů (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, str. 142; Peková, 2004, str.101).

Nejdůležitějšími rozhodovacími a schvalovacími pravomocemi zastupitelstva, jejichž finanční důsledky mají velký význam jsou např.:

- schvalování programu rozvoje územního obvodu kraje a územně plánovací dokumentace,
- schvalování rozpočtu kraje a závěrečného účtu kraje,
- delegování zástupců kraje do obchodních společností, o jejichž založení rozhodl,
- rozhodování o poskytnutí dotací nevládním neziskovým organizacím v částce nad 200 000,- Kč,

- rozhodování o poskytování dotací obcím,
- rozhodování o majetku ve vlastnictví kraje,
- uzavírání smluv o přijetí úvěru, půjčky, poskytnutí půjčky atd. (Zákon č. 129/2000 Sb., § 35-36).

Kraj je navenek zastupován hejtmánem, kterého si volí členové zastupitelstva ze svých řad. Hejtmán a jeho náměstek odpovídají za informování občanů o činnosti kraje a podepisují právní předpisy (Zákon č. 129/2000 Sb., § 61).

### **2.5.2 Rada kraje**

Rada kraje je výkonný orgán v oblasti samostatné působnosti. Rada je tvořena hejtmánem, jeho náměstkou a dalšími členy rady. Počet členů rady se odvíjí od počtu obyvatel kraje, blíže tuto problematiku upravuje zákon o krajích. Činností rady je příprava návrhů a podkladů pro zasedání zastupitelstva. Rada hospodaří s finančními prostředky kraje, provádí rozpočtová opatření, vydává nařízení kraje, činí majetkoprávní úkony, spravuje a vyřizuje náměty, návrhy a připomínky obcí a řídí právnické osoby (Cogan, 2004, str. 171-176; Lajtkepová, 2013, str. 92).

### **2.5.3 Výbory zastupitelstva kraje**

Výbory jsou poradními a kontrolními orgány zastupitelstva kraje. Výbory se skládají nejméně z pěti členů. Zastupitelstvu předkládají doporučení a návrhy usnesení. Jejich rozhodnutí mají nezávazný, doporučující charakter. Předsedou výboru musí být člen zastupitelstva. Vždy musí být zřízen výbor finanční, výbor kontrolní, výbor pro výchovu, vzdělání a zaměstnanost a výbor pro národnostní menšiny (Zákon č. 129/2000 Sb., § 76-78).

### **2.5.4 Komise rady kraje**

Komise jsou iniciativními a poradními orgány rady kraje. Mohou radě překládat své náměty a návrhy a ze své činnosti jsou radě odpovědny (Zákon č. 129/2000 Sb., § 80).

### **2.5.5 Krajský úřad**

Krajský úřad je výkonný orgán, který nese odpovědnost za organizační a administrativní zajištění běžného chodu kraje. Krajský úřad je tvořen jmenovaným ředitelem, a dále se člení na odbory v rámci kterých jsou vytvářena jednotlivá oddělení, vedle kterých stojí sekretariát ředitele a sekretariát hejtmána. Plní především úkoly, které mu ukládá zastupitelstvo kraje, např.: kontroluje přenesenou působnost kraje, poskytuje odbornou a metodickou pomoc obcím, zabezpečuje výstavbu a provoz informačního systému kraje a také ukládá sankce za porušení právních předpisů kraje a další (Zákon č. 129/2000 Sb., § 66-69).

## **2.6 Majetek kraje**

Vlastnictví majetku a hospodaření s ním je základním předpokladem existence územní samosprávy. Majetek územní samosprávy se využívá k zabezpečování veřejných statků, prostřednictvím jeho využívání v organizačních složkách a příspěvkových organizacích. Nepotřebný majetek může kraj použít jako majetkový vklad do obchodních společností nebo ho může pronajmout či prodat (Kadeřábková, Peková, 2012, str. 259).

Majetek kraje je klíčovým zdrojem financování jeho činnosti. Vznik krajů vedl k vyčlenění určité části majetku státu a k jeho převedení do vlastnictví krajů. Kraje nabyly svůj majetek přechodem majetku národních výborů. Podle zákona č. 172/1991 Sb., se jednalo zejména o lesy, pozemky, stavby, byty atd. Podle zákona č. 157/2000 Sb., nabyly kraje věci, práva a závazky, se kterými dříve hospodařily státní příspěvkové organizace (Rektořík, 2002, str. 7; Nahodil, 2009, str. 102-103).

Povinností kraje je majetek využívat účelně a hospodárně, dále pečovat o jeho zachování a rozvoj. Kraj musí vést veškerý svůj majetek v příslušné evidenci.

Kraj by měl chránit majetek před zničením, poškozením, odcizením nebo jeho zneužitím (Zákon č. 129/2000, Sb., § 17).

## 2.7 Rozpočet kraje

Veřejný rozpočet je definován jako finanční nástroj, který slouží k zabezpečení cílů a úkolů státu a územních samospráv. Ze zákona je jeho využití povinné (Peková, 2011, str. 99-101).

Rozpočtová soustava je tvořena soustavou veřejných rozpočtů a soustavou mimorozpočtových peněžních fondů. Finanční systém státu je tvořen na úrovni státu a skládá se ze státního rozpočtu a mimorozpočtových fondů. Finanční systém územní samosprávy, tedy obce či kraje je tvořen rozpočtem a případně mimorozpočtovými fondy. Rozpočty a fondy se vytváří, přerozdělují a používají na základě principu nenávratnosti, neekvivalence a nedobrovolnosti (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, str. 196-197; Lajtkeřová, 2013).

Regiony neboli kraje mohou vlastnit majetek a hospodařit dle vlastního územního rozpočtu, který stojí mimo státní rozpočet, ale má s ním spoustu společných rysů. Postavení, obsah a funkce územního rozpočtu a také pravidla finančního řízení jsou zakotvena v zákoně č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Na základě tohoto zákona tvoří kraje rozpočtový výhled a rozpočet. Kraj při tvorbě ročního rozpočtu vychází z údajů uvedených v rozpočtovém výhledu kraje a také ze státního rozpočtu (Marková, Kopecký, Suchánek, 2016, str. 94-95).

Územní rozpočet a rozpočtový proces je nástrojem, který zahrnuje plánované příjmy a výdaje kraje. Rozpočet kraje, též územní rozpočet je decentralizovaným peněžním fondem, do kterého kraj soustředí příjmy, které získá přerozdělením v rozpočtové soustavě, ale i příjmy, které vytvořil vlastní činností. Tyto příjmy jsou následně použity na financování veřejných a smíšených statků veřejného nebo soukromého sektoru územní samosprávy (Provazníková, 2015, str. 51).

Kraj zřizuje i mimorozpočtové fondy, které do rozpočtu kraje nepatří, ale jsou nedílnou součástí finančního systému kraje, neboť hospodaří s finančními prostředky (Provazníková, 2009, str. 69).

### 2.7.1 Rozpočet kraje jako bilance

Rozpočet kraje je rozvahou, která bilancuje příjmy a výdaje za rozpočtové období, které je totožné s rozpočtovým obdobím celé soustavy veřejných rozpočtů v ČR. V případě ČR je rozpočtovým obdobím kalendářní rok.

Výsledek hospodaření kraje lze získat ze vzorce:

$$F_1 + P - V = F_2,$$

$F_1$  peněžní prostředky v rozpočtu na začátku rozpočtového období

$P$  příjmy rozpočtu

$V$  výdaje rozpočtu

$F_2$  peněžní prostředky rozpočtu na konci rozpočtového období

V případě  $F_1 > F_2 \rightarrow$  jedná se o schodkový rozpočet, pro jehož vyrovnaní je potřeba využít rezerv vytvořených v minulosti, pokud nemá finanční rezervy, musí si vzít překlenovací úvěr.

V případě  $F_1 < F_2 \rightarrow$  jedná se o přebytkový rozpočet a kraj si vytváří rozpočtovou rezervu (Provazníková, 2015, str. 51).

### 2.7.2 Rozpočet kraje jako finanční plán

Územní rozpočet jako nástroj finančního hospodaření krajů má funkci finančního plánu. Jeho úkolem je zajišťovat solventnost kraje a to tím, že připouští pouze výdaje kryté z příjmů, které může reálně očekávat nebo výdaje kryté existujícími rezervami případně půjčkami, které lze získat a splatit.

Při tvorbě rozpočtu kraje je vytvoření dostatečného objemu zdrojů v příjmech rozpočtu často v rozporu s financováním záměrů a cílů na výdajové straně. Tento jev nazýváme rozpočtové omezení. Z důvodu finanční nesoběstačnosti krajů a omezených pravomocí pro ovlivňování příjmů je potřeba o příjmech uvažovat jako o rozpočtovém omezení, i přestože část výdajů kraje je předem určená a lze tedy výdaje odhadnout předem (Provazníková, 2015, str. 52).

### 2.7.3 Rozpočet kraje jako nástroj prosazování cílů regionální ekonomiky

Rozpočet kraje plní další funkce, ze kterých nejvýznamnějšími jsou:

- v souladu se zákonnými normami určuje úroveň zdanění a výši poplatků, které se budou vybírat v příštím období,
- poskytuje úplné informace o finanční situaci a plánech kraje.

Z těchto funkcí rozpočtu lze odvodit jeho tři roviny:

- a) **rozhodovací** – rozhodování o cílech územního celku,
- b) **řídící** – přerozdělování zdrojů mezi organizační složky kraje,
- c) **kontrolní** – ověření, jaké množství peněžních prostředků kraj získal a vydal, kdo je může vydat, v jaké výši a na jaký účel (Provazníková, 2015, str. 52).

## 2.8 Střednědobý výhled rozpočtu kraje

Střednědobý výhled je jedním z nejdůležitějších nástrojů územních samosprávných celků.

Slouží pro střednědobé finanční plánování rozvoje hospodářství kraje. Sestavuje se většinou na 2 až 5 let, které následují po roce, ve kterém byl sestaven roční rozpočet kraje. Střednědobý výhled je sestaven na základě uzavřených smluvních vztahů a přijatých závazků.

Zahrnuje základní údaje o příjmech a výdajích, o dlouhodobých závazcích a pohledávkách, o finančních zdrojích a potřebách dlouhodobě realizovaných záměrů.

V případě dlouhodobých závazků je nutné uvést i dopady na hospodaření kraje po celou dobu trvání závazku.

Návrh střednědobého výhledu musí být zveřejněn na úřední desce a internetových stránkách nejméně 15 dnů před zahájením jeho projednávání na zasedání zastupitelstva. Schválený střednědobý výhled musí být zveřejněn na internetových stránkách do 30 dnů ode dne, kdy byl schválen, a na úřední desce musí být odkaz, kde ho lze najít v elektronické podobě, a kde je možné nahlédnout do jeho listinné podoby (Zákon č. 250/2000 Sb., § 3).

## 2.9 Změny rozpočtu kraje

Rozpočet je možné změnit po jeho schválení z důvodu:

- organizační změny, tedy změny v organizaci hospodářství financovaného rozpočtem,
- metodické změny neboli změny právních předpisů, která ovlivňuje výši rozpočtovaných příjmů nebo výdajů,
- věcné změny čili změny objektivně působících skutečností ovlivňujících plnění rozpočtu.

Změny rozpočtu se provádějí rozpočtovými opatřeními, která se evidují podle časové posloupnosti. Rozpočtová opatření se uskutečňují povinně a jedná se zejména o:

- a) přesun rozpočtových prostředků, při němž se jednotlivé příjmy nebo výdaje navzájem ovlivňují, aniž by se změnil jejich celkový objem nebo schválený rozdíl celkových příjmů a výdajů,*
- b) použití nových, rozpočtem nepředvídaných příjmů k úhradě nových, rozpočtem nezajištěných výdajů, čímž se zvýší celkový objem rozpočtu,*
- c) vázání rozpočtových výdajů, jestliže je jejich krytí ohroženo neplněním rozpočtových příjmů; tímto opatřením se objem rozpočtu snižuje (Zákon 250/2000 Sb., § 16).*

## 2.10 Rozpočtové provizorium kraje

Podle rozpočtového provizoria hospodaří kraje tehdy, pokud není do 1. ledna rozpočtového roku schválen rozpočet. Pravidla rozpočtového provizoria stanovuje zastupitelstvo kraje. Rozpočtové příjmy a výdaje, které byly uskutečněny v době rozpočtového provizoria se stávají příjmy a výdaji rozpočtu kraje po jeho schválení (Rektořík, 2002, str. 30).

## 2.11 Rozpočtový proces kraje

Rozpočtový proces je souhrn činností nezbytných k řízení hospodaření kraje v rozpočtovém období. Rozpočet kraje se sestavuje zpravidla na jeden kalendářní rok, ale rozpočtový proces trvá 1,5 až 2 roky a skládá se z několika etap. Nejdříve výkonný orgán, většinou finanční odbor kraje **sestaví návrh rozpočtu**, při kterém vychází



ze střednědobého výhledu kraje a z údajů z rozpisu platného státního rozpočtu nebo rozpočtového provizoria. Poté je **projednán sestavený návrh rozpočtu** výkonnými orgány kraje, tedy finančním výborem a radou kraje. Výsledkem celého procesu je **schvalování rozpočtu**, které je v pravomoci zastupitelstva kraje. Pokud by ke schválení rozpočtu nedošlo do nového rozpočtového období, hospodaří se podle rozpočtového provizoria, viz. kapitola 2.10. Schválený rozpočet může mít tři podoby, přebytkový, vyrovnaný nebo schodkový. Rozpočet kraje musí plnit zásadu **pravdivosti, reálnosti a úplnosti**. Při kontrole plnění rozpočtu a jeho vyhodnocení během roku mají tyto zásady velký význam. Výkonné orgány, tedy finanční odbor a rada kraje musí vypracovat **závěrečný účet**, který podává přehled o skutečném plnění rozpočtu. Kraj má povinnost nechat si přezkoumat hospodaření za uplynulý rok, a to buď krajským úřadem, který musí o přezkum požádat do 30. června nebo musí krajskému úřadu oznámit, že si nechá přezkoumat hospodaření auditorskou společností. Součástí projednání závěrečného účtu za uplynulý rok je i zpráva o přezkoumání hospodaření (Provazníková, 2009, str. 70-71).

Následná kontrola plnění rozpočtu je velmi důležitá. Na základě průběžné i následné kontroly plnění rozpočtu by měl být vytvořen návrh opatření, který by do budoucna zlepšil hospodaření s rozpočtovými prostředky (Peková, 2011, str. 122).

Návrh rozpočtu i jeho plnění musí být zveřejněno na internetových stránkách kraje a na úřední desce (Zákon č. 250/2000 Sb., § 11).

## **2.12 Příjmy a výdaje kraje**

Rozpočet kraje tvoří příjmy, výdaje a ostatní peněžní operace, dále tvorba a použití peněžních fondů, pokud neprobíhají mimo rozpočet.

Podnikatelská činnost kraje je sledována mimo rozpočtové příjmy a výdaje, ale její výsledek je promítnut do rozpočtu a tvoří součást závěrečného účtu kraje (Zákon č.250/2000Sb, § 6).

### **2.12.1 Příjmy rozpočtu kraje**

Příjmy krajského rozpočtu lze rozdělit do dvou základních kategorií na nenávratné a návratné příjmy. Do kategorie nenávratných příjmů spadají daňové příjmy, přijaté

transfery a nedaňové příjmy související s vlastní aktivitou územních samospráv. Skupinu návratných příjmů tvoří půjčky a úvěry, na které se váže povinnost kraje je splatit a spadají do ostatních příjmů (Provazníková, 2015, str. 75).

### **Daňové příjmy**

Nejvýznamnější skupinou příjmů rozpočtů územních samosprávných celků tvoří daňové příjmy, které se pravidelně opakují, avšak v různé výši. Člení se na svěřené daně, sdílené daně, municipální, v našem případě regionální daně a stanovují, do jakého rozpočtu příslušná daň plyne. V případě sdílených daní, kterými jsou daně důchodové, některé majetkové daně a daň z přidané hodnoty, nemá zatím kraj žádnou daňovou pravomoc. Kraj má omezenou pravomoc v případě svěřených daní a větší pravomoc je poskytnuta u regionálních daní (Peková, 2011, str. 241-242).

Daňové příjmy jsou stanoveny na základě rozpočtového určení daní podle zákona č. 243/2000 Sb., který v první schválené verzi financování krajů vůbec nezahrnoval. Novelizace zákona o rozpočtovém určení daní č. 483/2001, která je účinná od 1.1.2002 zahrnula také financování krajů. Podíl sdílených daní zůstal po novelizaci neměnný, z celostátního výnosu nově plynul i podíl krajů ve výši 3,1 %. Přerozdělení výnosů pro jednotlivé kraje vychází z kalkulace finanční náročnosti jednotlivých zařízení, které se na kraje převedly v rámci reformy veřejné správy. V roce 2004 přišla další novelizace, která byla schválena jako zákon č. 1/2005 Sb., týkala se pouze krajů a navýšila podíl krajů z 3,1 % na 9,1 % na celostátním výnosu. Podíl daňových příjmů na celkových příjmech se u krajů pohybuje od roku 2005 v rozmezí 32-38 % (Provazníková, 2015, str. 121-123).

Jednotlivé kraje se podílejí na procentuální části celostátního hrubého výnosu daně určitým procentem, které je zakotveno v příloze 1 k zákonu č. 243/2000 Sb. Největší podíl má Středočeský kraj a nejmenší Hlavní město Praha. Podle tohoto zákona tvoří daňové příjmy krajských rozpočtů tyto podíly jednotlivých daní:

- a) daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušný kraj, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby,*
- b) podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty,*

- c) *podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně, s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,*
- d) *podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,*
- e) *podíl na 8,92 % z 60 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob sníženého o výnosy uvedené v písmenech c) a d),*
- f) *podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob, s výjimkou výnosů uvedených v písmenu a) a v § 4 odst. 1 písm. g) (Zákon č. 243/2000 Sb., § 3).*

## **Dotace a transfery**

Dotace a správní poplatky slouží krajům k financování výkonu přenesené působnosti. Správní poplatky mohou vybírat kraje za provedené správní úkony. Kromě dotací na financování činností v rámci přenesené působnosti jsou krajům dále vypláceny i účelové dotace, které se dělí na:

- a) **běžné** – slouží k financování provozních potřeb,
- b) **kapitálové** – slouží k zajištění určitého standardu veřejných statků.

Další dělení dotací krajů je podle způsobu, jakým je kraje získávají:

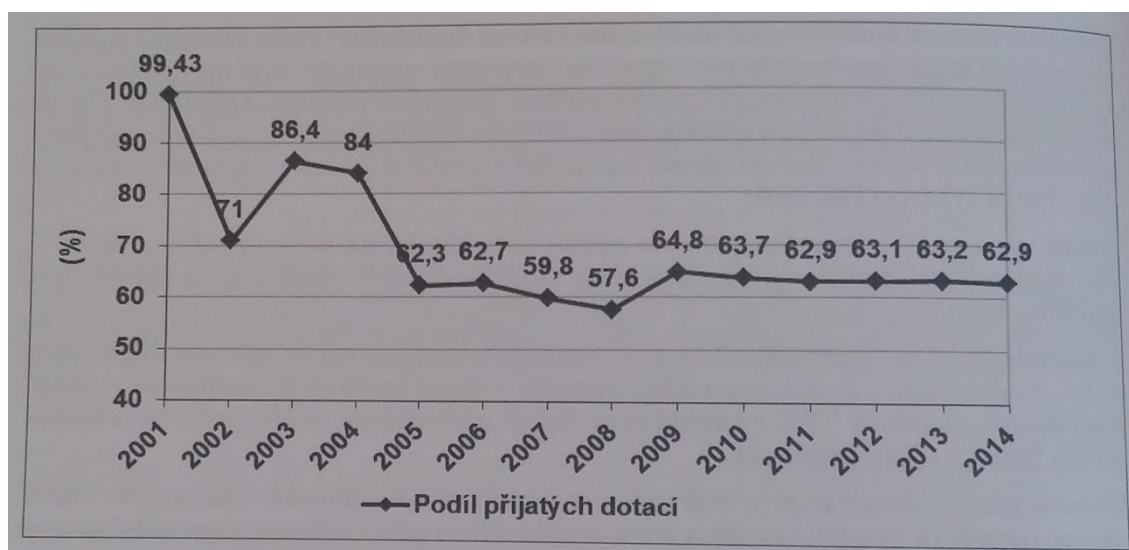
- a) **nárokové** – dotace, které kraje získávají automaticky a pravidelně bez nutnosti o ně žádat,
- b) **nenárokové** – dotace, které kraje nezískávají automaticky, musí splnit určitá kritéria, aby si o ně mohly zažádat (Provazníková, 2015, str. 135).

Krajům plynou dotace ze státního rozpočtu v rámci souhrnného finančního vztahu, dále dotace z kapitoly VPS, z kapitol příslušných ministerstev, ze státních mimorozpočtových fondů a z Evropské unie.

Dotace ze státního rozpočtu tvoří hlavní zdroj příjmů krajů. V případě dotací v rámci souhrnného finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům krajů se jedná o příspěvek na výkon státní správy. Dotace z ostatních kapitol státního rozpočtu zahrnují dotace od Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva dopravy a MŠMT.

Z následujícího grafu vyplývá, že téměř 2/3 příjmů rozpočtu kraje pochází z účelových dotací, o jejichž užití nerozhoduje kraj, ale poskytovatel dotace. Z tohoto důvodu kraje

neustále usilují o převedení prostředků z resortních kapitol do sdílených daní, o kterých by v rámci samostatné působnosti rozhodovaly samy (Provazníková, 2015, str. 142-145).



**Graf 1: Vývoj podílu dotací na celkových příjmech kraje.** (Zdroj: Provazníková, 2015, str. 144)

### Nedaňové příjmy

Nedaňové příjmy tvoří u krajů, na rozdíl od obcí pouze doplňkový zdroj příjmů. Mají souvislost s „hospodářskou“ činností kraje. Řadíme sem tyto skupiny příjmů:

- a) příjmy z vlastního podnikání,
- b) uživatelské poplatky,
- c) příjmy z vlastní správní činnosti,
- d) příjmy z pronájmu majetku,
- e) úroky z poskytnutých úvěrů.
- f) ostatní nedaňové příjmy (pokuty) (Provazníková, 2015, str. 89 a str. 169).

### Ostatní příjmy

Skupinu ostatních příjmů tvoří kapitálové příjmy, návratné příjmy, kterými jsou půjčky a úvěry, příjmy ze sdružování finančních prostředků, dary a výnosy z veřejných sbírek. Ostatní příjmy představují nepravidelné a jednorázové příjmy (Provazníková, 2015, str. 168).

### **2.12.2 Výdaje rozpočtu kraje**

Kraj potřebuje finanční prostředky, aby mohl zabezpečovat potřeby lokálního a regionálního charakteru. Velkou část příjmů krajů tvoří účelové dotace, u kterých je pevně dáno, na co budou výdaje použity. Kraj má za úkol především rozdělit dotace mezi zařízení, které zřizuje, a které přešly z kompetencí ministerstev, školských úřadů a zrušených okresních úřadů.

V průběhu let se přesouvaly na kraje nové kompetence, tedy začal narůstat objem jejich výdajů. V roce 2003 byla ukončena reforma územní veřejné správy a došlo ke stabilizaci krajských rozpočtů. Pro představu byly celkové výdaje krajů v roce 2001 14,4 mld. a v roce 2014 146,5 mld. (Provazníková, 2015, str. 202).

#### **Běžné výdaje**

Převážnou část celkových výdajů tvoří běžné výdaje, které jsou zastoupeny procentuálně v rozmezí 84 % – 92 % z celkových výdajů. Běžné výdaje slouží k financování běžných potřeb kraje a jsou vypláceny především na neinvestiční transfery příspěvkových a neziskových organizací v oblasti školství, kultury, zdravotnictví a sociální péče. Dále je možné sem zařadit výdaje na materiál, vodu, paliva, energie a ostatní služby běžného chodu provozu kraje a také výdaje na dopravní obslužnost (Provazníková, 2015, str. 203).

#### **Kapitálové výdaje**

Kapitálové výdaje jsou určeny k financování investičních potřeb krajů, které často přesahují jedno rozpočtové období. Kapitálové výdaje bývají většinou jednorázové a jsou vynakládány na financování konkrétní investice či na splácení úvěru nebo půjček z emise střednědobých a dlouhodobých cenných papírů (Peková, 2008, str. 218-219).

Výdajová stránka územních rozpočtů neustále roste z důvodu decentralizace kompetencí a růstu regionálního veřejného sektoru, dále výdajů na financování jeho potřeb atd. V řadě případů po zabezpečení běžného provozu již na investiční potřeby nezbývají prostředky. Kraje hledají způsoby, jakými by mohly zvýšit své příjmy, aby pokryly veškeré výdaje, proto volí formu zadlužování.

## 2.13 Zadluženost krajských samospráv

Zadluženost územních samospráv představuje dluh obcí a krajů a je součástí veřejného dluhu a také ho ovlivňuje. Zadluženost krajů je oproti zadluženosti obcí zatím velmi nízká, neboť kraje fungují mnohem kratší dobu. Kraje a obce musí splácet své vypůjčené zdroje jak ze současného rozpočtu, tak i rozpočtů následujících období, proto je potřeba využívání návratných finančních prostředků hlouběji promýšlet (Provazníková, 2015, str. 176).

Zadluženost krajů byla od roku 2005 nejvyšší v roce 2014, kdy kraje vykázaly hodnotu dluhu ve výši 27,6 mld. Kč. V roce 2016 klesl celkový dluh krajů na hodnotu 21,3 mld. Kč, kde meziroční pokles oproti roku 2015 byl o 5,1 mld. Kč. Kraje kryjí hodnotu dluhu především úvěry, jejichž hodnota byla v roce 2016 18,6 mld. Kč. Kraje v roce 2016 neemitovaly komunální dluhopisy (CTK English-language news service, 9.10.2016; Ministerstvo financí České republiky, 14.11.2017).

**Tab. 1: Zadluženost krajů v ČR v letech 2010-2016 (v mld. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Ministerstvo financí České republiky, 14.11.2017)

<b>Zadluženost krajů v ČR v letech 2010-2016 (v mld. Kč)</b>							
<b>Ukazatel/rok</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>
Úvěry	16,6	19,6	22,2	23,5	24,4	24,3	18,6
Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy	2,5	2,7	2,3	3,3	3,2	2,1	2,7
<b>Celková zadluženost</b>	<b>19,1</b>	<b>22,3</b>	<b>24,5</b>	<b>26,8</b>	<b>27,6</b>	<b>26,4</b>	<b>21,3</b>

Zvyšující se vlastní příjmy daly krajům možnost využít pro financování svých potřeb návratných zdrojů. Kraje přijaly již v roce 2005 rozsáhlejší úvěry od tuzemských komerčních bank a také začaly čerpat úvěry poskytnuté Evropskou investiční bankou. Z těchto úvěrů kraje financují výstavbu a rekonstrukce silniční sítě v regionu. Úvěry od Evropské investiční banky jsou většinou čerpány v dohodnutých tranších v rozmezí 10-25 let (Provazníková, 2015, str. 181).

## 2.14 Příčiny zadluženosti krajů

Hlavními příčinami vzniku zadluženosti krajů bylo v roce 2003 převzetí podfinancovaných zařízení, které doposud spravovaly okresní úřady. Kraje převzaly především zadlužené nemocnice, jejichž dluhy byly tvořeny nekrytými odpisy, a také dluhy z provozu, kam lze zařadit pohledávky po splatnosti. Kraje musely začít řešit, jak financovat běžný chod těchto zařízení, a ještě zajistit prostředky na jejich oddlužení, neboť ztráta nemocnic byla nominálně vyšší nežli rozpočet krajů. Výsledkem byla změna právní formy nemocnic z příspěvkových organizací na obchodní korporace, především akciové společnosti, čímž se oddělilo hospodaření nemocnic od krajských rozpočtů.

Další problém představovaly podinvestované silnice 2. a 3. třídy. Na nezbytné opravy silnic by kraje potřebovaly od státu dotace v řádu miliard, ale jsou jim poskytovány pouze stamilióny. Z důvodu nemožnosti pokrýt nutné investice ze svých příjmů začaly kraje využívat návratných zdrojů financování (Cogan, 2004, str. 375).

Krajský dluh měl až do roku 2014 rostoucí tendenci, v roce 2016 došlo k meziročnímu poklesu oproti roku 2015 o 5,1 mld. Kč. Zdá se, že kraje začaly nakládat se svými prostředky hospodárněji. V porovnání se státním a obecním dluhem je zadlužení krajů stále nejnižší především z důvodu, že kraje začaly hospodařit teprve od roku 2003 a neměly tolik času se tak výrazně zadlužit jako např. obce.

**Tab. 2: Vývoj státního, krajského a obecního dluhu v letech 201-2016 (v mld. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Ministerstva financí České republiky)

<b>Vývoj státního, krajského a obecního dluhu v letech 2010-2016 (v mld. Kč)</b>							
<b>Ukazatel/rok</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>
Státní dluh	1344,1	1499,4	1667,6	1683,3	1663,7	1673	1613,4
Dluh krajů	19,1	22,3	24,5	26,8	27,6	26,4	21,3
Dluh obcí	83,3	82,4	90	92,2	88,9	86,9	71,9

I přes fakt, že kraje se na celkové zadluženosti veřejných rozpočtů podílí malou částí, je nutné vývoj dluhu sledovat. Ministerstvo financí tak činí prostřednictvím účetních a finančních výkazů.

## 2.15 Regulace zadluženosti krajů

Územně samosprávné celky mohou v současnosti díky poměrně liberálnímu přístupu na finanční trhy přijmout úvěr v tuzemské i zahraniční měně od jakéhokoli finančního ústavu, za jakýmkoliv účelem a za jakýchkoliv podmínek. Regulace je potřebná především z důvodu potenciálního nárůstu dluhu krajů a také z důvodu, že Česká republika se po vstupu do EU zavázala plnit Maastrichtská kritéria. Jedno z kritérií se týká objemu zadluženosti a stanovuje, že výše dluhu veřejných rozpočtů ČR nesmí přesáhnout 60 % HDP (Provazníková, 2015, str. 182).

V právním systému ČR můžeme naléznout zákony, které se snaží nepřímo regulovat zadluženost územních samosprávných celků.

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích stanovuje působnost orgánů kraje při rozhodování o finančním hospodaření a majetkoprávních úkonech. O nejdůležitějších úkonech, kterými jsou návrh rozpočtu, zřizování organizací, přijetí a poskytnutí úvěru a půjčky a dalších, rozhoduje vrcholný volený orgán, tedy zastupitelstvo kraje (Provazníková, 2015, str. 182).

Zákon o krajích taxativně vymezuje případy, kdy kraje mohou ručit za závazky fyzických a právnických osob, např.:

- *závazky vyplývající ze smlouvy o úvěru, jsou-li peněžní prostředky určeny pro investici uskutečňovanou s finanční podporou ze státního rozpočtu, státních fondů nebo národního fondu,*
- *závazky vyplývající ze smlouvy o úvěru, jsou-li peněžní prostředky určeny pro investici do krajem vlastněných nemovitostí,*
- *závazky těch, jejichž zřizovatelem je obec, kraj nebo stát,*
- *závazky těch, v nichž míra účasti jí samé nebo spolu s jinou obcí, obcemi, krajem nebo kraji nebo státem přesahuje 50 % (Zákon č. 129/2000 Sb., § 17).*

Výše navrženého eventuálního schodku rozpočtu kraje je výhradně v kompetenci zastupitelstva kraje a nikdo nemá možnost do něj zasahovat, ani Ministerstvo financí. Pouze existují příslušné zákony obsahující ustanovení, které nepřímo přispívají k omezování nadměrné zadluženosti (Provazníková, 2015, str. 183).



Na regulaci zadluženosti se dále podílí zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí. Předmět přezkoumávání tvoří údaje o ročním hospodaření, které jsou součástí závěrečného účtu podle zvláštního právního předpisu, a dále také informace o nakládání a hospodaření s majetkem ve vlastnictví kraje, ale i s majetkem státním, s nímž kraj hospodaří, informace o stavu závazků a pohledávek a nakládání s nimi či celkově účetnictví vedené krajem (Zákon č. 420/2004 Sb., § 1-2).

Dalším zákonem, který nepřímo reguluje zadluženost krajů je zákon. č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, který stanovuje:

- rozpočet územně samosprávného celku je finanční plán, podle kterého se řídí financování jeho činnosti,
- rozpočtový rok se rovná kalendářnímu roku,
- rozpočet se zpracovává podle střednědobého rozpočtového výhledu,
- rozpočet se sestavuje zpravidla jako vyrovnaný,
- rozpočet lze schválit jako přebytkový, pokud jsou příjmy daného roku určeny k využití až v dalších letech nebo pokud jsou určeny pro splácení jistiny úvěrů z předchozích let,
- rozpočet lze schválit jako schodkový pouze v případě, že schodek bude možné uhradit finančními prostředky z minulých let nebo smluvně zajištěnou půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí nebo příjmem z prodeje komunálních dluhopisů (Marková, Kopecký, Suchánek, 2016, str. 94-95; Zákon č. 250/2000 Sb., § 4).

Kladný zůstatek krajského rozpočtu běžného roku je převeden pro použití v následujícím roce na pokrytí výdajů rozpočtu nebo je převeden do peněžních fondů.

Schodek rozpočtu kraje musí být uhrazen z finančních prostředků z minulých let nebo se kryje z návratných zdrojů, které jsou splatné z rozpočtu v následujících letech (Marková, Kopecký, Suchánek, 2016, str. 94-95).

Zákon č. 450/2001 Sb., kterým se novelizoval zákon č. 129/2000 Sb., o krajích přispěl k regulaci zadluženosti krajů. Byla zavedena následující opatření, která měla vést ke snížení zadluženosti územních samosprávných celků:

- kraj nesmí ručit svým majetkem za závazky fyzických a právnických osob, kterých není zřizovatelem,
- stát neručí za hospodaření a závazky kraje, pokud nejsou tyto závazky převzaty státem smluvně (Zákon č. 129/2000 Sb., § 17).

Další nástroj regulace zadluženosti kraje je zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, kterým se kraj řídí, pokud se rozhodne emitovat komunální dluhopisy. Kraj musí mít k vydávání komunálních dluhopisů předchozí souhlas Ministerstva financí. Kraj získá souhlas od ministerstva tehdy:

- pokud ekonomická situace kraje umožňuje splnit dluhy vyplývající z komunálních dluhopisů anebo
- pokud chce kraj získat peněžní prostředky z komunálních dluhopisů za účelem jejich použití na:
  - investice do dlouhodobého hmotného majetku, který slouží k výkonu působnosti kraje,
  - odstranění škod způsobených živelní nebo jinou pohromou,
  - financování projektu, který je spolufinancován z prostředků Evropské unie (Zákon. č. 190/2004 Sb., § 27).

## **2.16 Ukazatel dluhové služby**

Na základě usnesení Vlády ČR č. 346 ze dne 14. dubna 2004 se regulace zadluženosti obcí a krajů prováděla pomocí ukazatele dluhové služby. Ukazatel dluhové služby byl vypočítán Ministerstvem financí pro všechny obce a kraje jako poměr dluhové služby a dluhové základny.

Obce a kraje, které překročily 30 % hranici stanoveného ukazatele, byly Ministerstvem financí písemně informovány a vyzvány, aby přijaly taková opatření, díky kterým v příštím období již ukazatel nepřekročí. Dotčené obce a kraje musely ve lhůtě 3 měsíců zdůvodnit Ministerstvu financí překročení ukazatele dluhové služby a oznámit mu, jaká opatření přijmou. V případě dalšího překročení ukazatele dluhové služby vydalo

ministerstvo seznam těchto obcí a krajů poskytovatelům prostředků ze státního rozpočtu a státních fondů, aby při podávání žádostí těchto obcí a krajů o půjčku, dotaci či návratnou finanční výpomoc k tomuto faktu přihlídl.

Sledování zadluženosti obcí a krajů ukazatelem dluhové služby mělo určité nedostatky. Velkou nevýhodu představovaly předčasné splátky úvěrů, které negativně ovlivňovaly hodnotu ukazatele. Tento fakt vedl k tomu, že v roce 2008 přijala vláda ČR usnesení č. 1395, o monitoringu hospodaření obcí, kterým byl ukazatel dluhové služby zrušen. Monitoring dluhu obcí vypočítá Ministerstvo financí jako soustavu informativních a monitorujících ukazatelů za všechny obce a jimi zřízené příspěvkové organizace. Monitoring dluhu se však nevztahuje na kraje (Provazníková, 2009, str. 199-200).

## **2.17 Preventivní opatření zadluženosti krajů**

Preventivní opatření zadluženosti v České republice má stále spoustu nedostatků a regulace zadluženosti má spíše nepřímý charakter.

Velkým nedostatkem v boji proti zadluženosti krajů jsou chybějící institucionální pravidla, např. zákon o úpadku územních samospráv, který by vymezil postupy řešení v případě platební neschopnosti krajů.

Dále není upravena definice majetku, který nelze zastavit. Měl by tam spadat majetek, který slouží pro uspokojení základních veřejných služeb – radnice, školy, nemocnice a další. Ostatní majetek by bylo možné zastavit, avšak byl by požadován souhlas třípětinové většiny zastupitelstva.

Dalším opatřením by měl být zákaz používání cizích zdrojů pro financování běžných výdajů, měl by sloužit pouze pro financování výdajů kapitálových. Výjimku by tvořilo pouze krátkodobé financování na překlenutí dočasné mezery mezi příjmy a výdaji.

Pro územní samosprávné celky by měl platit i zákaz spekulativního investování, neboť některé finanční produkty jsou velmi riskantní. V případě, že by kraje chtěly podnikat na kapitálovém trhu, mělo by to být prováděno profesionály.

V České republice neexistuje agentura nebo monitorovací orgán, který by analyzoval úvěrová rizika, monitoroval dluh obcí či se zabýval úvěrovým ratingem. Zavedení povinnosti provádět pravidelný rating by také mohlo přispět k regulaci zadluženosti krajů, protože vyjadřuje míru rizika, jestli daný subjekt dodrží své závazky plynoucí z přijetí úvěru. Rating by podával informace o solventnosti krajů pro stát a další potenciální

věřitele a také o tom, jestli současné dluhové zatížení kraje neohrozí jeho aktivitu v budoucnosti (Provazníková, 2015, str. 187-189).

## **2.18 Alternativní ukazatele zadluženosti**

Sledování a analyzování dluhové kapacity územních samosprávných celků by mělo být prováděno pomocí celé soustavy ukazatelů, nikoliv jen jedním ukazatelem. Nejčastějšími ukazateli jsou:

- **poměr dluhové služby k běžným příjmům**
  - dluhová služba se skládá z položek: úroky, splátky jistiny dluhu, splátky půjček v jednotlivých letech a záruky podle kalendáře splatnosti dlužníka,
  - běžné příjmy jsou tvořeny odhadem běžných příjmů v jednotlivých letech po celou dobu životnosti dluhu, případně můžou zahrnovat i výnosy z realizace projektu a neinvestiční náklady související s jeho provozováním po dokončení projektu,
  - poměr dluhové služby k běžným příjmům by se měl pohybovat v rozmezí méně než 20-25 %,
- **saldo běžného rozpočtu**
  - roční dluhová služba se rovná přebytku běžného rozpočtu, který se vypočítá jako běžné příjmy – běžné výdaje,
- **běžné příjmy**
  - budoucí zdroje pro novou dluhovou službu se vypočítají jako běžné příjmy – běžné výdaje – současná dluhová služba – současné závazky vyplývající ze současných projektů či poskytnutých grantů – poskytnuté půjčky,
- **čistý provozní výsledek – přebytek/deficit**
  - po odečtení opakujících se neinvestičních výdajů od běžných příjmů získáme čistý provozní přebytek neboli budoucí zdroj pro dluhovou službu (Provazníková, 2015, str. 187).

Velikost dluhové služby je významným ukazatelem, avšak hospodaření kraje je nutné posuzovat z hlediska účelnosti zadluženosti kraje, dle velikosti jeho majetku a s ohledem na celkovou ekonomickou situaci kraje.

Výše zmíněné ukazatele se vypočítají na základě údajů uvedených ve výkazu hospodaření územních samosprávných celků a údajů z rozpočtového výhledu. Kvalitní analýzu

a reálné prognózy ztěžují časté změny zákona RUD a jiných daňových zákonů (Provazníková, 2015, str. 187).

## **2.19 Zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti**

Návrh zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti byl předložen již v roce 2013. Až na počátku roku 2017 Poslanecká sněmovna přehlasovala senátní veto a schválila balíček zákonů o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. Zákon nabyl účinnosti dne 1. ledna 2017. Avšak senátoři s tímto zákonem nesouhlasí, považují ho za neústavní, neboť zasahuje do ústavního práva územních samosprávných celků ohledně jejich hospodaření (Deník veřejné správy, 7. 3. 2017).

Zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti č. 23/2017 Sb., zavádí nástroje proti zadlužování veřejných rozpočtů. Velkým problémem současného fiskálního rámce je především sklon k deficitnímu hospodaření a v chybějících prvcích, které by omezovaly transparentnost veřejných financí. Pravidla rozpočtové odpovědnosti si kladou za cíl tyto nedostatky odstranit. Ústavní zákon o rozpočtové odpovědnosti se bude vztahovat nejenom na stát, obce a kraje, ale i na další instituce veřejného sektoru (např. veřejné vysoké školy, zdravotní pojišťovny a další) (Deník veřejné správy, 7. 3. 2017).

Obce a kraje v roce 2016 hospodařily s příjmy v hodnotě vyšší než 450 mld. Kč, což představuje necelých 10 % HDP. Aby se předešlo nehospodárnému chování územních samosprávných celků či rizikům, že nebudou splácet své dluhy, bylo nutné stanovit zákonem o rozpočtové odpovědnosti následující povinnosti.

Nové povinnosti obcí a krajů se člení na 3 okruhy povinností:

- a) schválení vyrovnaného či přebytkového rozpočtu v případě, že dluh veřejného sektoru přesáhne 55 % HDP (tzv. spuštění dluhové brzdy),
- b) překročí-li dluh územně samosprávného celku 60 % průměrného příjmu za poslední čtyři roky, poté je povinen dluh snížit o 5 % z rozdílu mezi výší dluhu a 60 % průměrného příjmu,
- c) zveřejňování údajů ohledně rozpočtu a hospodaření (Deník veřejné správy, 7. 3. 2017; Zákon č. 23/2017 Sb., § 6,14,17).

### **2.19.1 Dluhová brzda pro územní samosprávné celky**

V případě, že výše dluhu veřejného sektoru přesáhne 55 % nominálního HDP je územní samosprávný celek povinen na následující rok schválit svůj rozpočet jako vyrovnaný nebo přebytkový. Toto pravidlo se nazývá dluhová brzda. Existují však výjimky z tohoto pravidla, rozpočet může být sestaven jako schodkový, pokud je možné schodek uhradit uspořené finanční prostředky z minulých let, návratnou finanční výpomocí nebo úvěrem, půjčkou či příjmem z prodeje komunálních dluhopisů, v případě, jsou-li tyto prostředky použity pro předfinancování projektů z rozpočtu EU (Deník veřejné správy, 7. 3 .2017; Zákon č. 23/2017, § 13-16).

### **2.19.2 Fiskální pravidlo pro územní samosprávné celky**

Pro zabezpečení rozpočtové disciplíny územních samosprávných celků a pro omezení deficitního hospodaření, které musí být financováno z cizích zdrojů bylo zavedeno zákonem o rozpočtové odpovědnosti fiskální pravidlo, které stanovuje, že zadlužení územních samosprávných celků nesmí přesáhnout 60 % jejich průměrných příjmů za poslední čtyři roky. Pokud k překročení dojde má územní samosprávný celek povinnost začít postupně splácet starší dluhy, aby byl dluh snížen alespoň o 5 % z rozdílu mezi aktuální výší dluhu a 60 % průměrných příjmů (Deník veřejné správy, 7. 3 .2017; Ministerstvo financí České republiky, 27.1.2017).

Fiskální pravidlo zakotvené v zákoně o rozpočtové odpovědnosti je jedním z nejmírnějších v rámci Evropské unie, protože neobsahuje sankce, pouze nápravný mechanismus v případě překročení stanovené maximální výše dluhu.

Fiskální pravidlo nemá diskriminační charakter z hlediska různých velikostí územních samosprávných celků, neboť řeší schopnost financovat dluhové závazky z příjmů, nikoliv z hodnoty celkových aktiv, jak je tomu u ukazatele věřitelského rizika, kde je nutné řešit i ocenění aktiv (Deník veřejné správy, 7. 3 .2017).

V případě, že by územní samosprávný celek nesplatil své dluhy alespoň o 5 % z rozdílu mezi výší dluhu a 60 % průměrných příjmů, tak mu bude zadržena část daňových příjmů, kterou Finanční správa povede na zvláštním účtu. Zadržené příjmy bude postupně uvolňovat územnímu samosprávnému celku na splácení starších závazků (Deník veřejné správy, 7. 3 .2017; Ministerstvo financí České republiky, 27.1.2017).

### 2.19.3 Zveřejňování údajů ohledně rozpočtu a hospodaření

Již dříve legislativa stanovovala povinnost územních samosprávných celků zveřejňovat návrhy rozpočtů a závěrečných účtů, avšak na jejich schválené verze se již nevztahovala, i přesto, že skoro všechny obce a kraje je zveřejňovaly. Nyní mají územní samosprávné celky povinnost zveřejňovat vybrané dokumenty (viz. Tab. 3). Dokumenty označené puntíkem musely být povinně zveřejňované již v minulosti.

**Tab. 3: Povinně zveřejňované rozpočtové informace.** (Zdroj: vlastní zpracování dle Deník veřejné správy, 7.3.2017)

Povinně zveřejňované informace							
Návrh střednědobého výhledu rozpočtu	Střednědobý výhled rozpočtu	Návrh rozpočtu	Rozpočet	Pravidla rozpočtového provizoria	Rozpočtové opatření	Návrh závěrečného účtu	Závěrečný účet
		•				•	

### **3 ANALÝZA A ZHODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU HOSPODAŘENÍ VYBRANÉHO KRAJE**

V analytické části diplomové práce je popsán Jihomoravský kraj a provedena analýza a zhodnocení hospodaření Jihomoravského kraje v letech 2010-2016.

#### **3.1 Charakteristika Jihomoravského kraje**

Jihomoravský kraj je vyšším územně samosprávným celkem, který se nachází v jihovýchodní části České republiky při hranicích s Rakouskem a Slovenskem. Centrum kraje tvoří druhé největší město České republiky, Brno. Brno je významným správním, ekonomickým a veletržním centrem a sídlí zde mnoho univerzit. Jihomoravský kraj se skládá ze 7 okresů (Blansko, Brno-město, Brno-venkov, Břeclav, Hodonín, Vyškov, Znojmo) a na jeho celkové ploše o rozloze 7 187,8 km<sup>2</sup> žilo k 31.3.2017 1 178 815 obyvatel. Jihomoravský kraj má výbornou dopravní dostupnost a strategickou polohu na křižovatce transevropských silničních a železničních dálkových tras. Brněnské letiště, které se nachází v městské části Brno-Tuřany, se díky počtu odbavených cestujících a zboží řadí na druhé místo mezi letišti v České republice (Jihomoravský kraj, © 2018d).

Zemědělství je díky nejteplejšímu podnebí v České republice velmi rozvinuto, 60 % rozlohy kraje tvoří zemědělská půda, 83 % z ní připadá na půdu ornou. Dominantou jižní Moravy jsou vinohrady, malí producenti vína a spousta vinných sklípků.

V Jihomoravském kraji nalezneme cenné architektonické památky, z nichž brněnská vila Tugendhat a Lednicko-valtický areál byly zapsány do Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Folklor, který zahrnuje hudbu, tanec, lidové kroje a umělecká řemesla je také významnou součástí Jihomoravského kraje (Jihomoravský kraj, © 2018d).



**Obr. 1: Logo Jihomoravského kraje.** (Zdroj: Jihomoravský kraj, © 2018c)



## **3.2 Orgány krajské samosprávy**

Jihomoravský kraj vznikl dne 12. listopadu 2000, jeho krajský úřad má sídlo na Žerotínově náměstí v Brně a v jeho čele stojí ředitel. (Administrativní registr ekonomických subjektů, © 2018).

Veřejná správa Jihomoravského kraje je složena ze zastupitelstva kraje a rady kraje.

Zastupitelstvo kraje je složeno z 65 členů a jeho zasedání jsou ze zákona veřejná. Poradní orgány zastupitelstva kraje tvoří výbory, např. výbor finanční, kontrolní, pro dopravu a územní plánování, sociálně-zdravotní a další. Zastupitelstvo kraje je voleno na čtyřleté období a volí si hejtmana. Hejtmánem Jihomoravského kraje je od roku 2016 JUDr. Bohumil Šimek (Jihomoravský kraj, © 2018c).

Rada kraje se skládá z 11 členů, jejichž schůze jsou ze zákona neveřejné a poradní hlas má ředitelka krajského úřadu. Poradními orgány rady jsou komise, např. finanční a majetková, investiční a regionálního rozvoje (Jihomoravský kraj, © 2018c).

## **3.3 Analýza hospodaření Jihomoravského kraje**

Tato část diplomové práce se zabývá analýzou schválených rozpočtů, závěrečných účtů a příjmů a výdajů Jihomoravského kraje v letech 2010-2016. Rozpočet kraje se sestavuje na základě střednědobého výhledu rozpočtu zpravidla na jeden kalendářní rok a závěrečný účet kraje poté podává přehled o jeho skutečném plnění.

### **3.3.1 Hospodaření Jihomoravského kraje v letech 2010-2016**

K 31.12. kalendářního roku je sestavován závěrečný účet kraje jako bilance příjmů a výdajů za uplynulé období. Pro zjištění skutečných příjmů a výdajů se vychází ze schváleného rozpočtu a jeho úprav na základě rozpočtových opatření. V následující tabulce je nastíněno, jakých skutečných příjmů a výdajů bylo dosaženo v letech 2010-2016.

**Tab. 4: Skutečný rozpočet JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

Skutečný rozpočet JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč)							
Ukazatel/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Příjmy celkem	15 161 257	14 991	15 461 103	15 325 303	16 821 881	17 469 545	18 731 374
Výdaje celkem	15 331 165	15 057	15 822 738	15 623 321	16 777 516	18 061 487	18 649 129
<b>Saldo příjmů a výdajů</b>	<b>-169 908</b>	<b>-65 103</b>	<b>-361 635</b>	<b>-298 018</b>	<b>44 366</b>	<b>-591 942</b>	<b>82 245</b>

V roce 2010 přesáhly výdaje příjmy a způsobily schodek rozpočtu ve výši takřka 170 mil. Kč. Vlivem ekonomické krize se nepříznivě vyvíjelo inkaso daňových výnosů oproti schválenému rozpočtu. Schválený rozpočet na rok 2010 očekával růst výnosů ze sdílených daní o 6,8 %, ale ve skutečnosti byl nárůst pouze o 3 %. V roce 2010 byly provedeny úpravy rozpočtu v důsledku neplnění daňových výnosů. Jednou z úprav bylo vytvoření rezervy na řešení dopadů hospodářské krize z úspor ve výdajích roku 2010. V závěru roku došlo k využití rezervy k částečné kompenzaci výpadku daňových výnosů kraje.

V roce 2011 v důsledku ekonomické krize došlo k převýšení výdajů nad příjmy a ke vzniku schodku ve výši 65 mil. Kč. Z důvodu neplnění rozpočtovaných příjmů provedl kraj dvě úpravy rozpočtu. První úprava znamenala snížení rozpočtovaných příjmů z prodeje ostatních nemovitostí, z důvodu odložení jejich prodeje v celkové výši 120 mil. Kč a snížení příjmů bylo vykompenzováno snížením výdajů a uložením odvodů investičních zdrojů zřízeným příspěvkovým organizacím v celkové výši 120 mil. Kč. Druhá úprava spočívala ve snížení rozpočtovaných příjmů ze sdílených daní o 94,3 mil. Kč a pro vyrovnaní stran snížení rozpočtu výdajů o 75,6 mil. Kč, dále v zapojení zůstatku z minulých let ve výši 12,3 mil. Kč a zapojení dosud nerozpočtovaných příjmů ve výši 6,4 mil. Kč. I přes úsporná opatření kraje výpadek daňových výnosů byl vyšší než schválený rozpočet o 82,5 mil. Kč.

V roce 2012 vznikl schodek rozpočtu kraje ve výši necelých 362 mil. Kč. Ke schodkovému hospodaření došlo z důvodu snížení podílů krajů na celostátním hrubém

výnosu daně z přidané hodnoty, čímž došlo k poklesu inkasa daňových výnosů oproti schválenému rozpočtu. Schválený rozpočet očekával růst výnosů ze sdílených daní o 0,8 %, avšak ve skutečnosti došlo k růstu pouze o 0,4 %.

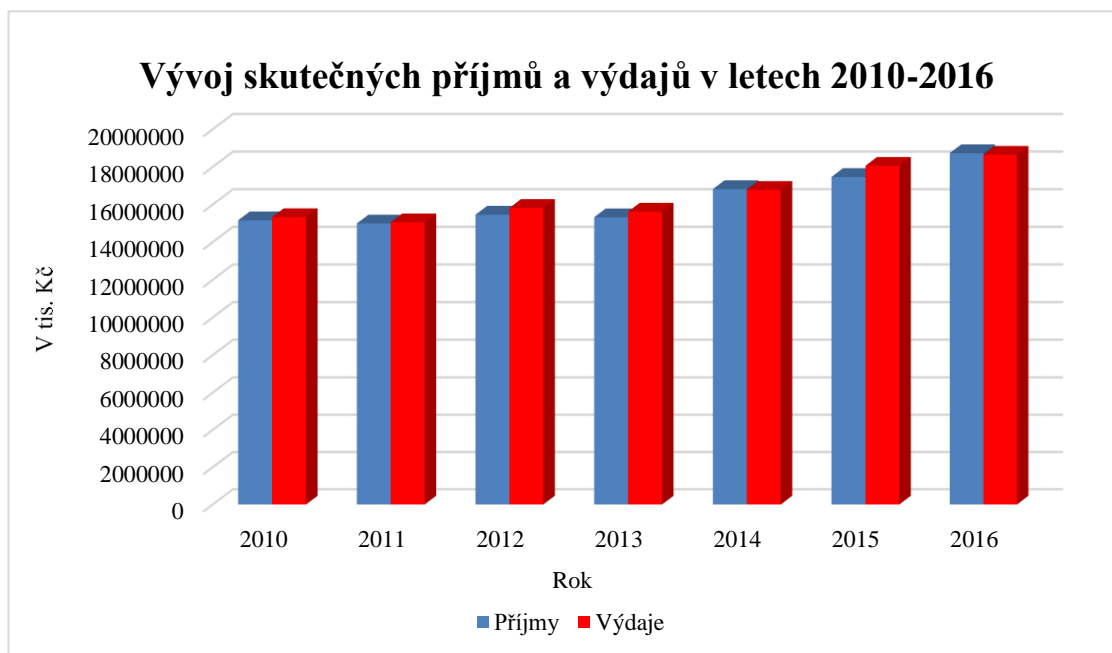
V roce 2013 bylo hospodaření kraje schodkové a výdaje převýšily příjmy o 298 mil. Kč. Oproti roku 2012 se příjmy snížily o 135,8 mil. Kč, což tvořilo 0,9 % příjmů kraje. Snížení příjmů kraje bylo způsobeno menšími přijatými dotacemi. Výdaje Jihomoravského kraje činily 15 623,3 mil a v porovnání s rokem 2012 došlo ke snížení výdajů o 199,4 mil. Kč, tedy o 1,3 %. Snížil se zejména podíl kapitálových výdajů na celkových výdajích.

Přebytkového rozpočtu dosáhl Jihomoravský kraj v roce 2014, a to o částku 44,4 mil. Kč. Přebytek vznikl z důvodu načerpání celé částky úvěru od Evropské investiční banky na financování Projektu regionální infrastruktury Jihomoravského kraje II – B v hodnotě 300 mil. Kč. Nečekaným výdajem v roce 2014 byly náklady na odstranění krizové situace v obcích Dolní Věstonice a Strachotín v důsledku dlouhotrvajících dešťových srážek a sesuvů půdy. Na odstranění této situace získal Jihomoravský kraj ze státního rozpočtu dotaci ve výši 3,5 mil. Kč a z vlastních zdrojů vynaložil 6,9 mil. Kč.

Velkého schodku rozpočtu bylo dosaženo v roce 2015, ve kterém výdaje převýšily příjmy o 591, 9 mil. Kč. Příjmy vzrostly oproti roku 2014 o 3,9 %, což bylo způsobeno vyšším množstvím přijatých dotací a růstem vlastních příjmů kraje. Výdaje se v porovnání s rokem 2014 zvýšily o 7,7 %, s největším nárůstem u výdajů kapitálových. Největší podíl výdajů byl vynaložen na vzdělávání, až 59,6 % výdajů, dále na dopravu 19,5 %, ostatní výdaje byly na příspěvkové organizace zřizované krajem v oblasti sociálních služeb, zdravotnictví, kultury a další. Do rozpočtu kraje byly zapojeny i prostředky z minulých let v objemu 1562,4 mil. Kč, které sloužily k financování výdajů v roce 2015.

V roce 2016 vznikl přebytek ve výši 82,3 mil. Kč, o který příjmy převýšily výdaje. Přebytkového rozpočtu bylo dosaženo díky vyššímu plnění vlastních příjmů kraje, zejména příjmů ze sdílených daní a také nižšímu čerpání výdajů. Příjmy kraje se oproti roku 2015 zvýšily o 1261,8 mil. Kč., což tvořilo 7,2 %. Výdaje se oproti roku 2015

navýšily o 587,6 mil. Kč, které tvořily 3,3 %. Pro financování výdajů v roce 2016 byly do rozpočtu zapojeny prostředky z minulých let ve výši 921,2 mil. Kč.



**Graf 2: Vývoj skutečných příjmů a výdajů v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj © 2018a)

### 3.3.2 Příjmy rozpočtu Jihomoravského kraje v letech 2010-2016

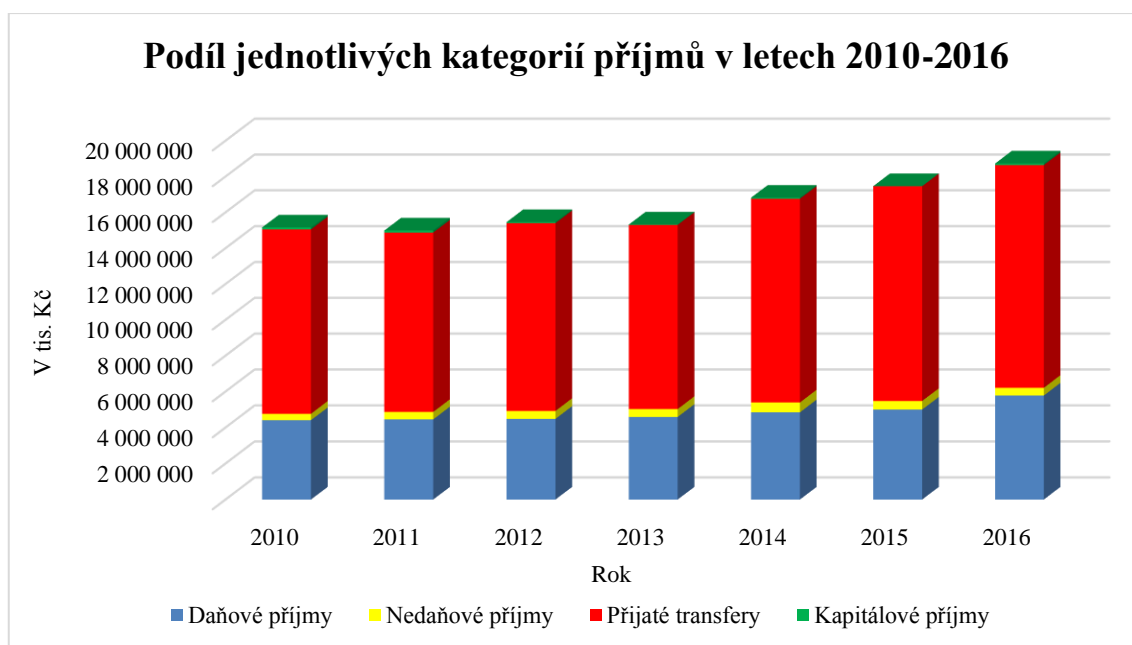
Příjmy krajského rozpočtu se člení do 4 základních kategorií na daňové příjmy, nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté transfery (Jihomoravský kraj, © 2018e).

V následující tabulce jsou vyčísleny skutečné příjmy rozpočtu podle jednotlivých kategorií příjmů.

**Tab. 5: Celkové příjmy JMK dle jednotlivých druhů v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

Celkové příjmy JMK dle jednotlivých druhů v letech 2010-2016 (v tis. Kč)							
Ukazatel/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Daňové příjmy	4 413 325	4 458 387	4 486 182	4 593 443	4 847 780	5 001 697	5 780 621
Nedaňové příjmy	353 504	411 371	439 173	438 585	547 090	476 050	428 530
Kapitálové příjmy	104 997	116 287	56 901	22 634	58 634	3 466	90 007
Přijaté transfery	10 289 431	10 005 366	10 478 847	10 270 641	11 368 377	11 988 333	12 432 217
<b>Příjmy celkem</b>	<b>15 161 257</b>	<b>14 991 410</b>	<b>15 461 103</b>	<b>15 325 303</b>	<b>16 821 881</b>	<b>17 469 545</b>	<b>18 731 374</b>

Z tabulky celkových příjmů vyplývá, že skutečné příjmy Jihomoravského kraje měly ve sledovaných letech kolísavý charakter. V roce 2012 vzrostly celkové příjmy oproti roku 2011 o necelých 470 mil. Kč z důvodu zapojení dotací ze státního rozpočtu, státních fondů, Regionální rady soudržnosti Jihovýchod a od dalších subjektů ve výši 10 479 mil. Kč. V roce 2014 nastal největší meziroční přírůst a došlo k navýšení příjmů o 8,89 %, díky velkému navýšení daňových příjmů a přijatých transferů. V roce 2016 dosáhl Jihomoravský kraj nejvyšších příjmů za sledované období a díky upravenému rozpočtu byly celkové příjmy naplněny na 101,4 %.



**Graf 3: Podíl jednotlivých kategorií příjmů v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

Z předchozího grafu je patrné, že největší část celkových příjmů tvoří přijaté transfery. Přijaté transfery jsou velmi stabilním příjmem krajského rozpočtu. Dalším významným příjmem jsou daňové příjmy, které jsou určeny podílem z celostátního výnosu na základě rozpočtového určení daní. Menší podíl na celkových příjmech představují nedaňové příjmy a nejmenší částkou přispívají do celkových příjmů kapitálové příjmy.

### 3.3.2.1 Daňové příjmy

Daňové příjmy jsou stanoveny z celostátního výnosu daní na základě zákona o rozpočtovém určení daní, tedy podle určité procentní sazby. Daňová pravomoc krajů je

tedy minimální. Daňové příjmy se člení na sdílené a svěřené daně. Svěřené daně jsou však typickým příjmem obcí. Svěřenou daní krajů je pouze daň z příjmů právnických osob. Mezi daňové příjmy se řadí i správní poplatky, což jsou poplatky za správní úkony, jež kraj vykonává v rámci přenesené působnosti.

Podíl krajů na celostátním výnosu daní se v roce 2004 na základě novelizace zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní navýšil na 9,1 % na celostátním výnosu sdílených daní.

Podíl daňových příjmů na celkových příjmech kraje se pohybuje kolem 29-30 %.

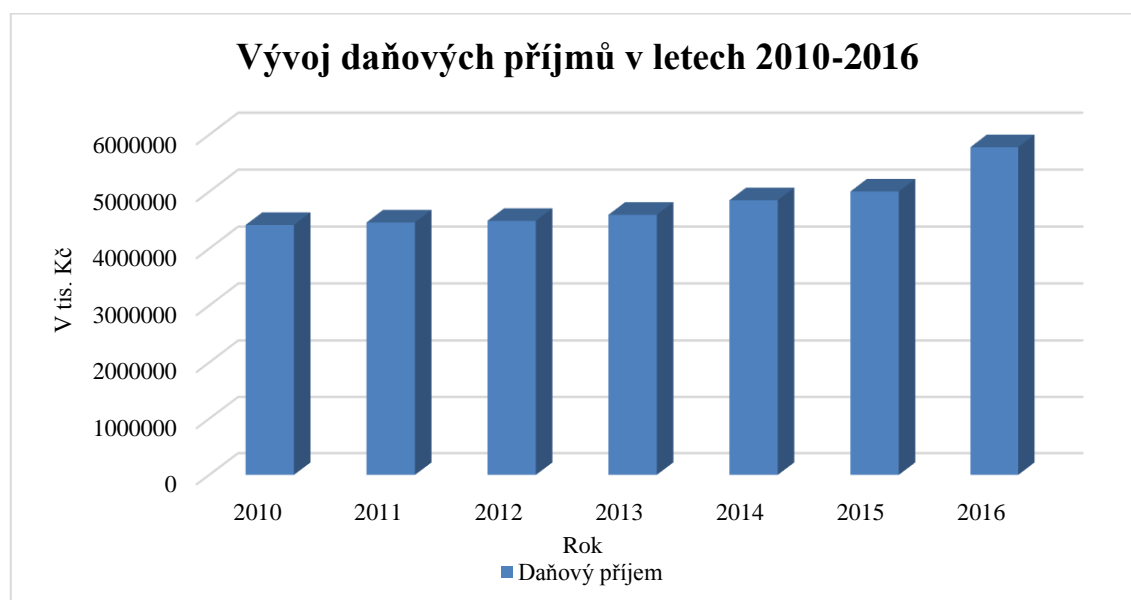
**Tab. 6: Daňové příjmy JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

Daňové příjmy JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč)							
Ukazatel/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků	946 201	1 001 956	1 002 818	1 019 166	1 075 868	1 116 477	1 266 638
Daň z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti	49 864	23 763	35 362	18 814	13 751	10 039	34 718
Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů	86 580	94 171	111 595	142 283	124 785	133 972	136 634
Daň z příjmů právnických osob	1 054 488	974 899	1 094 657	1 086 284	1 194 446	1 243 742	1 412 016
Daň z příjmů právnických osob za kraje	9 070	22 556	31 168	15 729	11 300	28 710	25 023
Daň z přidané hodnoty	2 264 935	2 338 122	2 206 240	2 308 137	2 423 404	2 465 884	2 901 721
Příjmy z licencí pro kamionovou dopravu	115	136	46	0	0	0	0
Správní poplatky	2 071	2 784	4 296	3 031	4 225	2 873	3 870
<b>Daňové příjmy celkem</b>	<b>4 413 325</b>	<b>4 458 387</b>	<b>4 486 182</b>	<b>4 593 443</b>	<b>4 847 780</b>	<b>5 001 697</b>	<b>5 780 621</b>

Z tabulky vyplývá, že největší podíl na daňových příjmech tvoří daň z přidané hodnoty, jejíž hodnota se ve sledovaných letech pohybovala v rozmezí 49-52 % na celkových daňových příjmech. Podíl příjmů z daně z přidané hodnoty měl v jednotlivých letech rostoucí charakter, výjimku tvořil pouze rok 2012, kdy došlo k poklesu oproti roku 2011 o 3,26 %. S účinností od 1.1.2012 byl novelou zákona o rozpočtovém určení daní snížen podíl krajů na celostátním hrubém výnosu DPH z 8,92 % na 8,29 %. V roce 2013 se novelou zákona o rozpočtovém určení daní s účinností od 1. ledna 2013 snížil podíl

krajů na celostátním hrubém výnosu DPH z 8,92 % na 7,86 %, a také výnos z daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků z 8,92 % na 8,65 %. Až v roce 2016 byl novelou zákona podíl na celostátním hrubém výnosu daní z přidané hodnoty navrácen na původní hodnotu 8,92 %.

Významný podíl daňových příjmů tvoří daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, jejíž hodnota se pohybuje okolo 21-22 % na celkových daňových příjmech, a dále daň z příjmů právnických osob, která dosahuje procentuální hodnoty kolem 24 %. Další položkou daňových příjmů je daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů, která dosahuje hodnoty ke 3 %. Další daňové příjmy dosahují nízkých hodnot a tvoří spíše doplňující příjem kraje.



**Graf 4: Vývoj daňových příjmů v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

Z grafu vyplývá, že daňové příjmy měly ve sledovaných letech rostoucí charakter. Nejvyšších příjmů bylo dosaženo v roce 2016, naopak nejnižší daňový výnos byl v roce 2010.

### 3.3.2.2 Nedaňové příjmy

Nedaňové příjmy jsou úzce spojené s „hospodářskou“ činností kraje a na rozdíl od obcí jsou pouze doplňkovým příjmem kraje. Podíl nedaňových příjmů na celkových příjmech

se pohybuje okolo 2-3 %. Nedaňové příjmy se člení na jednotlivé položky, které jsou uvedeny v následující tabulce.

**Tab. 7: Nedaňové příjmy JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

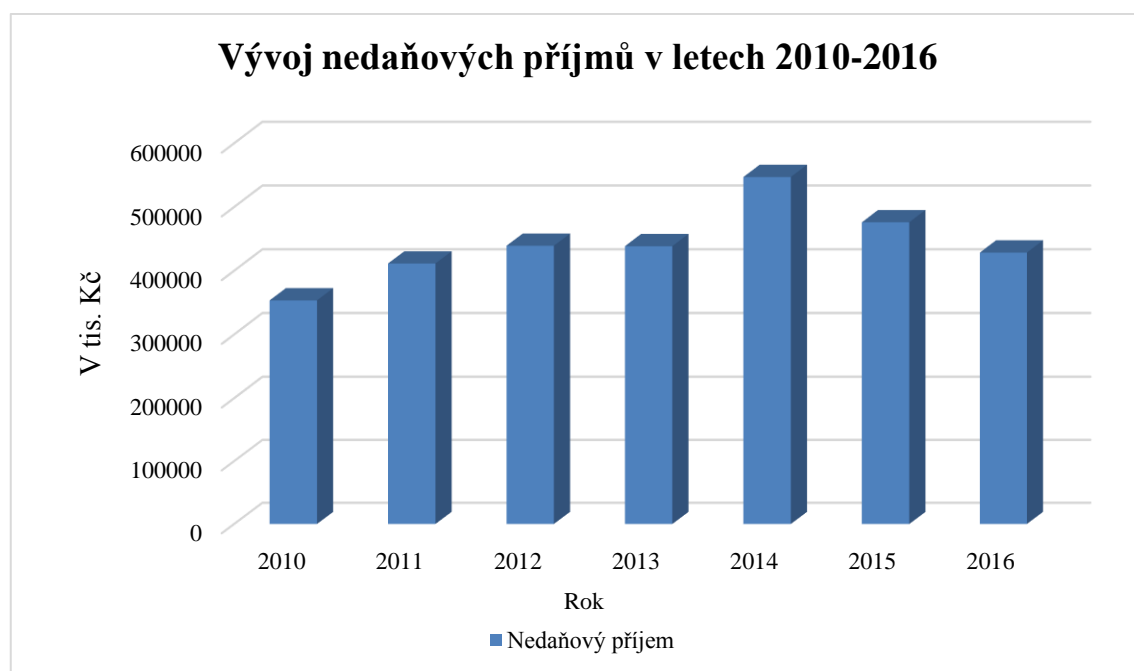
<b>Nedaňové příjmy JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč)</b>							
<b>Ukazatel/rok</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>
Příjmy z poskytování služeb a výrobků	624	246	388	331	296	2 300	1 733
Ostatní příjmy z vlastní činnosti	2 895	2 258	4 022	3 628	3 972	4 472	4 953
Odvody příspěvkových organizací	138 276	187 720	190 880	201 630	234 167	207 922	198 914
Ostatní odvody příspěvkových organizací	2 196	1 477	749	3 117	1 369	2 308	2 826
Příjmy z pronájmu pozemků	57	54	62	62	45	11	11
Příjmy z pronájmu ostatních nemovitostí a jejich částí	30 959	29 543	30 110	27 682	33 125	31 222	1 874
Příjmy z úroků (část)	15 780	17 031	19 032	11 410	9 502	6 251	2 356
Realizované kurzové zisky	6	36	0	196	0	0	0
Sankční platby přijaté od státu, obcí a krajů	303	456	691	505	479	202	264
Sankční platby přijaté od jiných subjektů	11 041	9 530	14 958	13 775	21 648	18 977	15 798
Ostatní příjmy z fin. vypořádání předchozích let od jiných veř. rozpočtů	105	2 324	0	3	27	0	0
Příjmy z fin. vypořádání minulých let mezi krajem a obcemi	52 360	56 186	50 553	28 457	22 148	12 260	26 442
Příjmy z fin. vypořádání minulých let mezi regionální radou a kraji, obcemi a dobrovolnými svazky obcí	1 801	0	0	0	0	435	2 386
Ostatní přijaté vratky transferů	7 302	10 635	30 738	45 675	110 075	78 392	49 149
Příjmy z prodeje krátkodobého a drobného dlouhodobého majetku	557	1 060	2 769	364	397	472	479
Přijaté neinvestiční dary	0	67	0	0	0	4 131	6 845
Přijaté pojistné náhrady	1 064	1 331	577	892	460	855	1 018
Přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady	41 096	45 736	48 798	55 795	64 489	60 613	60 340
Ostatní nedaňové příjmy jinde nezařazené	161	929	725	982	603	736	599
Platby za odebrané množství podzemní vody	42 720	44 749	44 122	44 082	44 285	43 891	52 542
Splátky půjčených prostředků od podnikatelských nefinančních subjektů - právnických osob, od obcí, od příspěvkových organizací	4 200	0	0	0	0	601	0
<b>Nedaňové příjmy celkem</b>	<b>353 504</b>	<b>411 371</b>	<b>439 173</b>	<b>438 585</b>	<b>547 090</b>	<b>476 050</b>	<b>428 530</b>



Význačnou část nedaňových příjmů tvoří především odvody příspěvkových organizací s podílem v rozmezí 39-46 % na nedaňových příjmech ve sledovaných letech. Mezi příspěvkové organizace Jihomoravského kraje můžeme zařadit instituce z oblasti školství, zdravotnictví, sociálních služeb a kultury.

Další významnou položkou jsou přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady, které tvoří zejména příspěvky od obcí do Fondu Integrovaného dopravního systému Jihomoravského kraje na zajištění dopravní obslužnosti a fungování IDS JMK.

Ostatní přijaté vratky transferů představují vrácené finanční prostředky z dotací a příspěvků, které byly v minulých letech poskytnuty z rozpočtu JMK. Poslední rozsáhlejší položku jsou platby za odebrané množství podzemní vody podle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů, které procentuálně tvořily 8-12 % nedaňových příjmů.



**Graf 5: Vývoj nedaňových příjmů v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

Nedaňové příjmy měly ve sledovaných letech mírně kolísavý charakter. Největší nárůst byl sledován v roce 2014, především z důvodu meziročního nárůstu položky Ostatní přijaté vratky transferů o 41 %.

### 3.3.2.3 Kapitálové příjmy

Do skupiny kapitálových příjmů se řadí příjmy z prodeje dlouhodobého majetku, výnosy z prodeje akcií a majetkových podílů kraje. Jedná se většinou o jednorázové platby. Kapitálové příjmy tvoří marginální část krajského rozpočtu a podíl na celkových příjmech se pohybuje od 0,02 % do 0,78 %. Vývoj podílů jednotlivých položek kapitálových příjmů ve sledovaných letech v Jihomoravském kraji je uveden v následující tabulce.

**Tab. 8: Kapitálové příjmy JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

Kapitálové příjmy JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč)							
Ukazatel/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Příjmy z prodeje pozemků	968	374	916	847	1 715	2 116	1 466
Příjmy z prodeje ostatních nemovitostí a jejich částí	102 023	111 609	55 807	21 181	56 851	1 350	87 770
Příjmy z prodeje ostatního hmotného dlouhodobého majetku	2 006	304	179	300	68	0	0
Ostatní investiční příjmy jinde nezařazené	0	4 000	0	306	0	0	0
Příjmy z prodeje akcií	0	0	0	0	0	0	271
Příjmy z prodeje majetkových podílů	0	0	0	0	0	0	500
<b>Kapitálové příjmy celkem</b>	<b>104 997</b>	<b>116 287</b>	<b>56 901</b>	<b>22 634</b>	<b>58 634</b>	<b>3 466</b>	<b>90 007</b>

Největší kapitálové příjmy zaznamenal Jihomoravský kraj v letech 2010 a 2011. V roce 2010 příjmy z prodeje ostatních nemovitostí činily 102 023 tis. Kč, kdy jejich významný podíl tvořil prodej budov s pozemky v katastrálním území Staré Brno v hodnotě 20 700 tis. Kč, prodej nemovitosti v katastrálním území Jevíčko ve výši 15 100 tis. Kč a prodej nemovitosti HP Tronic Zlín, spol. s.r.o., ve výši 15 090 tis. Kč. Největší položku kapitálových příjmů v roce 2011 zaujímaly příjmy z prodeje ostatních nemovitostí a jejich částí ve výši 111 609 tis. Kč. Největší podíl tvořil prodej pozemků a budov v části areálu zahradnické školy při ulici Lány v katastrálním území Bohunice v hodnotě 40 004 tis. Kč, dále prodej ubytovny s pozemkem v Hodoníně za 30 760 tis. Kč a prodej bytového domu v Hodoníně v hodnotě 28 110 tis. Kč.

V roce 2012 došlo k meziročnímu poklesu kapitálových příjmů o necelých 49 %. Schválený rozpočet na rok 2012 původně počítal s prodejem nemovitého majetku ve správě Nemocnice Znojmo, avšak v průběhu prvního pololetí bylo jisté, že prodej neproběhne. Z tohoto důvodu Zastupitelstvo Jihomoravského kraje snížilo rozpočet o tuto plánovanou položku.

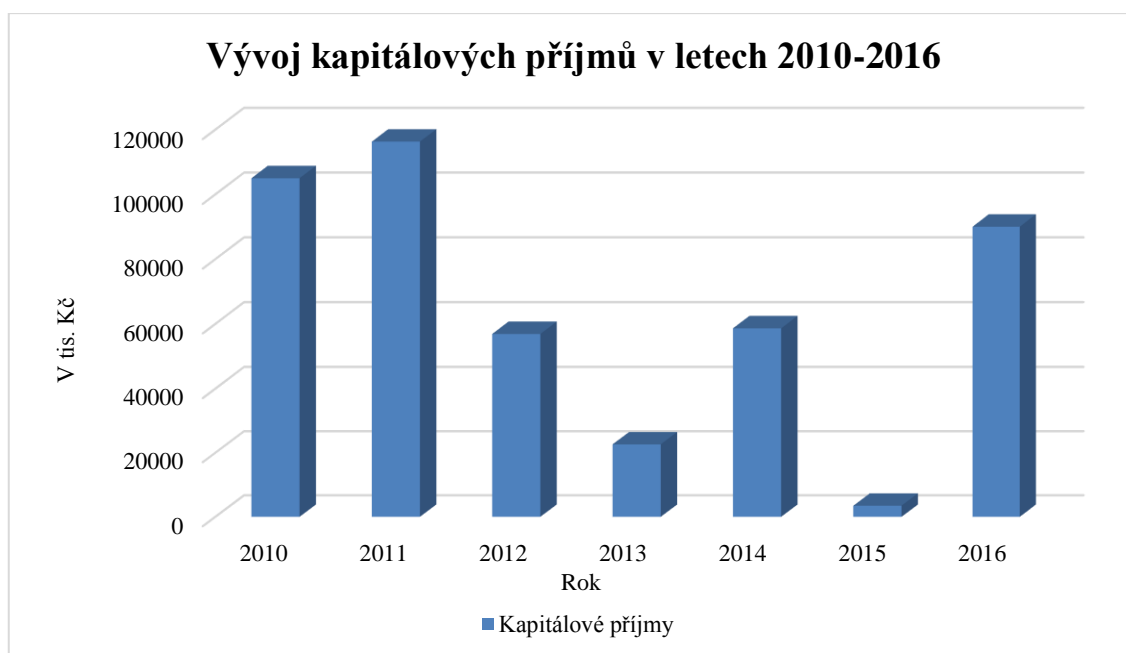
Pokles kapitálových příjmů pokračoval i v roce 2013 na částku 22 634 tis. Kč. Ve schváleném rozpočtu byl zahrnuta částka 70 000 tis. Kč na prodej areálu tzv. „staré“ nemocnice ve Znojmě, která by účelově pokryla vlastní podíl kraje na financování akce, která byla zařazena do Investičního úvěrového programu JMK II „Nemocnice Znojmo – rekonstrukce a dostavba II. Etapa – 2. část – akce I“. Prodej se však v roce 2013 neuskutečnil, rozpočet musel být o tuto částku upraven a akce byla kryta z finančních prostředků roku 2014.

V roce 2014 došlo k nárůstu rozpočtu kapitálových příjmů na částku 58 634 tis. Kč. V průběhu roku 2014 nebyl schválený rozpočet kapitálových příjmů upravován.

Největší pokles kapitálových příjmů nastal v roce 2015 na hodnotu 3 466 tis. Kč. Upravený rozpočet Jihomoravského kraje na rok 2015 byl naplněn pouze z 5,5 %. Nenaplnění rozpočtu bylo zapříčiněno především tím, že částku za prodej pozemků s budovou v katastrálním území Žabovřesky přijal kraj na účet až na počátku roku 2016 a opět ani v roce 2015 se nepodařilo uskutečnit prodej areálu tzv. „staré“ nemocnice ve Znojmě.

V roce 2016 došlo opět k nárůstu kapitálových příjmů na částku 90 007 tis. Kč, především z důvodu prodeje pozemku a budovy v katastrálním území Brno – Černá pole ve výši 42 150 tis. Kč, dále z prodeje pozemku s budovou v katastrálním území Brno-Trnitá za 16 275 tis. Kč a za budovu s pozemkem v katastrálním území Lednice na Moravě v hodnotě 14 978 tis. Kč.

Vývoj kapitálových příjmů na celkových příjmech ve sledovaných letech 2010-2016 je uveden v následujícím grafu.



**Graf 6: Vývoj kapitálových příjmů v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

#### 3.3.2.4 Přijaté transfery

Největší část celkových příjmů kraje tvoří přijaté transfery, jejichž podíl se ve sledovaných letech pohyboval v rozmezí 66-68 % na celkových příjmech. Přijaté transfery se člení na investiční a neinvestiční transfery. Investiční neboli kapitálové transfery slouží k zajištění určitého standardu veřejných statků a neinvestiční neboli běžné transfery slouží k financování provozních potřeb kraje.

Tabulka zobrazující přijaté transfery Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 je uvedena v přílohách (viz. Příloha 1).

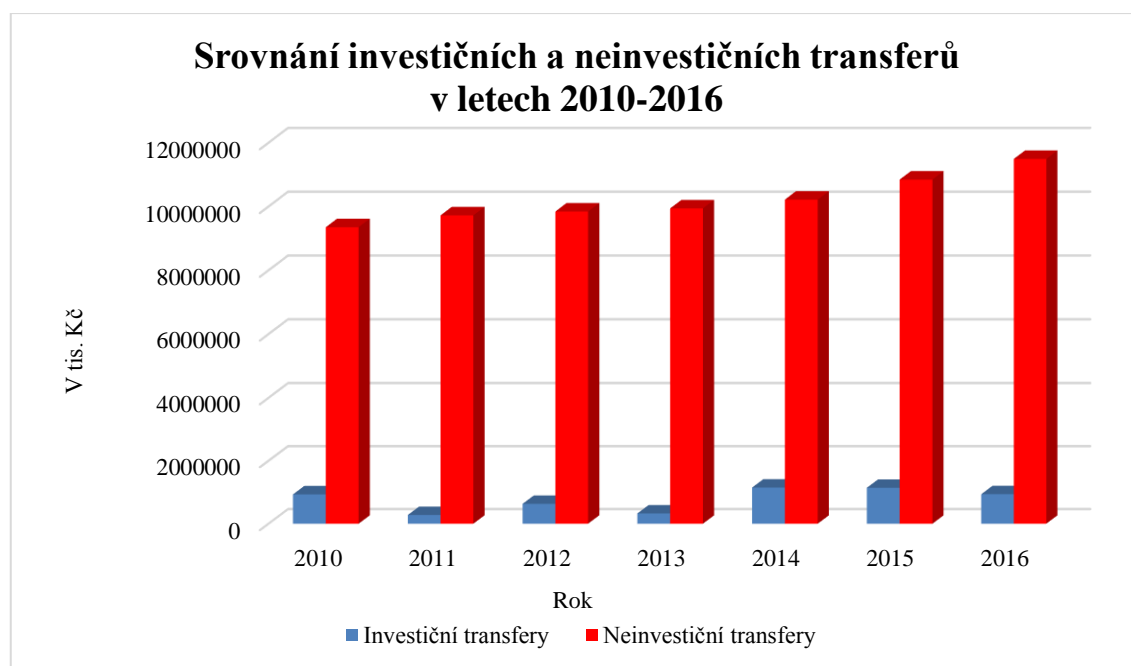
Největší položky neinvestičních transferů jsou ostatní neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu, neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu a neinvestiční přijaté transfery z všeobecné pokladní správy státního rozpočtu.

Položka ostatní neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu tvoří celkově nejrozsáhlejší položku přijatých transferů a je složena z příjmů Jihomoravského kraje na školství a vzdělávání a na oblast sociálních služeb. Další položkou jsou neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu, které zahrnují příspěvek na výkon státní správy. Poslední významnou položkou neinvestičních transferů jsou neinvestiční přijaté transfery ze všeobecné pokladniční správy státního rozpočtu,

které se týkají především dotací na volby, např. v roce 2016 na volby do zastupitelstev obcí a na volby do Senátu a zastupitelstev krajů.

Investiční transfery jsou složeny zejména z investičních přijatých transferů od regionálních rad a ostatních investičních přijatých transferů ze státního rozpočtu.

Na následujícím grafu lze vidět, že převážnou část přijatých transferů tvoří neinvestiční transfery. Jejich hodnota se pohybovala ve sledovaných letech v rozmezí 89 až 97 % na celkových transferech. Podíl investičních transferů na celkových byl značně malý, pohyboval se v hodnotách od 3 do 10 %.



**Graf 7: Srovnání investičních a neinvestičních transferů v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

### 3.3.3 Výdaje rozpočtu Jihomoravského kraje v letech 2010-2016

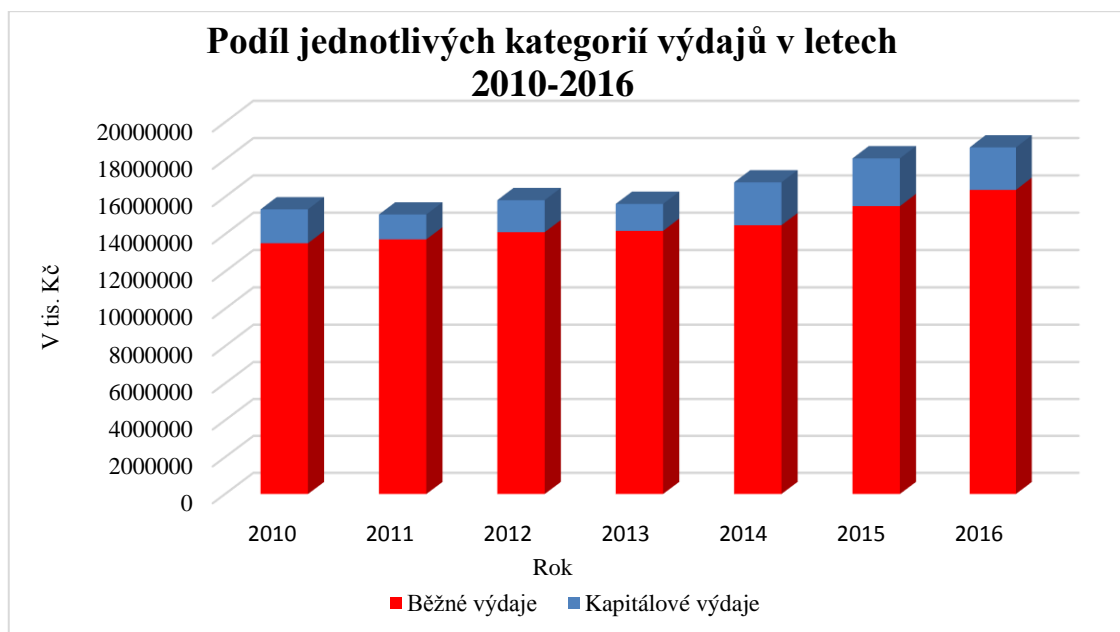
Výdaje rozpočtu kraje se člení do dvou základních kategorií, kterými jsou běžné výdaje a kapitálové výdaje. Běžné výdaje slouží k financování běžných potřeb kraje. Kapitálové výdaje kraje souvisí s financováním investičních potřeb kraje.

V následující tabulce je uveden vývoj jednotlivých kategorií výdajů ve sledovaných letech.

**Tab. 9: Celkové výdaje JMK dle jednotlivých druhů v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

Celkové výdaje JMK dle jednotlivých druhů v letech 2010-2016 (v tis. Kč)							
Ukazatel/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Běžné výdaje	13 515 800	13 721 888	14 107 200	14 179 966	14 480 204	15 503 087	16 375 286
Kapitálové výdaje	1 815 365	1 334 625	1 715 539	1 443 355	2 297 311	2 558 400	2 273 842
<b>Výdaje celkem</b>	<b>15 331 165</b>	<b>15 056 513</b>	<b>15 822 738</b>	<b>15 623 321</b>	<b>16 777 516</b>	<b>18 061 487</b>	<b>18 649 129</b>

Skutečné výdaje Jihomoravského kraje měly kolísavý charakter a kopírovaly vývoj příjmů ve sledovaných letech. Pokles výdajů nastal v roce 2011, a to oproti roku 2010 o 1,8 % z důvodu snížení kapitálových výdajů kraje. Další pokles byl zaznamenán v roce 2013, ve kterém se celkové výdaje snížily o 1,3 % a bylo to způsobeno opět poklesem kapitálových výdajů. V dalších letech došlo k růstu výdajů, kdy největší meziroční nárůst byl sledován v roce 2015 o 7,1 %.



**Graf 8: Podíl jednotlivých kategorií výdajů v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

Z předchozího grafu vyplývá, že největší podíl na celkových výdajích zaujímal běžné výdaje. Nejmenší podíl běžných výdajů na celkových výdajích za sledované období byl v roce 2015 a tvořil 85,8 %, naopak nejvyšší podíl v hodnotě 91,1 % nastal v roce 2011. Kapitálové výdaje nesou podstatně nižší část celkových výdajů a pohybovaly se v rozmezí 8,86 % až 14,16 %.

### **3.3.3.1 Běžné výdaje**

Běžné výdaje představují převážnou část celkových výdajů a byly zastoupeny podílem 85,84 % až 91,14 % na celkových výdajích ve sledovaných letech. Běžné výdaje slouží hlavně na financování neinvestičních transferů příspěvkových a neziskových organizací v oblasti školství, kultury, zdravotnictví a sociální péče a také výdaje na platy, materiál, vodu, paliva, energie atd.

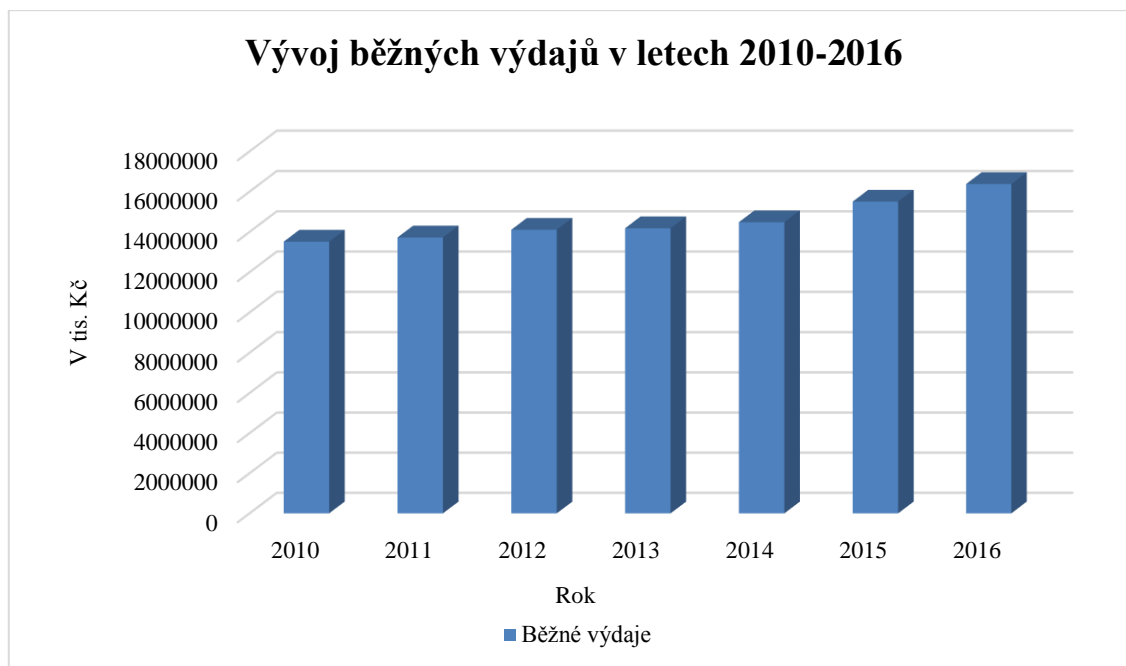
Tabulka běžných výdajů Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 je uvedena v přílohách (viz. Příloha 2).

Největší položkou běžných výdajů jsou neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím. Tato položka se skládá z neinvestičních příspěvků a dotací příspěvkovým organizacím v oblasti školství, kultury, sociálních služeb, zdravotnictví, dopravy a vnějších vztahů. K 31.12.2016 byl Jihomoravský kraj zřizovatelem 240 příspěvkových organizací, z čehož bylo 185 školských organizací a 55 neškolských organizací. Objemově největší podíl tvořily výdaje na vzdělání a školské služby okolo 70 % na běžných výdajích, především z důvodu zapojení účelových dotací z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy do rozpočtu. Dále směřovaly výdaje krajského rozpočtu do oblasti dopravy, cca 15 % běžných výdajů, kdy největší objem výdajů byl na zabezpečení běžného provozu. Okolo 3 % bylo vynaloženo do oblasti sociálních služeb, a také do zdravotnictví.

Další významnou položkou rozpočtu běžných výdajů jsou neinvestiční transfery soukromoprávním subjektům, kam lze zařadit neinvestiční transfery obecně prospěšným společnostem, spolkům, politickým stranám a dalším. V letech 2010 a 2011 se pohybovaly kolem 37 % a v následujících letech došlo k výraznému poklesu na hodnotu 2,6 - 4,6 %.

Třetí objemově významnou položkou byly výdaje související s neinvestičními nákupy, příspěvky, náhrady a věcné dary. Jejich hodnota se pohybovala v rozmezí 9,45 % až 10,47 % běžných výdajů. Tato položka zahrnuje zaplacené sankce, poskytnuté náhrady, výdaje na dopravní územní obslužnost a věcné dary.

Dalšími většími položkami běžných výdajů jsou neinvestiční transfery podnikatelských subjektů a neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně, nákupy služeb a platy.



**Graf 9: Vývoj běžných výdajů v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

V kategorii běžných výdajů lze ve sledovaných letech pozorovat rostoucí charakter. Největší nárůst nastal v roce 2015 a v porovnání s rokem 2014 činil o 1 022 882 tis. Kč více. Nejmenší meziroční přírůstek byl v roce 2012 o částku 72 767 tis. Kč.

### 3.3.3.2 Kapitálové výdaje

Kapitálové výdaje slouží k financování investičních potřeb kraje a jsou zpravidla jednorázové. Velkou část kapitálových výdajů kraje tvoří investiční nákupy a související výdaje, do kterých lze zařadit platby za pořízení dlouhodobého majetku. Dále lze zařadit do této skupiny i výdaje na splácení úvěrů a půjček z emise střednědobých a dlouhodobých cenných papírů (Provazníková, 2015, str. 203).



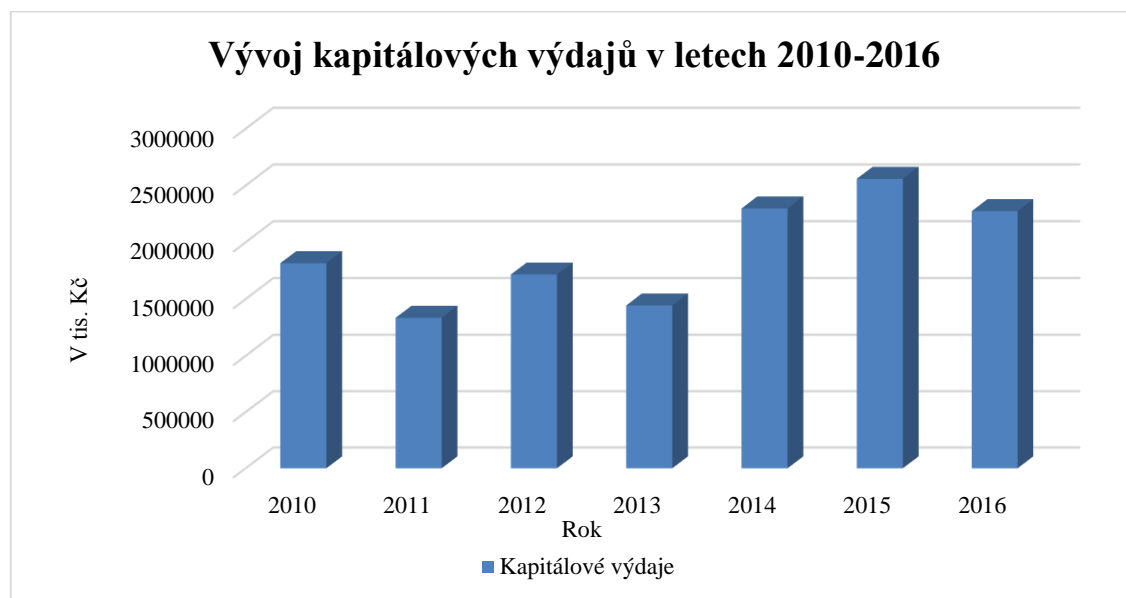
**Tab. 10: Kapitálové výdaje JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

<b>Kapitálové výdaje JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč)</b>							
<b>Ukazatel/rok</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>
Pořízení dlouhodobého nehmotného majetku	16 917	8 628	12 817	69 686	28 812	11 995	7 969
Pořízení dlouhodobého hmotného majetku	38 027	48 396	174 004	225 408	725 079	235 073	242 082
Pozemky	12 118	14 167	86 522	9 731	6 502	15 611	7 294
Nákup akcií a majetkových podílů	0	0	18 995	0	0	11 000	32 912
Investiční transfery podnikatelským subjektům	17 326	17 291	21 503	12 036	12 327	6 843	5 126
Investiční transfery neziskovým a podobným organizacím	19 219	17 048	20 743	19 366	28 613	55 640	79 401
Investiční transfery veřejným rozpočtům ústřední úrovně	5 926	1 000	3 359	4 957	15 247	22 000	23 864
Investiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně	267 105	221 225	190 331	142 625	183 590	254 801	252 345
Investiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím	1 435 083	1 005 349	1 186 484	868 844	1 294 600	1 944 786	1 583 185
Investiční transfery obyvatelstvu	50	0	0	200	0	650	39 564
Investiční půjčené prostředky podnikatelským subjektům	0	0	0	90 500	0	0	0
Investiční transfery do zahraničí	1 556	1 509	769	0	2 541	0	100
Investiční půjčené prostředky příspěvkovým a podobným organizacím	2 000	0	0	0	0	0	0
Ostatní kapitálové výdaje	38	11	11	0	0	0	0
<b>Kapitálové výdaje celkem</b>	<b>1 815 365</b>	<b>1 334 625</b>	<b>1 715 539</b>	<b>1 443 355</b>	<b>2 297 311</b>	<b>2 558 400</b>	<b>2 273 842</b>

Největší položkou kapitálových výdajů byly ve sledovaných letech investiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím, které zahrnují výdaje na dopravu, zdravotnictví, vzdělání a školské služby, kulturu, sociální služby a vnější vztahy a jejich hodnota se pohybovala ve sledovaných letech od 56 % do 79 % na kapitálových výdajích.

Nejvyšší hodnoty tato položka dosáhla v roce 2015, kdy meziročně vzrostla o částku 650 186 tis. Kč. Tento nárůst byl způsoben především velkými investičními akcemi. V tomto roce investiční příspěvky směřované na oddíl dopravy činily 1 350 302 tis. Kč, což bylo 52,8 % kapitálových výdajů. Velkou část výdajů na dopravu získala příspěvková organizace Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje. Další objemově významnou část kapitálových výdajů tvořily transfery příspěvkovým organizacím v oddílu vzdělávání a školských služeb, kdy výdaje vynaložené Jihomoravským krajem byly použity na financování projektů spolufinancovaných z EU. Oddíl zdravotnictví vyčerpal 8,1 % kapitálových výdajů kraje, které byly vynaloženy především na financování různých akcí Zdravotnické záchranné služby JMK.

Další objemově významnou položkou jsou výdaje na pořízení dlouhodobého hmotného majetku a také položka investiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně, jejichž procentuální hodnota na kapitálových výdajích se ve sledovaných letech pohybovala v rozmezí 8 % až 16,6 %.



**Graf 10: Vývoj kapitálových výdajů v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

Hodnota kapitálových výdajů ve sledovaných letech kolísala. Nejnížší hodnoty dosáhla v roce 2011 a v porovnání s rokem 2010 poklesla o 26,5 %. Naopak největší nárůst byl zaznamenán v roce 2014 o 59 % meziročně.

### 3.3.4 Financování rozpočtu Jihomoravského kraje v letech 2010-2016

Financování zahrnuje operace, ke kterým bude přistoupeno, v případě schodkového nebo přebytkového rozpočtu Jihomoravského kraje. Financování slouží k vyrovnání rozpočtu, a proto musí být vykazováno vždy s opačným znaménkem, než je saldo příjmů a výdajů. V případě, že je saldo rozpočtu schodkové, uvádí se se záporným znaménkem. Naopak financování se znaménkem kladným, neboť je protisměrnou operací. V případě přebytkového salda rozpočtu, se uvádí kladné znaménko a financování jako záporné.

**Tab. 11: Financování rozpočtu JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

Financování rozpočtu JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč)							
Ukazatel/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Změna stavu krátkodobých prostředků na bankovních účtech	161 915	-267 901	-40 304	-479 106	-224 605	712 446	46 740
Dlouhodobé přijaté půjčené prostředky	128 000	453 000	522 000	897 000	300 000	0	0
Uhrazené splátky dlouhodobých přijatých půjčených prostředků	-120 000	-120 000	-120 000	-120 000	-120 000	-120 000	-128 966
Operace z peněžních účtů organizace nemající charakter příjmů a výdajů vládního sektoru	0	0	208	-31	-117	103	-16
Nerealizované kurzové rozdíly	-7	4	-270	155	357	-608	-4
<b>Financování celkem</b>	<b>169 908</b>	<b>65 103</b>	<b>361 635</b>	<b>298 018</b>	<b>-44 366</b>	<b>591 942</b>	<b>-82 245</b>

Příjmy Jihomoravského kraje byly k 31.12. 2010 nižší než výdaje a skutečná částka financování tedy činila 169 908 tis. Kč. Na položce změna stavu krátkodobých prostředků na bankovních účtech se projevil úbytek finančních prostředků, což znamená zvýšení

financování ve výši 161 915 tis. Kč. Položka dlouhodobé přijaté půjčené prostředky zahrnuje čerpání první tranše nového úvěru od Evropské investiční banky v hodnotě 128 000 tis. Kč. Celková hodnota úvěru, kterou schválilo Zastupitelstvo JMK v roce 2009 byla 2 000 mil. Kč. Uhrazené splátky dlouhodobých přijatých půjčených prostředků ve výši – 120 000 tis. Kč představovaly splátku 4. a 5. splátku jistiny úvěru od Evropské investiční banky, která slouží na financování projektů zahrnutých do úvěrového investičního programu Jihomoravského kraje. Úvěr od Evropské investiční banky bude splácen až do roku 2018 a každý rok bude uhrazena jistina 120 000 tis. Kč, pouze v roce 2018 bude douhrazeno zbylých 60 mil. Kč. Položka nerealizované kurzové rozdíly představuje přecenění hodnoty stavu Euro - účtu vedeného v měně euro z pevného kurzu na kurz České národní banky k datu sestavení účetní závěrky. Částka na tomto účtu byla - 7 tis. Kč.

Skutečná výše financování byla v roce 2011 kladná, tedy příjmy kraje byly nižší než výdaje. Změna stavu krátkodobých bankovních prostředků byla vykázána ve výši - 267 901 tis. Kč, z čehož vyplývá, že došlo ke snížení financování a přírůstku finančních prostředků. Na položce dlouhodobé přijaté půjčené prostředky se projevilo čerpání finančních prostředků v rámci 2. tranše ve výši 125 tis. Kč a 3. tranše ve výši 328 000 tis. Kč od Evropské investiční banky na účet kraje. Nerealizované kurzové rozdíly byly proúčtovány v částce 4 tis. Kč.

V roce 2012 byla skutečná výše financování opět kladná, ale výdaje převýšily příjmy kraje o 361 635 tis. Kč. Na položce změna stavu krátkodobých prostředků se projevil přírůstek finančních prostředků ve výši - 40 304 tis. Kč. Na položce dlouhodobé přijaté půjčené prostředky byla načerpána částka 522 000 tis. Kč, v rámci čtvrté tranše – 262 000 tis. Kč a páté tranše – 260 000 tis Kč od Evropské investiční banky. Operace z peněžních účtů organizace nemající charakter příjmů a výdajů vládního sektoru zahrnují výši daně z přidané hodnoty v režimu přenesené daňové povinnosti na příjemce plnění, tzv. reverse charge. Tato položka byla vykázána ve výši 208 tis. Kč a na počátku roku 2013 byla odvedena finančnímu úřadu. Nerealizované kurzové rozdíly byly proúčtovány v částce - 270 tis. Kč.

V roce 2013 došlo k převýšení výdajů nad příjmy o částku 298 018 tis. Kč, skutečná výše financování byla tedy kladná. Přírůstek finančních prostředků byl zaznamenán na položce změna stavu krátkodobých prostředků ve výši – 479 106 tis. Kč. Dlouhodobé přijaté půjčené prostředky činily v souhrnu 897 000 tis. Kč a byly rozděleny do 6. tranše úvěru ve výši 312 000 tis. Kč a 7. tranše ve výši 585 000 tis. Kč, která byla poslední tranší úvěru z roku 2009 od Evropské investiční banky. Zastupitelstvo Jihomoravského kraje v roce 2013 uzavřelo smlouvu o financování mezi Jihomoravským krajem a Evropskou investiční bankou ve výši 300 000 tis. Kč na financování Projektu regionální infrastruktury Jihomoravského kraje II – B. K čerpání nového úvěru dojde až v roce 2014, tedy do rozpočtu roku 2013 nijak nezasáhl. Položka operace z peněžních účtů organizace nemající charakter příjmů a výdajů vládního sektoru měla zůstatek na konci roku – 31 tis. Kč, a na položce nerealizované kurzové rozdíly bylo proúčtováno 155 000 tis. Kč.

V roce 2014 bylo poprvé ve sledovaném období dosaženo záporné skutečné výše financování v objemu – 44 366 tis. Kč, což značí, že příjmy byly vyšší než výdaje kraje. Další snížení financování bylo zaznamenáno na položce změna stavu krátkodobých prostředků na bankovních účtech o částku 224 605 tis. Kč. Na položce dlouhodobé přijaté půjčené prostředky byla načerpána částka 300 000 tis. Kč v rámci nového úvěru od Evropské investiční banky uzavřeného v roce 2013. Na položce operace z peněžních účtů organizace nemající charakter příjmů a výdajů vládního sektoru byla proúčtována částka – 117 tis. Kč a nerealizované kurzové rozdíly byly ve výši 357 tis. Kč.

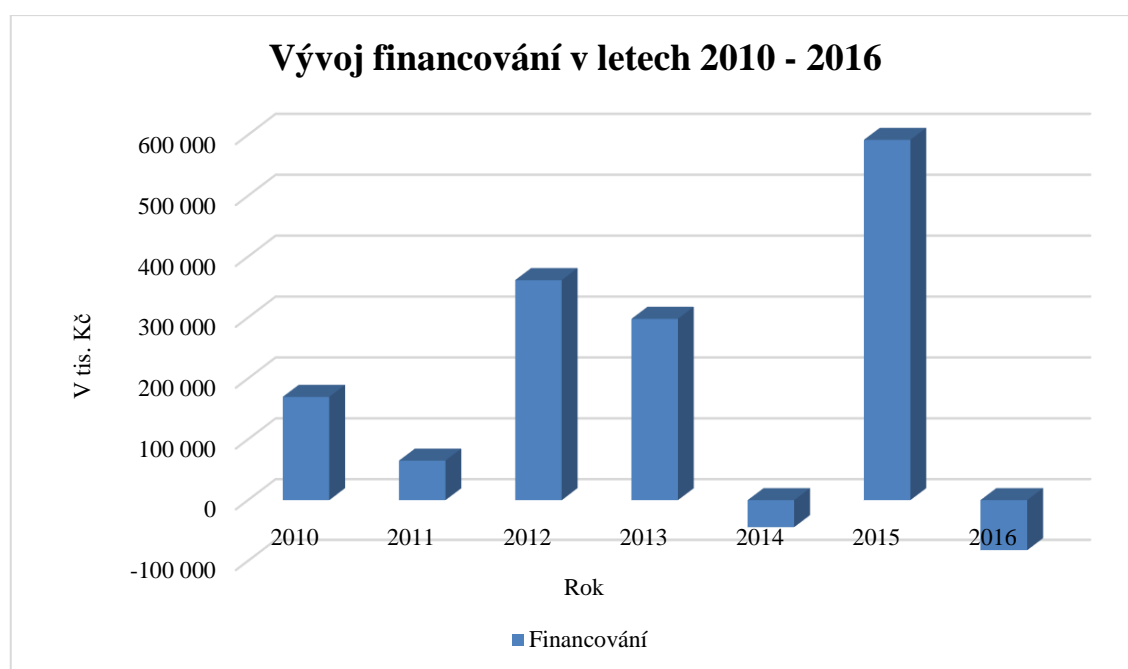
Skutečná výše financování byla v roce 2015 kladná a výdaje převýšily příjmy o částku 591 942 tis. Kč. Na položce změna stavu krátkodobých prostředků na bankovních účtech se projevil značný úbytek finančních prostředků, což znamenalo zvýšení financování v částce 712 446 tis. Kč. Operace z peněžních účtů organizace nemající charakter příjmů a výdajů vládního sektoru byly proúčtovány v částce 104 tis. Kč a položka nerealizované kurzové rozdíly byla v částce – 608 tis. Kč.

Dalším rokem, ve kterém došlo k převýšení příjmů nad výdaji, byl rok 2016 a skutečná výše financování byla – 82 245 tis. Kč. Na položce změna stavu krátkodobých prostředků

na bankovních účtech došlo k úbytku finančních prostředků ve výši 46 740 tis. Kč. Položka uhrazené splátky dlouhodobých přijatých půjčených prostředků byla složena ze dvou částek, a to ze splátky jistiny úvěru od Evropské investiční banky přijatého na základě smlouvy z roku 2005 ve výši 120 000 tis. Kč a úvěru z roku 2009 ve výši 8 966 tis. Kč.

Na položce operace z peněžních účtů organizace nemající charakter příjmů a výdajů vládního sektoru se promítla částka – 16 tis. Kč a položka nerealizované kurzové rozdíly byla proučtována v částce – 4 tis. Kč.

Na následujícím grafu je vyobrazen vývoj financování ve sledovaných letech 2010-2016.



**Graf 11: Vývoj financování v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

### 3.3.5 Shrnutí zhodnocení hospodaření Jihomoravského kraje v letech 2010-2016

Ve sledovaných letech 2010-2016 dosáhl Jihomoravský kraj přebytkového rozpočtu pouze v letech 2014 (44 366 tis. Kč) a 2016 (82 245 tis. Kč). V dalších sledovaných letech byl rozpočet kraje schodkový.

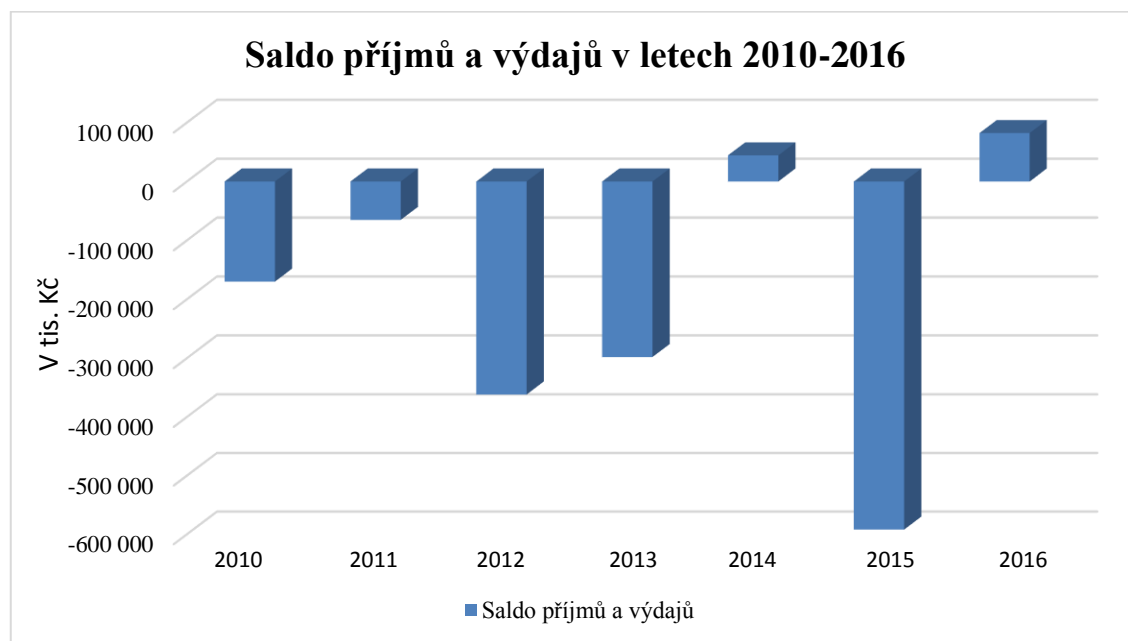
Příjmy Jihomoravského kraje měly s výjimkou let 2011 a 2013 rostoucí charakter, jejichž podstatnou část tvořily přijaté transfery, které se procentuálně pohybovaly okolo hodnoty

66-68 % na celkových příjmech. Další významnou položkou byly daňové příjmy s podílem na celkových příjmech od 29 % do 30 % ve sledovaných letech. Objemově nejmenší část celkových příjmů tvořily nedaňové (2-3%) a kapitálové příjmy (0,02-0,78%).

Výdaje měly ve sledovaných letech také rostoucí charakter, s výjimkou let 2011 a 2013, a největší podíl tvořily běžné výdaje v rozmezí 86-91 % na celkových výdajích. Největší podíl běžných výdajů tvořily výdaje na vzdělání a školské služby, okolo 70 % běžných výdajů.

Schválené rozpočty byly ve sledovaných letech upravovány do podoby skutečných rozpočtů prostřednictvím rozpočtových opatření. Skutečné příjmy plnil kraj v porovnání s upraveným rozpočtem ve sledovaných letech v průměru na 100,9 %. Skutečné výdaje plnil kraj oproti upravenému rozpočtu v průměru na 95 %.

Z grafu vyplývá, že saldo hospodaření Jihomoravského kraje ve sledovaných letech mělo spíše deficitní charakter. Na uhrazení schodků rozpočtu používal kraj finančních prostředků z minulých let, a to především úvěrů od Evropské investiční banky, kterými se zvýšila zadluženost kraje.



**Graf 12 Saldo příjmů a výdajů v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

## 4 ANALÝZA A ZHODNOCENÍ ZADLUŽENOSTI VYBRANÉHO KRAJE

Tato část diplomové práce se věnuje analýze zadluženosti Jihomoravského kraje ve sledovaných letech 2010-2016. Na začátku je porovnána celková zadluženost a zadluženost na jednoho obyvatele s ostatními kraji České republiky. Následně jsou rozebrány cizí zdroje financování, kterými jsou dlouhodobé úvěry, a pro komplexní rozbor zadluženosti jsou použity vybrané ukazatele zadluženosti a likvidity.

Následující tabulka zachycuje porovnání zadluženosti krajů České republiky (bez Hlavního města Prahy) v letech 2014-2016 na základě ukazatele, který zahrnuje přijaté dlouhodobé úvěry a dlouhodobé návratné finanční výpomoci krajům a jimi zřízeným příspěvkovým organizacím.

**Tab. 14 Zadluženost krajů České republiky (bez Hlavního města Prahy) v letech 2014-2016 (v mil. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Deník veřejné správy, 24.8.2015; Deník veřejné správy, 14.8.2017)

<b>Zadluženost krajů České republiky (bez Hlavního města Prahy) v letech 2014-2016 (v mil. Kč)</b>			
<b>Kraj</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>
Středočeský	3 289	2 925	2 609
Jihočeský	987	596	280
Plzeňský	197	22	8
Karlovarský	2 173	1 839	1 224
Ústecký	2 651	1 727	1 039
Liberecký	1 024	979	1 749
Královéhradecký	880	776	511
Pardubický	2 248	1 885	1 650
Vysočina	1 170	1 478	943
<b>Jihomoravský</b>	<b>3 197</b>	<b>3 600</b>	<b>2 686</b>
Olomoucký	4 160	3 958	3 771
Zlínský	2 462	2 302	2 226
Moravskoslezský	3 175	4 345	2 599
<b>Celkem</b>	<b>27 613</b>	<b>26 432</b>	<b>21 294</b>



Podle předchozího ukazatele zadluženosti se kraj řadí ke třem nejvíce zadluženým krajům České republiky ve sledovaných letech, avšak podle následujícího ukazatele zadluženosti přepočteného na jednoho obyvatele je kraj v porovnání s ostatními kraji až na šestém místě.

**Tab. 12: Zadluženost krajů České republiky (bez Hlavního města Prahy) na jednoho obyvatele v letech 2014-2016.** (Zdroj: vlastní zpracování dle Deník veřejné správy, 24.8.2015; Deník veřejné správy, 14.8.2017; Český statistický úřad, © 2018b)

<b>Zadluženost krajů České republiky (bez Hlavního města Prahy) na jednoho obyvatele v letech 2014-2016</b>						
<b>Kraj/rok</b>	<b>2014</b>		<b>2015</b>		<b>2016</b>	
	<b>Počet obyvatel</b>	<b>Dluh na obyvatele (v Kč)</b>	<b>Počet obyvatel</b>	<b>Dluh na obyvatele (v Kč)</b>	<b>Počet obyvatel</b>	<b>Dluh na obyvatele (v Kč)</b>
Středočeský	1 315 299	2 500	1 326 857	2 204	1 338 982	1 949
Jihočeský	637 300	1 548	637 834	934	638 782	438
Plzeňský	575 123	342	576 635	38	578 629	14
Karlovarský	299 293	7 261	297 804	6 175	296 749	4 124
Ústecký	823 972	3 218	822 850	2 099	821 377	1 265
Liberecký	438 851	2 333	439 639	2 226	440 636	3 969
Královéhradecký	551 590	1 596	551 421	1 408	550 804	928
Pardubický	516 372	4 353	516 149	3 652	517 087	3 190
Vysočina	509 895	2 294	509 475	2 901	508 952	1 852
<b>Jihomoravský</b>	<b>1 172 853</b>	<b>2 726</b>	<b>1 175 023</b>	<b>3 064</b>	<b>1 178 812</b>	<b>2 278</b>
Olomoucký	635 711	6 544	634 720	6 236	633 925	5 949
Zlínský	585 261	4 206	584 676	3 938	583 698	3 813
Moravskoslezský	1 217 676	2 607	1 213 311	3 581	1 209 879	2 148

Následující tabulka zobrazuje podíl dluhu jednotlivých krajů na regionálním HDP. Podíl dluhu Jihomoravského kraje na jeho HDP ve sledovaných letech činil v průměru 0,64 %. V porovnání s ostatními kraji byl Jihomoravský kraj podle podílu dluhu na HDP v roce 2014 na osmém místě a v letech 2015 a 2016 na sedmém místě v zadluženosti.

**Tab. 13: Podíl dluhu krajů České republiky (bez Hlavního města Prahy) na HDP krajů (v mld. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Deník veřejné správy, 24.8.2015; Deník veřejné správy, 14.8.2017; Český statistický úřad, © 2018a)

<b>Podíl dluhu krajů České republiky (bez Hlavního města Prahy) na HDP krajů v letech 2014-2016</b> (v mld. Kč)									
<b>Kraj/rok</b>	<b>2014</b>			<b>2015</b>			<b>2016</b>		
	<b>Dluh kraje</b>	<b>HDP kraje</b>	<b>% podíl dluhu kraje na HDP</b>	<b>Dluh kraje</b>	<b>HDP kraje</b>	<b>% podíl dluhu kraje na HDP</b>	<b>Dluh kraje</b>	<b>HDP kraje</b>	<b>% podíl dluhu kraje na HDP</b>
Středočeský	3,29	493,33	0,667	2,93	518,92	0,565	2,61	552,47	0,472
Jihočeský	0,99	219,43	0,451	0,60	228,76	0,262	0,28	238,62	0,117
Plzeňský	0,20	222,96	0,090	0,02	233,23	0,009	0,01	243,91	0,004
Karlovarský	2,17	84,60	2,565	1,84	87,23	2,109	1,22	89,46	1,364
Ústecký	2,65	255,57	1,037	1,73	274,95	0,629	1,04	274,25	0,379
Liberecký	1,02	139,43	0,732	0,98	148,02	0,662	1,75	155,08	1,128
Královéhradecký	0,88	198,16	0,444	0,78	208,40	0,374	0,51	221,05	0,231
Pardubický	2,25	171,92	1,309	1,89	182,98	1,033	1,65	186,15	0,886
Vysočina	1,17	174,06	0,672	1,48	181,46	0,816	0,94	190,14	0,494
<b>Jihomoravský</b>	<b>3,20</b>	<b>473,55</b>	<b>0,676</b>	<b>3,60</b>	<b>502,18</b>	<b>0,717</b>	<b>2,69</b>	<b>513,67</b>	<b>0,524</b>
Olomoucký	4,16	202,68	2,052	3,96	212,59	1,863	3,77	219,89	1,714
Zlínský	2,50	214,01	1,168	2,30	219,18	1,049	2,23	228,60	0,976
Moravskoslezský	3,18	419,99	0,757	4,35	439,93	0,989	2,60	466,70	0,557

#### **4.1 Přehled úvěrů Jihomoravského kraje od Evropské investiční banky**

Za celou dobu svého působení přijal Jihomoravský kraj tři dlouhodobé úvěry. Všechny úvěry získal od Evropské investiční banky (dále jen „EIB“), které slouží na financování projektů spolufinancovaných z fondů Evropské unie a ostatních projektů Jihomoravského kraje a jím zřízených příspěvkových organizací. Čerpání úvěrů je vždy sjednáno

v několika tranších a následně se splácí jistina obvykle v pololetních splátkách. Úroky z úvěru jsou hrazeny z nesplacené části přijatého úvěru v rámci čtvrtletních splátek. Úvěry jsou úročeny pevnými nebo pohyblivými úrokovými sazbami, které se odvíjí od sazby 3M Pribor. Pro zajištění úrokového rizika u pohyblivých sazeb uzavřel Jihomoravský kraj úrokový swap, kterým byly zajištěny první, druhá, čtvrtá a pátá tranše úvěru od EIB z roku 2009, čímž došlo k diverzifikaci rizika.

Smlouva o prvním úvěru od Evropské investiční banky byla Zastupitelstvem Jihomoravského kraje podepsána 17.10.2005. Jihomoravský kraj byl na základě této smlouvy oprávněn čerpat od Evropské investiční banky úvěrový rámec ve výši 1 200 000 tis. Kč. Čerpání úvěru proběhlo v osmi tranších v letech 2005-2008. Splácet jistinu začal kraj v roce 2009 částkou 60 000 tis. Kč. V následujících letech hradil 120 000 tis. Kč v rámci dvou splátek. Úvěr by měl být splacen v roce 2018 poslední splátkou jistiny ve výši 60 000 tis. Kč.

**Tab. 14: Úvěr od Evropské investiční banky z roku 2005, výše tranší a splácení úvěru (v tis. Kč).**  
(Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Ministerstvo financí České republiky, © 2005 - 2013b)

<b>Úvěr od Evropské investiční banky z roku 2005, výše tranší a splácení úvěru (v tis. Kč)</b>		
<b>Rok/ukazatel</b>	<b>Výše tranší</b>	<b>Výše splátky</b>
<b>2005</b>	176 000	0
<b>2006</b>	556 000	0
<b>2007</b>	313 000	0
<b>2008</b>	155 000	60 000
<b>2009</b>	0	120 000
<b>2010</b>	0	120 000
<b>2011</b>	0	120 000
<b>2012</b>	0	120 000
<b>2013</b>	0	120 000
<b>2014</b>	0	120 000
<b>2015</b>	0	120 000
<b>2016</b>	0	120 000
<b>Celkem</b>	<b>1 200 000</b>	<b>1 020 000</b>

Druhý úvěr od Evropské investiční banky byl schválen 19.11.2009 na základě usnesení Zastupitelstva Jihomoravského kraje na financování Projektu regionální infrastruktury JMK II ve výši 2 000 000 tis. Kč. Zejména se jedná o úvěry realizované v sektoru

infrastruktura cestovního ruchu, lázeňství, infrastruktura sociální péče, doprava, věda, výzkum a inovace, zdravotnictví a životní prostředí. Výše splátek nebude jako u prvního úvěru v každém roce stejná, neboť každá tranše druhého úvěru bude splácena samostatně. Jihomoravský kraj si může zvolit úrokovou sazbu, která bude pro něj podle indikativní nabídky EIB nejvýhodnější, dále také periodicitu splácení úroků a délku splácení jistiny. Úvěr byl čerpán v sedmi tranších v letech 2010-2013. První splátka jistiny proběhla v roce 2016 ve výši 8 966 tis. Kč a s poslední splátkou se počítá v roce 2030.

**Tab. 15: Úvěr od Evropské investiční banky z roku 2009, výše tranší a splácení úvěru (v tis. Kč).**  
(Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e)

<b>Úvěr od Evropské investiční banky z roku 2009, výše tranší a splácení úvěru (v tis. Kč)</b>		
<b>Rok/ukazatel</b>	<b>Výše tranší</b>	<b>Výše splátky</b>
<b>2010</b>	128 000	0
<b>2011</b>	125 000 328 000	0
<b>2012</b>	262 000 260 000	0
<b>2013</b>	312 000 585 000	0
<b>2014</b>	0	0
<b>2015</b>	0	0
<b>2016</b>	0	8 966
<b>Celkem</b>	<b>2 000 000</b>	<b>8 966</b>

Třetí úvěr od Evropské investiční banky byl schválen 21.11.2013 na základě usnesení Zastupitelstva Jihomoravského kraje na financování Projektu regionální infrastruktury JMK II - B ve výši 300 000 tis. Kč. Daný úvěr byl určen na projekty financované z Operačního programu Životního prostředí a Regionálního operačního programu a jedné akce v rámci Programu rozvoje kraje. Úvěr byl načerpán v rámci jedné tranše v roce 2014. První splátka jistiny by měla být uskutečněna v roce 2018 a celkově by měl být úvěr splacen do roku 2030, a je úročen pevnou úrokovou sazbou. Roční výše splátky

na základě Střednědobého výhledu rozpočtu JMK na období 2018-2020 bude činit 23 077 tis. Kč.

**Tab. 16: Úvěr od Evropské investiční banky z roku 2013, výše tranší a splácení úvěru (v tis. Kč).**  
(Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018b)

<b>Úvěr od Evropské investiční banky z roku 2013, výše tranší a splácení úvěru (v tis. Kč)</b>		
<b>Rok/ukazatel</b>	<b>Výše tranše</b>	<b>Výše splátky</b>
2014	300 000	0
2015	0	0
2016	0	0
<b>Celkem</b>	<b>300 000</b>	<b>0</b>

Přímá zadluženost Jihomoravského kraje, tedy výše nesplacených úvěrů od EIB bude v následujících letech klesat, pravděpodobně až do roku 2020, ve kterém kraj plánuje čerpání dalšího úvěru po roce 2020 na financování projektu „Pořízení nových železničních elektrických jednotek do majetku JMK“.

#### **4.2 Přehled úvěrů příspěvkových organizací zřízených Jihomoravským krajem**

Příspěvkové organizace jsou podle ustanovení § 34 odst. 1 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů oprávněny uzavírat smlouvy o půjčce nebo úvěru pouze po předchozím souhlasu zřizovatele.

Největší podíl na zadluženosti příspěvkových organizací zřízených Jihomoravským krajem s ohledem na výši a délku trvání mají příspěvkové organizace Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje a Nemocnice Znojmo.

Příspěvkové organizaci Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje schválila v roce 2005 Rada Jihomoravského kraje přijetí dlouhodobého investičního úvěru ve výši 850 000 tis. Kč. Úvěr byl použit na realizaci nejnaléhavějších investičních akcí na důležitých silnicích Jihomoravského kraje, a dále byl odstraněn nevyhovující stav vybraných silničních mostů v letech 2005-2006. Na splácení úvěru poskytl kraj investiční příspěvky ze svého rozpočtu. První splátka jistiny proběhla v roce 2007

a poslední splátka by měla být uhrazena v roce 2017. Nesplacená výše úvěru k 31.12.2016 činila 97 591 tis. Kč.

Rada Jihomoravského kraje v roce 2008 schválila příspěvkové organizaci Nemocnice Znojmo přijetí dlouhodobého investičního úvěru ve výši 130 000 tis. Kč. Účel úvěru byl k financování stavební akce „Nemocnice Znojmo – rekonstrukce a dostavba – úvěr“ dle zadávací dokumentace veřejné zakázky „Poskytnutí úvěru na financování stavby Nemocnice Znojmo“. První splátka jistiny proběhla v roce 2010 a nesplacená výše úvěru k 31.12.2016 činila 27 635 tis. Kč.

Na následující tabulce jsou uvedeny nesplacené části úvěrů příspěvkových organizací zřízených Jihomoravským krajem v letech 2010-2016.

**Tab. 17: Nesplacené části úvěrů příspěvkových organizací zřízených Jihomoravským krajem v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e)

<b>Nesplacené části úvěrů příspěvkových organizací zřízených Jihomoravským krajem v letech 2010-2016 (v tis. Kč)</b>							
	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>
<b>Úvěry celkem</b>	679 022	801 100	530 465	431 341	477 064	1 000 335	214 311

### **4.3 Celková zadluženost Jihomoravského kraje**

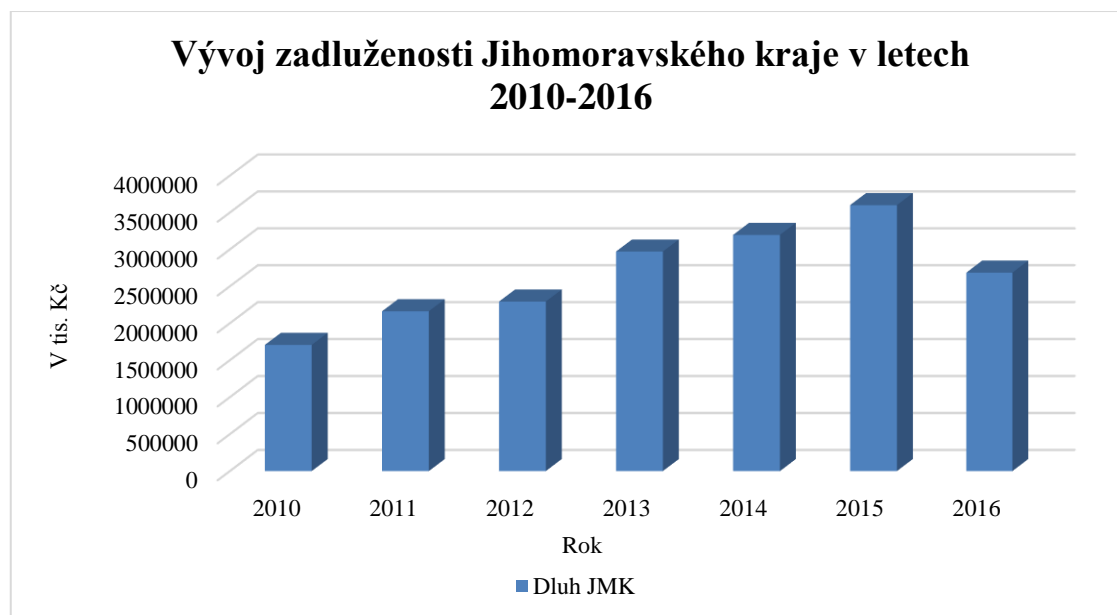
Z následující tabulky je patrné, že Jihomoravský kraj nejvíce využívá dlouhodobé úvěry, konkrétně od Evropské investiční banky. Na základě Metodiky Ministerstva financí se do údajů o zadluženosti kraje od 1.1.2010 zahrnují stavy syntetických účtů 281, 282, 283, 289, 322, 326, 362, 451, 452, 453, 456, 457 a 459. Z těchto účtů má Jihomoravský kraj ve sledovaných letech nenulový pouze účet 451 Dlouhodobé úvěry. Do celkového dluhu kraje jsou také zahrnuty úvěry a přijaté finanční výpomoci příspěvkových organizací zřízených Jihomoravským krajem. Kraj doposud nevyužil jako návratný zdroj financí emisi komunálních dluhopisů.

Dluh Jihomoravského kraje byl k 31.12.2016 2 685 581 tis. Kč, v porovnání s rokem 2015 však došlo k poklesu dluhu o 914 861 tis. Kč.

**Tab. 18: Struktura dluhu Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e)

<b>Struktura dluhu Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 (v tis. Kč)</b>							
<b>Ukazatel/rok</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>
Dlouhodobé úvěry a závazky	1 028 000	1 361 000	1 763 000	2 540 000	2 720 000	2 600 000	2 471 034
Úvěry a přijaté návratné finanční výpomoci zřízených příspěvkových organizací	679 022	801 100	530 465	431 341	477 064	1 000 335	214 311
<b>Dluh celkem</b>	<b>1 707 022</b>	<b>2 162 100</b>	<b>2 293 465</b>	<b>2 971 341</b>	<b>3 197 064</b>	<b>3 600 335</b>	<b>2 685 345</b>

Vývoj dluhu Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 je vyobrazen na následujícím grafu. Lze pozorovat, že dluh kraje od roku 2010 do roku 2015 rostl a v roce 2016 došlo k výraznému poklesu.



**Graf 13: Vývoj zadluženosti Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e)

#### 4.4 Dluh Jihomoravského kraje na jednoho obyvatele

Zadluženost Jihomoravského kraje přepočtenou na jednoho obyvatele v letech 2010-2016 zobrazuje následující tabulka. Nejvyšší dluh na obyvatele nastal v roce 2015, a to ve výši 3 064 Kč. V roce 2016 došlo k výraznému poklesu dluhu o 786 Kč na jednoho obyvatele, což činilo pokles o zhruba 26 %.

**Tab. 19: Dluh Jihomoravského kraje na jednoho obyvatele v letech 2010-2016.** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Český statistický úřad, © 2018b)

<b>Dluh Jihomoravského kraje na jednoho obyvatele v letech 2010-2016</b>							
<b>Ukazatel/rok</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>
Dluh (v tis. Kč)	1 707 022	2 162 100	2 293 465	2 971 341	3 197 064	3 600 335	2 685 345
Počet obyvatel	1 163 627	1 166 313	1 168 650	1 170 078	1 172 853	1 175 023	1 178 812
<b>Dluh na obyvatele (v Kč)</b>	<b>1 467</b>	<b>1 854</b>	<b>1 962</b>	<b>2 539</b>	<b>2 726</b>	<b>3 064</b>	<b>2 278</b>

#### 4.5 Ukazatel celkové zadluženosti

Ukazatel celkové zadluženosti zobrazuje poměr cizích zdrojů k celkovým aktivům. Tento ukazatel je součástí Soustavy informativních a monitorujících ukazatelů SIMU, která nahradila v roce 2008 ukazatel dluhové služby na základě Usnesení Vlády České republiky ze dne 12. listopadu 2008 č. 1395. Regulace zadluženosti obcí a krajů pomocí ukazatele dluhové služby byla zrušena a nahrazena monitoringem hospodaření obcí. Soustava SIMU je pro kraje nepovinná. Hodnota ukazatele celkové zadluženosti by neměla přesáhnout 25 % (Ministerstvo financí České republiky, 6.11.2012).

Z následující tabulky vyplývá, že podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům Jihomoravského kraje je vysoce nad hranicí 25 %, a to vlivem čerpání dlouhodobých úvěrů od Evropské investiční banky. Nejvyšší hodnoty zadluženosti dosáhl kraj v roce 2015 ve výši 82,69 %.

**Tab. 20: Ukazatel celkové zadluženosti Jihomoravského kraje v letech 2010-2016.** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Ministerstvo financí České republiky, © 2005-2013b)

<b>Ukazatel celkové zadluženosti Jihomoravského kraje v letech 2010-2016</b>							
<b>Ukazatel/rok</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>
Cizí zdroje (v tis. Kč)	3 046 037	4 098 458	4 458 389	5 823 853	7 014 316	7 099 643	4 734 545
Celková aktiva (v tis. Kč)	5 027 203	5 377 563	5 892 190	7 324 887	9 364 063	8 585 764	6 296 591
<b>Celková zadluženost (v %)</b>	<b>60,59</b>	<b>76,21</b>	<b>75,67</b>	<b>79,51</b>	<b>74,91</b>	<b>82,69</b>	<b>75,19</b>



## 4.6 Ukazatel dluhové služby

Ukazatel dluhové služby byl v roce 2008 nahrazen soustavou SIMU. Přesto bude v diplomové práci vypočítán, neboť udává podíl dluhové služby na dluhové základně, tedy poměruje dluh s příjmy Jihomoravského kraje. Čím vyšší je dluhová základna, tím lepších hodnot ukazatel dosahuje. Ministerstvo financí České republiky stanovilo, že by tento ukazatel neměl přesáhnout hranici 30 %. Jihomoravský kraj ve sledovaném období tuto hranici nepřekročil a průměrná hodnota ukazatele dluhové služby byla 2,58 %.

V následující tabulce je zobrazen výpočet tohoto ukazatele.

**Tab. 21: Ukazatel dluhové služby Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Ministerstvo financí České republiky, © 2005-2013b)

Ukazatel dluhové služby Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 (v tis. Kč)							
Ukazatel/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Daňové příjmy	4 413 325	4 458 387	4 486 182	4 593 443	4 847 780	5 001 697	5 780 621
Nedaňové příjmy	353 503	411 371	439 173	438 585	547 090	476 050	428 530
Dotace souhrnného finančního vztahu	126 217	115 281	111 100	111 100	112 692	112 692	115 254
<b>Dluhová základna</b>	<b>4 893 045</b>	<b>4 985 039</b>	<b>5 036 455</b>	<b>5 143 128</b>	<b>5 507 562</b>	<b>5 590 439</b>	<b>6 324 405</b>
Úroky	16 362	17 813	23 207	16 376	15 970	13 881	8 950
Uhrazené splátky vydaných dluhopisů a splátky jistin	120 000	120 000	120 000	120 000	120 000	120 000	128 966
Splátky leasingu	0	0	0	0	0	0	0
<b>Dluhová služba</b>	<b>136 362</b>	<b>137 813</b>	<b>143 207</b>	<b>136 376</b>	<b>135 970</b>	<b>133 881</b>	<b>137 916</b>
<b>Ukazatel dluhové služby (v %)</b>	<b>2,79</b>	<b>2,76</b>	<b>2,84</b>	<b>2,65</b>	<b>2,47</b>	<b>2,39</b>	<b>2,18</b>

Dluhovou základnu tvoří daňové, nedaňové příjmy a dotace souhrnného dotačního vztahu, které zahrnují položky syntetických účtů 4112 a 4212, z nichž Jihomoravský kraj má nenulový pouze syntetický účet 4112. Dluhová služba zahrnuje položky Úroky ze syntetického účtu 5178, dále Uhrazené splátky vydaných dluhopisů a splátky jistin ze

syntetických účtů 8112, 8122, 8212, 8222, 8114, 8124, 8214, 8224 a splátky leasingu, jejichž hodnota je nulová, neboť Jihomoravský kraj neměl v sledovaných letech uzavřenou žádnou leasingovou smlouvu.

#### 4.7 Ukazatel krytí dluhové služby

Ukazatel krytí dluhové služby udává, kolikrát je Jihomoravský kraj schopen pokrýt svou dluhovou službu z čistého provozního výsledku. Ukazatel se vypočítá jako podíl čistého provozního výsledku a dluhové služby. Čistý provozní výsledek se získá jako rozdíl běžných příjmů, do kterých se zahrnují daňové příjmy, nedaňové příjmy, přijaté neinvestiční transfery a běžných výdajů.

Doporučená hodnota tohoto ukazatele by měla být vyšší než jedna. V případě vykázání hodnoty nižší než jedna, by musel kraj svůj dluh pokrýt kapitálovými příjmy nebo přijetím dalšího úvěru (Provazníková, 2009, str. 203).

Výpočet ukazatele krytí dluhové služby JMK v letech 2010-2016 je znázorněn v následující tabulce.

**Tab. 22: Ukazatel čistého provozního výsledku hospodaření k dluhové službě Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Ministerstvo financí České republiky, © 2005-2013b)

<b>Ukazatel čistého provozního výsledku hospodaření k dluhové službě Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 (v tis. Kč)</b>							
<b>Ukazatel/rok</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>
Běžné příjmy	14 121 171	14 595 617	14 771 657	14 974 736	15 612 994	16 323 927	17 702 107
Běžné výdaje	13 515 800	13 721 888	14 107 200	14 179 966	14 480 204	15 503 087	16 375 286
<b>Čistý provozní výsledek</b>	605 371	873 729	664 457	794 770	1 132 790	820 840	1 326 821
Dluhová služba	136 362	137 813	143 207	136 376	135 970	133 881	137 916
<b>Provozní výsledek/ dluhová služba</b>	<b>4,44</b>	<b>6,34</b>	<b>4,64</b>	<b>5,83</b>	<b>8,33</b>	<b>6,13</b>	<b>9,62</b>

Z tabulky je patrné, že Jihomoravský kraj se ve sledovaných letech nedostal pod uvedenou hranici, je tedy schopen pokrýt svou dluhovou službu z čistého provozního výsledku.

#### 4.8 Ukazatel celkové likvidity

Ukazatel celkové (běžné) likvidity poměřuje oběžná aktiva ke krátkodobým dluhům a ukazuje schopnost Jihomoravského kraje pokrýt své krátkodobé dluhy z oběžných aktiv. Doporučená hodnota ukazatele by měla být větší než jedna.

V následující tabulce je uvedena celková likvidita Jihomoravského kraje ve sledovaných letech 2010-2016. Hodnota celkové likvidity ve sledovaných letech neklesla pod doporučenou hodnotu 1, což značí, že Jihomoravský kraj se nedostal do platební neschopnosti.

**Tab. 23: Ukazatel celkové (běžné) likvidity Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 (v tis. Kč).**  
(Zdroj: vlastní zpracování Ministerstvo financí České republiky, © 2005-2013b)

<b>Ukazatel celkové (běžné) likvidity Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 (v tis. Kč)</b>							
<b>Ukazatel/rok</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>
Oběžná aktiva	2 512 088	3 187 793	3 018 554	3 935 418	5 459 611	5 254 820	3 068 007
Krátkodobé dluhy	2 018 037	2 737 458	2 300 573	2 588 658	3 008 888	3 141 038	2 026 007
<b>Celková (běžná) likvidita</b>	<b>1,24</b>	<b>1,16</b>	<b>1,31</b>	<b>1,52</b>	<b>1,81</b>	<b>1,67</b>	<b>1,51</b>

#### 4.9 Ukazatel výše celkového dluhu k průměrnému saldu běžného rozpočtu

Výpočtem výše celkového dluhu k průměrnému saldu běžného rozpočtu lze zjistit, za kolik let by kraj uhradil svůj dluh ze salda běžného rozpočtu.

Z následující tabulky vyplývá, že kraj by byl schopen zaplatit dluh v rozmezí 2,02 až 4,39 let.

**Tab. 24: Výše celkového dluhu k průměrnému saldu běžného rozpočtu Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Ministerstvo financí České republiky, © 2005-2013b)

<b>Výše celkového dluhu k průměrnému saldu běžného rozpočtu Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 (v tis. Kč)</b>							
<b>Ukazatel/rok</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>
Běžné příjmy	14 121 171	14 595 617	14 771 657	14 974 736	15 612 994	16 323 927	17 702 107
Běžné výdaje	13 515 800	13 721 888	14 107 200	14 179 966	14 480 204	15 503 087	16 375 286
<b>Saldo běžného rozpočtu</b>	605 371	873 729	664 457	794 770	1 132 790	820 840	1 326 821
Celkový dluh	1 707 022	2 162 100	2 293 465	2 971 341	3 197 064	3 600 335	2 685 345
<b>Výše dluhu k saldu běžného rozpočtu (v letech)</b>	<b>2,82</b>	<b>2,47</b>	<b>3,45</b>	<b>3,74</b>	<b>2,82</b>	<b>4,39</b>	<b>2,02</b>

#### **4.10 Hodnocení zadluženosti kraje podle Zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti**

Zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti č. 23/2017 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2017 zavádí nástroje proti zadlužování veřejných rozpočtů. Zákon se vztahuje na stát, kraje, obce a na další instituce veřejného sektoru. Zakotvuje tři okruhy povinností platné pro územní samosprávné celky. Jedním z nich je, že výše dluhu územního samosprávného celku by neměla překročit 60 % jeho průměrného příjmu za poslední čtyři roky. Pokud by dluh překročil 60 % průměrného příjmu za poslední čtyři roky je územní samosprávný celek povinen dluh snížit o 5 % rozdílu mezi aktuální výší dluhu a 60 % průměrného příjmu. V případě, že by územní samosprávný celek nesplatil své dluhy alespoň o 5 % z rozdílu mezi výší dluhu a 60 % průměrných příjmů, tak mu bude zadržena část daňových výnosů, kterou povede Finanční správa na zvláštním účtu. Zadržené příjmy bude postupně uvolňovat územnímu samosprávnému celku na splácení starších závazků (Deník veřejné správy, 7. 3. 2017; Ministerstvo financí České republiky, 27.1.2017).

**Tab. 25: Rozpočtová odpovědnost Jihomoravského kraje v letech 2013-2017 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Ministerstvo financí České republiky, © 2005-2013b)

<b>Rozpočtová odpovědnost Jihomoravského kraje v letech 2013-2017 (v tis. Kč)</b>					
<b>Rok/ukazatel</b>	<b>Příjmy celkem</b>	<b>Průměrné příjmy za čtyři roky</b>	<b>Celkový dluh</b>	<b>60 % průměru z příjmů</b>	<b>Podíl dluhu k průměru příjmů (v %)</b>
<b>2010</b>	15 161 257				
<b>2011</b>	14 991 410				
<b>2012</b>	15 461 103				
<b>2013</b>	15 325 303	15 234 768	2 540 000	9 140 861	<b>16,67</b>
<b>2014</b>	16 821 881	15 649 924	2 720 000	9 389 955	<b>17,38</b>
<b>2015</b>	17 469 545	16 269 458	2 600 000	9 761 675	<b>15,98</b>
<b>2016</b>	17 469 545	16 771 569	2 471 034	10 062 941	<b>14,73</b>
<b>2017</b>	20 228 226	17 997 299	2 298 389	10 798 380	<b>12,77</b>

Předchozí tabulka zobrazuje podíl dluhu k průměru příjmů za poslední čtyři roky. Podíl dluhu se pohyboval ve sledovaných letech 2013-2017 v hodnotách 12,77-17,38 %, což je mnohem menší hodnota než stanovené kritérium 60 % a Jihomoravský kraj toto pravidlo bez problémů plní.

#### **4.11 Shrnutí zhodnocení zadluženosti Jihomoravského kraje v letech 2010-2016**

V analýze zadluženosti Jihomoravského kraje byly rozebrány úvěry přijaté Jihomoravským krajem. Jihomoravský kraj v současnosti splácí tři úvěry přijaté od Evropské investiční banky. První úvěr by měl být splacen v roce 2018, druhý a třetí úvěr v roce 2030. Úvěry jsou určeny na financování projektů spolufinancovaných z fondů Evropské unie a ostatních projektů Jihomoravského kraje a jím zřízených příspěvkových organizací. Výše nesplacených úvěrů by měla do roku 2020 klesat, kdy s velkou pravděpodobností dojde k čerpání dalšího úvěru na financování projektu „Pořízení nových železničních elektrických jednotek do majetku JMK“.

Rada Jihomoravského kraje schválila v roce 2005 přijetí dlouhodobého investičního úvěru ve výši 850 000 tis. Kč své příspěvkové organizaci Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje, který byl nutný pro realizaci nejnaléhavějších investičních akcí na důležitých silnicích v JMK. Další významný úvěr, který schválila Rada

Jihomoravského kraje byl dlouhodobý investiční úvěr ve výši 130 000 tis. Kč pro příspěvkovou organizaci Nemocnice Znojmo. Úvěr sloužil pro financování stavební akce „Nemocnice Znojmo – rekonstrukce a dostavba – úvěr“.

Pro celkovou analýzu zadluženosti byly použity jednotlivé ukazatele zadluženosti a likvidity.

Prvním ukazatelem byla celková zadluženost Jihomoravského kraje, pro jejíž výpočet byly použity dlouhodobé úvěry a závazky Jihomoravského kraje, a úvěr a přijaté návratné finanční výpomoci zřízených příspěvkových organizací Jihomoravským. Od roku 2010 do roku 2015 zadluženost Jihomoravského kraje rostla, v roce 2016 došlo k poklesu dluhu o 914 861 tis. Kč oproti roku 2015, neboť Jihomoravský kraj již nepřijal žádný další úvěr a pouze úvěry splácel.

Dalším ukazatelem je dluh na jednoho obyvatele Jihomoravského kraje v letech 2010-2016. Tento ukazatel do roku 2015 rostl, kdy přepočtená částka na jednoho obyvatele dosáhla nejvyšší hodnoty 3 064 Kč. V roce 2016 došlo k poklesu dluhu o 26 %, což činilo 768 Kč na jednoho obyvatele.

Ukazatel celkové zadluženosti zobrazuje podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům v procentech. V případě Jihomoravského kraje se jeho průměrná hodnota pohybovala okolo 74,97 %, což je vysoko nad doporučenou hranicí 25 %, a to z důvodu čerpání dlouhodobých úvěrů od Evropské investiční banky.

Ukazatel dluhové služby udává podíl dluhové služby na dluhové základně. Dluhovou základnu tvoří příjmy kraje, které se ve sledovaných letech zvyšovaly, a proto kraj vykázal velmi nízké hodnoty dluhové služby. Ukazatel se ve sledovaných letech pohyboval v průměrné hodnotě 2,58 %, tedy nepřekročil 30 % hranici stanovenou Ministerstvem financí České republiky.

Dluhovou základnu tvoří příjmy kraje, které se ve sledovaných letech zvyšovaly, a proto kraj vykázal velmi nízké hodnoty dluhové služby, což znamená příznivý vývoj ve sledovaných letech.

Kolikrát je schopen Jihomoravský kraj pokrýt svou dluhovou službu z čistého provozního výsledku udává ukazatel krytí dluhové služby. Doporučená hodnota by měla být vyšší než 1, což Jihomoravský kraj ve sledovaných letech splňoval a průměrná hodnota byla 6,48.

Ukazatel celkové likvidity poměřuje oběžná aktiva ke krátkodobým dluhům a měl by se pohybovat nad doporučenou hodnotou 1. Jihomoravský kraj měl ve sledovaných letech ukazatel likvidity v průměrné hodnotě 1,46, což značí, že se kraj nedostal ve sledovaných letech do platební neschopnosti.

Ukazatel výše celkového dluhu k průměrnému saldu běžného rozpočtu ukazuje, za kolik let by kraj uhradil svůj dluh ze salda běžného rozpočtu. Jihomoravský kraj by byl schopen dluh splatit v průměru do 3,1 roku.

Hodnocení zadluženosti bylo provedeno i podle Zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, který stanovuje, že výše dluhu územně samosprávného celku by neměla překročit 60 % jeho průměrného příjmu za poslední čtyři roky. Hodnota tohoto ukazatele se ve sledovaných letech 2013-2017 pohybovala v rozmezí 12,77 % – 17,38 %, z čehož vyplývá, že Jihomoravský kraj kritérium plní.

Na základě provedené analýzy zadluženosti lze konstatovat, že většina vypočítaných ukazatelů zadluženosti a likvidity nepřekročila doporučené hodnoty. K výraznému překročení došlo u ukazatele celkové zadluženosti, jehož doporučená hodnota byla v průměru dvojnásobně překročena. Podíl cizích zdrojů oproti celkovým aktivům je vysoký z důvodu čerpání dlouhodobých úvěrů od Evropské investiční banky. Kraj však nemá problémy se splácením svých závazků, které by výrazně ovlivnily jeho chod.

## **5 VLASTNÍ NÁVRHY ŘEŠENÍ, POSOUZENÍ JEJICH PŘÍNOSŮ**

V návaznosti na provedenou analýzu a zhodnocení hospodaření a zadluženosti Jihomoravského kraje ve sledovaných letech 2010-2016 budou uvedeny návrhy, díky kterým by mohl Jihomoravský kraj efektivněji řídit svou zadluženost.

### **5.1 Udržení ratingového hodnocení na investičním stupni**

Ratingové hodnocení je nezávislé hodnocení ratingovou agenturou, jehož cílem je zjistit, jak hodnocený subjekt hospodaří, a jestli je schopen včas a v plné výši dostát všem svým splatným závazkům.

Rating využívá několik krajů v České republice, např. Moravskoslezský, Ústecký, Olomoucký a v diplomové práci sledovaný Jihomoravský kraj.

Jihomoravský kraj uzavřel smlouvu o ratingovém hodnocení se společností Moody's Investors Service 1. prosince 2011. V souladu se smlouvou byla v roce 2012 provedena první ratingová analýza a Jihomoravskému kraji byl udělen pozitivní národní rating Aa1.cz. V letech 2013-2015 bylo obhájeno toto ratingové ohodnocení, v roce 2016 získal kraj národní rating Aa3.cz a poprvé mezinárodní rating A2 (Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2005-2013).

Rating Aa1.cz je druhým stupněm z jednadvacetibodové stupnice hodnocení, a je nejvyšší, jakého může kraj dosáhnout. Představuje velmi vysokou schopnost kraje dostát svým závazkům. Rating Aa3.cz je čtvrtým stupněm z ratingové stupnice hodnocení, představuje vysokou schopnost kraje dostát svým závazkům a stejně jako hodnocení Aa1.cz značí bezpečné investice s nízkým rizikem.

Na základě ratingové analýzy za rok 2016 lze za výhodu Jihomoravského kraje považovat střední zadluženost, která se bude nadále snižovat a solidní likviditu. Dále zlepšující se provozní hospodaření či nízkou dluhovou službu v porovnání s ostatními kraji.

Jihomoravský kraj v roce 2016 neobhájil národní ratingové ohodnocení Aa1.cz, kterého dosahoval v letech 2012-2015. V roce 2016 získal ratingové ohodnocení Aa3.cz, které



získaly i další dva kraje (Ústecký, Liberecký) hodnocené ratingovou společností Moody's Investors Service.

Pro Jihomoravský kraj je klíčové, aby si udržel ratingové hodnocení na investičním stupni, neboť to pro něj znamená nižší úrokové sazby, snadnější přístup na úvěrový trh a snížení nákladů v podobě úrokových sazeb.

Následující tabulka zobrazuje výši dlouhodobých úvěrů celkem, přijatých půjčených prostředků, výši splátek úvěrů a hrazených úroků v jednotlivých letech.

**Tab. 26 Výše hrazených úroků a úrokové sazby Jihomoravského kraje v letech 2010-2017 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Ministerstvo financí České republiky, © 2005-2013b)

<b>Výše hrazených úroků a úrokové sazby Jihomoravského kraje v letech 2010-2017 (v tis. Kč)</b>					
<b>Rok/ukazatel</b>	<b>Dlouhodobé úvěry celkem</b>	<b>Přijaté půjčené prostředky</b>	<b>Výše splátky</b>	<b>Hrazené úrokové platby</b>	<b>Úroková sazba (v %)</b>
<b>2010</b>	1 028 000	128000	120 000	16 362	
<b>2011</b>	1 361 000	453 000	120000	17 813	1,31
<b>2012</b>	1 763 000	522 000	120 000	23 207	1,32
<b>2013</b>	2 540 000	897 000	120 000	16 376	0,64
<b>2014</b>	2 720 000	300 000	120 000	15 970	0,59
<b>2015</b>	2 600 000	0	120 000	13 881	0,53
<b>2016</b>	2 471 034	0	128 966	8 950	0,36
<b>2017</b>	2 298 389	0	172 645	7 528	0,33

Jednotlivé tranše úvěrů od Evropské investiční banky jsou úročeny pohyblivými úrokovými sazbami, které se odvíjejí od sazby 3M Pribor a úroky jsou hrazeny zpětně z nesplacené částky. Průměrná úroková sazba byla vypočtena pomocí vzorce: hrazené úroky roku t / (dlouhodobé úvěry celkem roku t-1 – výše splátky roku t + přijaté půjčené prostředky roku t).

Z tabulky vyplývá, že od roku 2012 úroková sazba i hrazené úrokové platby postupně klesají díky vysokému ratingovému ohodnocení. Pro Jihomoravský kraj je tedy důležité udržet si ratingové ohodnocení na investičním stupni, aby se mu nezačala zvyšovat úroková sazba. V roce 2016 došlo k mírnému zhoršení ratingového ohodnocení, avšak stále se udrželo na vysokém investičním stupni a na výši úrokových sazeb nemělo vliv.

## **5.2 Převod zadlužených příspěvkových organizací na akciové společnosti a sloučení školských příspěvkových organizací**

Příspěvkové organizace jsou podle ustanovení § 34 odst. 1 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů oprávněny uzavírat smlouvy o půjčce nebo úvěru pouze po předchozím souhlasu zřizovatele.

Největší podíl na zadluženosti příspěvkových organizací zřízených Jihomoravským krajem s ohledem na výši a délku trvání mají příspěvkové organizace Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje a Nemocnice Znojmo.

Pro vysoce zadlužené příspěvkové organizace se nabízí možnost jejich transformace na obchodní korporace, především akciové společnosti, jejichž jediným akcionářem by byl Jihomoravský kraj.

S transformací příspěvkových organizací je spojeno několik výhod a nevýhod. Mezi výhody transformace patří:

- daňová optimalizace,
- zlepšení ekonomické stability spojené s dlouhodobým rozvojem příspěvkových organizací,
- efektivnější hospodaření s finančními prostředky,
- větší průhlednost hospodaření,
- akciové společnosti mají ze zákona povinnost zřizovat kontrolní orgány, které zaručují lepší dohled než u příspěvkových organizací.

Mezi nevýhody lze zařadit:

- možnost nevýhodně uzavíraných kontraktů, neboť akciové společnosti nepodléhají povinnosti vypisovat výběrová řízení na dodavatele služeb, zboží, materiálu,
- nižší příjmy zaměstnanců než ve státních zařízeních → odchod kvalifikovaných zaměstnanců.

Jihomoravský kraj byl zřizovatelem 185 příspěvkových organizací v oblasti školství k 31.12.2016. 155 příspěvkových organizací mělo k 31.12.2016 zlepšený výsledek hospodaření v celkové výši 31 100 tis. Kč, 26 organizací dosáhlo vyrovnaného výsledku hospodaření a 4 organizace skončily se ztrátou 1 267 tis. Kč. Následující tabulka zobrazuje souhrnné výsledky hospodaření školských zařízení v letech 2010-2016.

**Tab. 27: Vývoj hospodaření školských příspěvkových organizací Jihomoravského kraje v letech 2010-2016.** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e)

<b>Vývoj hospodaření školských příspěvkových organizací Jihomoravského kraje v letech 2010-2016</b>							
<b>Ukazatel/rok</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>
Počet organizací s vyrovnaným nebo zlepšeným VH	207	208	193	193	187	183	181
Celková výše kladného VH (v tis. Kč)	39 087	38 699	36 196	47 268	28 588	25 837	31 100
Počet organizací se ztrátou	7	1	1	0	1	2	4
Celková výše ztráty (v tis. Kč)	938	66	1 687	0	10	96	1 267
<b>Výsledek hospodaření celkem (v tis. Kč)</b>	<b>38 149</b>	<b>38 633</b>	<b>34 509</b>	<b>47 268</b>	<b>28 578</b>	<b>25 741</b>	<b>29 833</b>

V roce 2012 došlo k velkému snížení počtu příspěvkových organizací z 208 na 193 organizací kvůli sloučení středních škol. Důvodem pro sloučení středních škol bylo snížení počtu středoškoláků a také následné snížení nákladů na školství.

Další sloučení škol a domů dětí a mládeže bylo provedeno v roce 2014 a 2015.

Jihomoravský kraj byl zřizovatelem 55 neškolských příspěvkových organizací k 31.12.2016. Kraj zřizoval celkem 9 organizací v oblasti kultury, 28 organizací v oblasti sociálních služeb, 14 organizací v oblasti zdravotnictví, 1 organizaci v oblasti dopravy, 1 organizaci v oblasti mezinárodní spolupráce a 2 organizace v oblasti regionálního rozvoje. Následující tabulka zobrazuje souhrnné výsledky hospodaření neškolských zařízení v letech 2010-2016.

**Tab. 28: Vývoj hospodaření neškolských příspěvkových organizací Jihomoravského kraje v letech 2010-2016.** (Zdroj vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e)

<b>Vývoj hospodaření neškolských příspěvkových organizací Jihomoravského kraje v letech 2010-2016</b>							
<b>Ukazatel/rok</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>
Počet organizací s vyrovnaným nebo zlepšeným VH	45	45	47	47	49	53	53
Celková výše kladného VH (v tis. Kč)	33 370	31 522	19 452	35 997	24 546	45 913	53 957
Počet organizací se ztrátou	5	5	2	3	1	1	2
Celková výše ztráty (v tis. Kč)	28 062	41 213	17 984	12 596	5 453	3 462	7 718
<b>Výsledek hospodaření celkem (v tis. Kč)</b>	5 308	-9 691	1 468	23 401	19 093	42 451	46 239

Z neškolských příspěvkových organizací vykazovaly ztrátu pouze některé nemocnice, které poskytují akutní péči. V letech 2010 do roku 2013 vykazovaly nemocnice ztrátu z důvodu zákonného navyšování mzdových nákladů a také snížení úhrad za poskytovanou zdravotní péči od zdravotních pojišťoven. Od roku 2014 došlo ke zlepšení výsledku hospodaření nemocnic, protože došlo ke zvýšení úhrad za poskytnutou zdravotní péči od zdravotních pojišťoven.

Na kraje byly v roce 2003 převedeny nemocnice ve špatném finančním stavu. Z tohoto důvodu se většina krajů rozhodla pro transformaci nemocnic z příspěvkových organizací na akciové společnosti. Jihomoravský kraj si své nemocnice ponechal jako příspěvkové organizace, avšak o transformaci nemocnic Jihomoravského kraje se vedou debaty již od roku 2005. Dalším možným východiskem u zadlužených příspěvkových organizací stejného druhu je jejich fúze do jednoho subjektu, která zajistí lepší řízení a hospodaření.

### **5.3 Poskytování úvěrů právnickým osobám Jihomoravským krajem mimo úvěrů vlastním příspěvkovým organizacím**

Zákon 129/2000 Sb., o krajích v § 17 odst. 3 taxativně vymezuje případy, za kterých mohou kraje ručit za závazky právnických i fyzických osob.

Jihomoravský kraj v roce 2013 převzal ručitelský závazek za závazky společnosti Thermal Pasohlávky a. s., které slouží na spolufinancování projektu Thermal Pasohlávky – páteřní technická a dopravní infrastruktura Pasohlávky“. Závazky vyplývají ze smlouvy o úvěru uzavřeném mezi společnostmi Thermal Pasohlávky a.s. a Českou spořitelnou, a.s. ve výši 55 000 tis. Kč. Jihomoravský kraj je spolu s obcí Pasohlávky vlastníkem společnosti. Jihomoravský kraj vlastní 2/3 akcií a obec Pasohlávky 1/3 akcií. Termín splatnosti investičního úvěru je stanoven k 31.12.2023, ručitelský závazek Jihomoravského kraje potrvá do 31.12.2028. Předpokládaná výše splátky jistiny investičního úvěru je 6 112 tis. Kč.

Jihomoravský kraj také v roce 2013 poskytnul společnosti Thermal Pasohlávky, a.s. úvěr ve výši 90 500 tis. Kč před kapitalizací úroků. Úvěr byl čerpán v roce 2013 ve třech tranších. Poskytnuté prostředky akciové společnosti Thermal Pasohlávky, a.s. od Jihomoravského kraje ve výši 90 500 tis. Kč budou do roku 2019 navýšeny o kapitalizované úroky ve celkové výši 2 179 tis. Kč na konečnou částku **92 679 tis. Kč**. Příjem ze splátek půjčených prostředků se projeví až v roce 2020. Kapitalizovaná jistina úvěru bude splacena ve 12 rovnoměrných splátkách vždy k poslednímu dni období kapitalizace v letech 2020-2022. První splátka úvěru by měla být Jihomoravskému kraji uhrazena v roce 2020 v celkové výši **30 893 tis. Kč** a další splátky ve stejné částce v letech 2021 a 2022.

Následující tabulka zobrazuje predikovaný vývoj dluhové služby Jihomoravského kraje v letech 2017-2022, který předpokládá v letech 2020-2022 pokles dluhové služby z důvodu splátky jistin úvěru od akciové společnosti Thermal Pasohlávky, a.s. Splácení jistiny úvěru bude mít kladný dopad na dluhovou službu, a tím i na celkovou zadluženost Jihomoravského kraje.

**Tab. 29: Predikovaný vývoj dluhové služby Jihomoravského kraje včetně SÚS JMK v letech 2017-2022 (v mil. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018b)

Predikovaný vývoj dluhové služby Jihomoravského kraje včetně SÚS JMK v letech 2017-2022 (v mil. Kč)							
Rok/ukazatel	Splátka jistiny úvěru od EIB z roku 2005	Splátka jistiny úvěru od EIB z roku 2009	Splátka jistiny úvěru od EIB z roku 2013	Odhad úroků z úvěru od EIB vč. zajištění swapem	Splátka jistiny a úroků úvěru SÚS JMK	Odhad splátek kapitalizované jistiny od Thermal Pasohlávky, a.s.	Celkem
2017	120	53		20	92		285
2018	60	109	23	19			211
2019		184	23	19			226
2020		184	23	19		-31	195
2021		184	23	17		-31	193
2022		184	23	17		-31	193

Další ručitelský závazek převzal Jihomoravský kraj v roce 2016 za závazky Centrály cestovního ruchu – Jižní Morava, z.s.p.o. až do výše 46 000 tis. Kč, které sloužily na předfinancování dotačních projektů 2017-2021 ve výši 23 000 tis. Kč. Závazky vyplývají ze smlouvy o úvěru uzavřené mezi Centrálou Cestovního ruchu – Jižní Morava, z.s.p.o. a Českou spořitelnou, a.s. Předpokládaná výše splátky jistiny úvěru Centrály cestovního ruchu – Jižní Morava, z.s.p.o je ve výši 23 000 tis. Kč, jednorázově a nejpozději k 31. 12. 2021.

Splátky jistin úvěrů od právnických osob mají v letech splácení úvěru kladný dopad na dluhovou službu, a tím i na celkovou zadluženost kraje. Pro efektivnější řízení zadluženosti by bylo žádoucí další poskytování úvěrů či ručení za úvěry právnických osob, ve kterých má kraj majetkovou účast.

#### **5.4 Zajištění úrokového rizika u plánovaného úvěru na financování projektu „Pořízení nových železničních elektrických jednotek do majetku JMK“**

V roce 2020 plánuje Jihomoravský kraj čerpání úvěru na financování projektu „Pořízení nových železničních elektrických jednotek do majetku JMK“. Spolufinancování projektu Jihomoravským krajem by mělo být ve výši 939 mil. Kč. Realizace projektu je velmi pravděpodobná, neboť stav železničních elektrických jednotek provozovaných v JMK

je už za hranou technické i morální životnosti a pro další provoz bude nutné pořídit vozidla nová. Přijetí úvěru ovlivní výši zadluženosti, kraj očekává schodkový rozpočet v roce 2020 související s přijetím úvěru na financování tohoto projektu. Pro Jihomoravský kraj by bylo výhodné u nově přijatých úvěrů zafixovat úrokové sazby úrokovým swapem na několik let dopředu, a tím se zajistit proti úrokovému riziku.

Růst úrokových sazeb znamená pro Jihomoravský kraj riziko dodatečných nákladů v případě pohyblivě úročených závazků a pokles představuje riziko v případě fixně úročených závazků. Riziko růstu či poklesu úrokových sazeb lze vyloučit využitím úrokového swapu, což je nástroj pro zafixování úrokové sazby. Úroková sazba, za kterou poskytují banky úvěry svým klientům se odvíjí od výše úrokové sazby 3M PRIBOR, což je referenční hodnota úrokových sazeb na trhu mezibankovních depozit stanovená Českou národní bankou.

V případě uzavření další smlouvy o úvěru mezi Jihomoravským krajem a Evropskou investiční bankou či jinou bankou je vhodné se zajistit proti růstu úrokových sazeb úrokovým swapem, který mění pohyblivou úrokovou sazbu na fixní, a tím docílit diverzifikace úrokového rizika.

Jihomoravský kraj uzavřel úrokový swap v případě druhého úvěru od Evropské investiční banky, z důvodu úročení úvěrů Jihomoravského kraje od Evropské investiční banky pohyblivými úrokovými sazbami odvíjejícími se od sazby 3M PRIBOR. Úrokovým swapem jsou zajištěny první, druhá, čtvrtá a pátá tranše druhého úvěru. Celková zajištěná částka činí 778 000 tis. Kč, což tvoří 39 % z úvěrového rámce ve výši 2 000 000 tis. Kč.

Následující tabulka zobrazuje roční průměry úrokové sazby 3M PRIBOR ve sledovaných letech 2010-2017. Úroková sazba v letech 2010-2016 postupně klesala. V roce 2016 se úroková sazba dostala na velmi nízkou hodnotu a jak prognózovala Česká národní banka, v roce 2017 začala růst. Úroková sazba 3M PRIBOR by podle predikovaného vývoje měla vzrůst až na hodnotu 2,1 % v roce 2020.

**Tab. 30: Roční průměrné úrokové sazby 3M PRIBOR v letech 2010-2017 (v %).** (Zdroj: Česká národní banka, © 2003-2018; Ministerstvo financí České republiky, © 2005-2013a)

Roční průměrné úrokové sazby 3M PRIBOR v letech 2010-2017 (v %)											
	Minulost								Predikce		
Ukazatel/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
3M PRIBOR	1,31	1,19	1,00	0,46	0,36	0,31	0,29	0,41	1,00	1,60	2,10

## 5.5 Přijetí čtvrtého úvěru od Evropské investiční banky v letech 2018-2020

Rada Jihomoravského kraje doporučila přijetí čtvrtého úvěru od Evropské investiční banky na financování infrastruktury Jihomoravského kraje, především v oblasti sociálních služeb, zdravotnictví a dopravy ve výši 700 000 tis. Kč. Úvěr by měl sloužit na reprodukci majetku Jihomoravského kraje, zejména na základny Zdravotnické záchranné služby, domovy pro seniory a rekonstrukce silnic plánované do konce roku 2022. Jihomoravský kraj by musel úvěr načerpat v průběhu let 2018-2022. Úvěr by měl být schválen Zastupitelstvem Jihomoravského kraje a orgány Evropské investiční banky ve druhém čtvrtletí roku 2018.

Čerpání úvěru by mělo proběhnout rovnoměrně v pěti tranších ve výši 140 000 tis. Kč ročně v průběhu let 2018-2022. Splácení úvěru by mělo začít v roce 2023 a být ukončeno v roce 2040 při roční splátce ve výši 39 000 tis. Kč.

Z důvodu postupného růstu úrokové sazby 3M PRIBOR prognózovaného Českou národní bankou v následujících letech by bylo vhodné, aby se Jihomoravský kraj zajistil proti růstu pohyblivých úrokových sazeb úrokovým swapem. Úrokový swap zajistí stejnou výši sazeb po celou dobu fixace a rozpočet nebude ohrožen rizikem růstu úrokových sazeb.

Úrokovým swapem by bylo vhodné zajistit alespoň první tři plánované tranše úvěru od Evropské investiční banky, které budou přijaty v letech 2018-2020, pro které je vytvořena predikce na růst úrokové sazby 3M PRIBOR (viz Tab. 31). Celková zajištěná částka by tedy činila 420 000 tis. Kč, což by tvořilo 60 % z úvěrového rámce ve výši 700 000 tis. Kč a došlo by k diverzifikaci rizika



Jihomoravský kraj nemá se splácením současných závazků problémy a v roce 2018 bude splacena poslední splátka jistiny prvního úvěru od Evropské investiční banky z roku 2005, z tohoto důvodu by bylo vhodné přijetí dlouhodobého úvěru od Evropské investiční banky. Úvěrové financování pomůže kraji uskutečnit investiční akce, které by ze svých vlastních zdrojů nemohl uhradit.

V následující tabulce je uveden předpokládaný vývoj dluhového zatížení Jihomoravského kraje v letech 2018-2040, který zahrnuje již přijaté úvěry od Evropské investiční banky a jejich splátky, ale také plánovaný čtvrtý úvěr, výši tranší v jednotlivých letech a splátky jistin úvěru.

**Tab. 31: Predikovaný vývoj dluhového zatížení Jihomoravského kraje v letech 2018-2040**  
(v mil. Kč). (Zdroj: Jihomoravský kraj, © 2018f)

<b>Predikovaný vývoj dluhového zatížení Jihomoravského kraje v letech 2018-2040</b> (v mil. Kč)				
<b>Rok/ukazatel</b>	<b>Výše tranší plánovaného úvěru od EIB v roce 2018</b>	<b>Splátky jistin plánovaného úvěrů od EIB v roce 2018</b>	<b>Splátky jistin úvěrů od EIB z roku 2005, 2009, 2013</b>	<b>Splátky jistin úvěrů od EIB celkem</b>
<b>2018</b>	140		192	<b>192</b>
<b>2019</b>	140		207	<b>207</b>
<b>2020</b>	140		207	<b>207</b>
<b>2021</b>	140		207	<b>207</b>
<b>2022</b>	140		207	<b>207</b>
<b>2023</b>		39	207	<b>246</b>
<b>2024</b>		39	207	<b>246</b>
<b>2025</b>		39	173	<b>212</b>
<b>2026</b>		39	154	<b>193</b>
<b>2027</b>		39	134	<b>173</b>
<b>2028</b>		39	134	<b>173</b>
<b>2029</b>		39	134	<b>173</b>
<b>2030</b>		39	135	<b>174</b>
<b>2031</b>		39	0	<b>39</b>
<b>2032</b>		39	0	<b>39</b>
<b>2033</b>		39	0	<b>39</b>
<b>2034</b>		39	0	<b>39</b>
<b>2035</b>		39	0	<b>39</b>
<b>2036</b>		39	0	<b>39</b>
<b>2037</b>		39	0	<b>39</b>
<b>2038</b>		39	0	39
<b>2039</b>		39	0	39
<b>2040</b>		39	0	39

## ZÁVĚR

Téma diplomové práce bylo „Management zadluženosti vybraného kraje, konkrétně kraje Jihomoravského ve sledovaných letech 2010-2016. Hlavním cílem práce byla analýza hospodaření a zadluženosti kraje, na jejímž základě byla navržena doporučení vedoucí k efektivnějšímu řízení zadluženosti Jihomoravského kraje.

Diplomová práce byla rozdělena do tří částí, teoretické, analytické a návrhové. První, teoretická část obsahovala představení kraje, jeho působnost, orgány a majetek. Dále byl definován rozpočet, jeho střednědobý výhled a rozpočtový proces. Další kapitoly se věnovaly zadluženosti kraje, jejím příčinám a regulaci. Na závěr teoretické části byl nastíněn zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

V druhé, analytické části byl charakterizován Jihomoravský kraj a jeho orgány. Na základě informací ze závěrečných účtů byla provedena analýza hospodaření ve sledovaných letech 2010-2016. Veškeré příjmy a výdaje byly podrobně rozebrány podle jednotlivých tříd. Jihomoravský kraj dosáhl přebytkového rozpočtu v letech 2014 a 2016, v dalších letech hospodařil se schodkovým rozpočtem. Příjmy měly ve sledovaných letech kolísavý charakter a nejvýznamnějším příjmem rozpočtu byly přijaté transfery, které se podílely na celkových příjmech 66-68 % v letech 2010-2016. Obsahově největší podíl výdajů tvořily běžné výdaje, které se ve sledovaných letech pohybovaly v rozmezí 86-91 % na celkových výdajích. Okolo 70 % běžných výdajů představovaly výdaje na vzdělání a školské služby. Saldo hospodaření Jihomoravského kraje mělo spíše deficitní charakter ve sledovaných letech. Na uhrazení schodků rozpočtů a realizaci investičních projektů přijal kraj tři dlouhodobé úvěry od Evropské investiční banky, čímž se výrazně zvýšila jeho zadluženost.

Dále byla provedena analýza zadluženosti kraje ve sledovaných letech 2010-2016. Jihomoravský kraj přijal tři dlouhodobé úvěry od Evropské investiční banky, neboť nabízí výhodnější podmínky než jiné bankovní instituce. Kraj si může zvolit např.: druh úrokové sazby, dobu splácení jistin a periodicitu splácení úroků. V další části byly rozebrány dlouhodobé investiční úvěry zejména dvou příspěvkových organizací Jihomoravského

kraje, kterými jsou Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje a Nemocnice Znojmo, které se největší mírou podílejí na zadluženosti příspěvkových organizací kraje. Na základě analýzy zadluženosti prostřednictvím vybraných ukazatelů bylo zjištěno, že u většiny ukazatelů nepřekročil kraj doporučené hodnoty. K výraznému přesahu došlo u ukazatele celkové zadluženosti z důvodu čerpání dlouhodobých úvěrů od Evropské investiční banky. Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti stanovuje podmínku, podle které by výše dluhu územního samosprávného celku neměla překročit 60 % jeho průměrného příjmu za poslední čtyři roky. Jihomoravský kraj toto kritérium bez problémů plní a průměrná hodnota tohoto ukazatele se ve sledovaných letech pohybovala v rozmezí hodnot 12,77 % - 17,38 %.

V poslední části byly uvedeny návrhy, které by mohly vést k efektivnějšímu řízení zadluženosti. Prvním doporučením je udržení ratingového hodnocení na investičním stupni, aby nedošlo k nepříznivému zvyšování úrokových sazeb. Druhý návrh doporučuje v případě vysokého zadlužení příspěvkových organizací Jihomoravského kraje jejich transformaci na akciové společnosti nebo jejich fúze, které by zajistily lepší řízení a hospodaření. Třetí návrh se věnuje poskytování úvěrů či ručení za úvěry právnických osob, ve kterých má kraj majetkovou účast. Čtvrtý návrh se týká zajištění úrokového rizika u plánovaného úvěru na financování projektu „Pořízení nových železničních elektrických jednotek do majetku JMK“ proti budoucímu růstu úrokových sazeb formou úrokového swapu nebo jiného finančního derivátu. Poslední návrh doporučuje přijetí dlouhodobého investičního úvěru od Evropské investiční banky na financování infrastruktury Jihomoravského kraje, který by zvýšil finanční zdroje a mohly by být realizovány investiční záměry, na které kraj nemá vlastní prostředky.

Jihomoravský kraj se podle ukazatele celkové zadluženosti řadí k nejzadluženějším krajům v České republice, avšak podle jednotlivých vybraných ukazatelů zadluženosti dosahuje příznivých hodnot zadluženosti, které se pohybují pod doporučenými hodnotami. Z přepočtu dluhu kraje na jednoho obyvatele vyplývá, že Jihomoravský kraj byl v porovnání s ostatními kraji ve sledovaných letech 2014-2016 na šestém místě v zadluženosti. K překročení doporučených hodnot došlo pouze u ukazatele celkové zadluženosti z důvodu čerpání dlouhodobých úvěrů od Evropské investiční banky.

Fiskální pravidlo pro územní samosprávné celky stanovené zákonem č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti kraj plní a průměrná hodnota ukazatele dle tohoto pravidla byla v rozmezí hodnot 12,77 % - 17,38 % ve sledovaných letech. Kraj v současnosti nemá problémy se splácením svých závazků, které by mohly výrazně zatížit jeho rozpočet.

## SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ADMINISTRATIVNÍ REGISTR EKONOMICKÝCH SUBJEKTŮ. *Výpis z Registru ekonomických subjektů ČSÚ v ARES*. Info.mfcr.cz [online]. © 2018 [cit. 2018-03-01].

Dostupné z:

[http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ares/darv\\_res.cgi?ico=70888337&jazyk=cz&xml=1](http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ares/darv_res.cgi?ico=70888337&jazyk=cz&xml=1)

COGAN, R., 2004. *Krajské zřízení*. Praha: ASPI. ISBN 80-7357-041-6.

CTK ENGLISH-LANGUAGE NEWS SERVICE. *Debts of Czech municipalities, regions fall last year*. Proquest.com [online]. 9.10.2016 [cit. 2017-11-20]. Dostupné z: <https://search.proquest.com/docview/1827108349?accountid=17115>

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Fixing úrokových sazeb na mezibankovním trhu depozit – PRIBOR*. Cnb.cz [online]. © 2003-2018 [cit. 2018-04-30]. Dostupné z: [https://www.cnb.cz/cs/financni\\_trhy/penezni\\_trh/pribor/denni.jsp?date=30.04.2018](https://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/penezni_trh/pribor/denni.jsp?date=30.04.2018)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Hrubý domácí produkt v běžných cenách*. Apl.czso.cz [online]. © 2018a [cit. 2018-05-05]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.presmsocas>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Počet obyvatel v obcích – k 1.1.2011-2016*. Czso.cz [online]. © 2018b [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112015>

DENÍK VEŘEJNÉ SPRÁVY. *Hospodaření krajů v roce 2016*. Denik.obce.cz [online]. 14.8.2017 [2018-04-10]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6738888>

DENÍK VEŘEJNÉ SPRÁVY. *Pravidla rozpočtové odpovědnosti v podmínkách obcí a krajů*. Denik.obce.cz [online]. 7.3.2017 [cit. 2017-12-10]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6731153>

DENÍK VEŘEJNÉ SPRÁVY. *Vývoj celkového dluhu územních rozpočtů v roce 2014.* Denik.obce.cz [online]. 24.8.2015 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6696960>

JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Jihomoravský kraj jako dobrý hospodář získal vysoké ratingové hodnocení.* Kr-jihomoravsky.cz [online]. © 2005-2013 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=337536&TypeID=2>

JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Rozklikávací rozpočet.* Rozpocet.kr-jihomoravsky.cz [online]. © 2018a [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://rozpocet.kr-jihomoravsky.cz/>

JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Střednědobý výhled rozpočtu JMK na období 2018-2020.* Kr-jihomoravsky.cz [online]. © 2018b [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=338576&TypeID=2>

JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Výroční zpráva Jihomoravského kraje 2016.* Kr-jihomoravsky.cz [online]. © 2018c [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=10529&TypeID=1>

JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Základní údaje o Jihomoravském kraji.* Kr-jihomoravsky.cz [online]. © 2018d [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=27204&TypeID=2>

JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Závěrečné účty Jihomoravského kraje 2010-2016.* Kr-jihomoravsky.cz [online]. © 2018e [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=172183&TypeID=1>

JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Krajští radní schválili záměr přijetí úvěru ve výši 700 milionů korun.* Kr-jihomoravsky.cz [online]. © 2018f [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=355635&TypeID=2>

KADEŘÁBKOVÁ, J. a J. PEKOVÁ., 2012. *Územní samospráva-udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-807357-910-4.

LAJTKEPOVÁ, E., 2013. *Veřejné finance v České republice: teorie a praxe*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. ISBN 978-80-7204-861-8.

MARKOVÁ, H., 2000. *Finance obcí, měst a krajů*. Praha: Orac. Příručky pro praxi a studium veřejné správy. ISBN 80-86199-23-1.

MARKOVÁ, H., M. KOPECKÝ a R. SUCHÁNEK., 2016. The Process of Budgeting and Issues of Indebtedness in the Czech Republic. In: Morrison F. *Fiscal Rules – Limits on Governmental Deficits and Debt. Ius Comparatum – Global Studies in Comparative Law*. Switzerland: Springer International Publishing. Kapitola 4, s. 85-100. ISBN 978-3-319-41205-4

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Monitoring hospodaření obcí*. Mfcr.cz [online]. 6.11.2012 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/monitoring-hospodareni-obci>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Petr Pavelek: Zákon o rozpočtové odpovědnosti samosprávy neochromí*. Mfcr.cz [online]. 27.1.2017 [cit. 2017-12-10]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2017/petr-pavelek-zakon-o-rozpocetove-odpovedn-27438>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Struktura a vývoj státního dluhu*. Mfcr.cz [online]. Aktualizováno 31.3.2017 [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/struktura-a-vyvoj-statniho-dluhu>



MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Zadluženost územních rozpočtů v roce 2016*. Mfcr.cz [online]. 14.11.2017 [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2016/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-201-30092>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *44. Kolokvium – šetření prognóz makroekonomického vývoje ČR (2017-2020)*. Mfcr.cz [online]. © 2005-2013a [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2017/44-kolokvium-setreni-prognoz-makroekono-30287>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Monitor – informační portál Ministerstva financí*. Monitor.statnipokladna.cz [online]. © 2005-2013b [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/2015/kraje/krajsky-urad/70888337#>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Výpis z registru ekonomických subjektů ČSÚ v ARES*. Mfcr.cz [online]. © 2005-2013c [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: [http://wwwinfo.mfcr.cz/cgi-bin/ares/darv\\_res.cgi?ico=70888337&jazyk=cz&xml=1](http://wwwinfo.mfcr.cz/cgi-bin/ares/darv_res.cgi?ico=70888337&jazyk=cz&xml=1)

NAHODIL, F., 2009. *Veřejné finance v České republice*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-162-5.

PEKOVÁ, J., J. PILNÝ a M. JETMAR., 2008. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI. ISBN 978-80-7357-351-5.

PEKOVÁ, J., 2008. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI. ISBN 978-80-7357-358-4.

PEKOVÁ, J., 2011. *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-698-1.

PROVAZNÍKOVÁ, R., 2009 *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*.  
2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing.  
ISBN 978-80-247-2789-9.

PROVAZNÍKOVÁ, R., 2015. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*.  
3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing.  
ISBN 978-80-247-5608-0.

REKTOŘÍK, J. a J. ŠELEŠOVSKÝ., 2002. *Jak řídit kraj, město, obec: rukověť územní samosprávy*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-2955-5.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů,  
ze dne 16. prosince 1992

Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, ze dne  
1. dubna 2004

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, ze dne  
12. dubna 2000

Zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků  
a dobrovolných svazků obcí, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 10. června 2004

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění  
pozdějších předpisů, ze dne 7. července 2000

Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním  
samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní),  
ve znění pozdějších předpisů, ze dne 29. června 2000

Zákon č. 450/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení),  
zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním

městě Praze, zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění zákona č. 320/2001 Sb., zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), a zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 27. listopadu 2001

Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 17. ledna 2017

Zákon č. 347/1997 Sb., ústavní zákon o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 3. prosince 1997

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, ze dne 28. června 2001

## SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ

atd.	a tak dále
a.s.	akciová společnost
č.	číslo
ČR	Česká republika
DPH	daň z přidané hodnoty
EIB	Evropská investiční banka
fin.	finanční
HDP	hrubý domácí produkt
IDS JMK	Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje
JMK	Jihomoravský kraj
Kč	koruna česká
mil.	milion
mld.	miliarda
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
např.	například
obr.	obrázek
PRIBOR	Prague InterBank Offered Rate
RUD	rozpočtové určení daní
s.	strana
Sb.	Sbírka zákonů
SIMU	Soustava informativních a monitorujících ukazatelů
SÚS JMK	Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje
tab.	tabulka
tis.	tisíc
VPS	Všeobecná pokladní správa
z.s.p.o.	zájmové sdružení právnických osob
%	procento
§	paragraf

## SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Zadluženost krajů v ČR v letech 2010-2016 (v mld. Kč).....	30
Tab. 2: Vývoj státního, krajského a obecního dluhu v letech 201-2016 (v mld. Kč).....	31
Tab. 3: Povinně zveřejňované rozpočtové informace.....	39
Tab. 4: Skutečný rozpočet JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč) .....	42
Tab. 5: Celkové příjmy JMK dle jednotlivých druhů v letech 2010-2016 (v tis. Kč)....	44
Tab. 6: Daňové příjmy JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč) .....	46
Tab. 7: Nedaňové příjmy JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč) .....	48
Tab. 8: Kapitálové příjmy JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč).....	50
Tab. 9: Celkové výdaje JMK dle jednotlivých druhů v letech 2010-2016 (v tis. Kč)....	54
Tab. 10: Kapitálové výdaje JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč).....	57
Tab. 11: Financování rozpočtu JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč) .....	59
Tab. 12: Zadluženost krajů České republiky (bez Hlavního města Prahy) na jednoho obyvatele v letech 2014-2016 .....	65
Tab. 13: Podíl dluhu krajů České republiky (bez Hlavního města Prahy) na HDP krajů (v mld. Kč).....	66
Tab. 14: Úvěr od Evropské investiční banky z roku 2005, výše tranší a splácení úvěru (v tis. Kč) .....	67
Tab. 15: Úvěr od Evropské investiční banky z roku 2009, výše tranší a splácení úvěru (v tis. Kč) .....	68
Tab. 16: Úvěr od Evropské investiční banky z roku 2013, výše tranší a splácení úvěru (v tis. Kč) .....	69
Tab. 17: Nesplacené části úvěrů příspěvkových organizací zřízených Jihomoravským krajem v letech 2010-2016 (v tis. Kč) .....	70
Tab. 18: Struktura dluhu Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 (v tis. Kč).....	71
Tab. 19: Dluh Jihomoravského kraje na jednoho obyvatele v letech 2010-2016.....	72
Tab. 20: Ukazatel celkové zadluženosti Jihomoravského kraje v letech 2010-2016. ....	72
Tab. 21: Ukazatel dluhové služby Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 (v tis. Kč) .....	73
Tab. 22: Ukazatel čistého provozního výsledku hospodaření k dluhové službě Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 (v tis. Kč) .....	74

Tab. 23: Ukazatel celkové (běžné) likvidity Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 (v tis. Kč) .....	75
Tab. 24: Výše celkového dluhu k průměrnému saldu běžného rozpočtu Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 (v tis. Kč) .....	76
Tab. 25: Rozpočtová odpovědnost Jihomoravského kraje v letech 2013-2017 (v tis. Kč) .....	77
Tab. 26 Výše hrazených úroků a úrokové sazby Jihomoravského kraje v letech 2010-2017 (v tis. Kč) .....	81
Tab. 27: Vývoj hospodaření školských příspěvkových organizací Jihomoravského kraje v letech 2010-2016.....	83
Tab. 28: Vývoj hospodaření neškolských příspěvkových organizací Jihomoravského kraje v letech 2010-2016.....	84
Tab. 29: Predikovaný vývoj dluhové služby Jihomoravského kraje včetně SÚS JMK v letech 2017-2022 (v mil. Kč) .....	86
Tab. 30: Roční průměrné úrokové sazby 3M PRIBOR v letech 2010-2017 (v %) .....	88
Tab. 31: Predikovaný vývoj dluhového zatížení Jihomoravského kraje v letech 2018-2040 (v mil. Kč) .....	90

## SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Vývoj podílu dotací na celkových příjmech kraje.....	28
Graf 2: Vývoj skutečných příjmů a výdajů v letech 2010-2016 (v tis. Kč).....	44
Graf 3: Podíl jednotlivých kategorií příjmů v letech 2010-2016 (v tis. Kč).....	45
Graf 4: Vývoj daňových příjmů v letech 2010-2016 (v tis. Kč).....	47
Graf 5: Vývoj nedaňových příjmů v letech 2010-2016 (v tis. Kč).....	49
Graf 6: Vývoj kapitálových příjmů v letech 2010-2016 (v tis. Kč).....	52
Graf 7: Srovnání investičních a neinvestičních transferů v letech 2010-2016 (v tis. Kč) .....	53
Graf 8: Podíl jednotlivých kategorií výdajů v letech 2010-2016 (v tis. Kč) .....	54
Graf 9: Vývoj běžných výdajů v letech 2010-2016 (v tis. Kč).....	56
Graf 10: Vývoj kapitálových výdajů v letech 2010-2016 (v tis. Kč) .....	58
Graf 11: Vývoj financování v letech 2010-2016 (v tis. Kč) .....	62
Graf 12 Saldo příjmů a výdajů v letech 2010-2016 (v tis. Kč).....	63
Graf 13: Vývoj zadluženosti Jihomoravského kraje v letech 2010-2016 (v tis. Kč).....	71

## SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Logo Jihomoravského kraje .....	40
---	----

## SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Přijaté transfery JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč) .....	I
Příloha 2: Běžné výdaje JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč) .....	III

**Příloha 1: Přijaté transfery JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

<b>Přijaté transfery JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč)</b>							
<b>Ukazatel/rok</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>
Neinvestiční přijaté transfery z všeobecné pokladní správy státního rozpočtu	22 079	18 558	24 814	13 614	19 775	10 319	8 832
Neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu	126 217	115 281	111 100	111 100	112 692	112 692	115 254
Neinvestiční přijaté transfery ze státních fondů	0	745	21	119	217	9	0
Ostatní neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu	9 190 035	9 569 711	9 659 940	9 803 799	10 058 991	10 658 281	11 333 908
Ostatní neinvestiční přijaté transfery od rozpočtů ústřední úrovně	0	705	0	0	114	0	0
Neinvestiční přijaté transfery od obcí	0	0	0	395	0	14 600	14 000
Neinvestiční přijaté transfery od krajů	0	900	312	1 301	2 310	4 703	0
Neinvestiční převody z Národního fondu	446	0	4 691	0	0	0	0
Neinvestiční přijaté transfery od regionálních rad	12 888	2 807	6 506	4 586	1 044	6 392	3 765
Neinvestiční přijaté transfery od mezinárodních institucí a některých cizích orgánů a právnických osob	0	0	0	0	0	13 690	1 279
Neinvestiční transfery přijaté od Evropské unie	0	0	0	0	0	25 495	15 153
Převody z ostatních vlastních fondů	8	0	0	0	0	0	0
Neinvestiční přijaté transfery od cizích států	1 542	4 670	7 314	391	3 396	0	766
Neinvestiční přijaté transfery od mezinárodních institucí	1 127	12 484	31 604	7 403	19 586	0	0
<b>Neinvestiční transfery celkem</b>	<b>9 354 342</b>	<b>9 725 860</b>	<b>9 846 302</b>	<b>9 942 708</b>	<b>10 218 124</b>	<b>10 846 181</b>	<b>11 492 957</b>



Investiční přijaté transfery ze státních fondů	0	239	0	0	0	456	799
Investiční přijaté transfery z všeobecné pokladní správy státního rozpočtu	1 930	243	237	61	421	1 966	0
Ostatní investiční přijaté transfery ze státního rozpočtu	5 647	14 749	218 818	177 170	621 340	93 973	220 401
Investiční převody z Národního fondu	0	0	3 869	0	0	0	0
Investiční přijaté transfery od krajů	0	0	0	91	0	0	0
Investiční přijaté transfery od regionálních rad	927 222	262 765	359 670	150 275	484 862	999 445	718 060
Investiční přijaté transfery od cizích států	289	1 509	769	0	2 128	0	0
Investiční přijaté transfery od mezinárodních institucí	0	0	49 182	335	41 502	46 312	0
<b>Investiční transfery celkem</b>	<b>935 089</b>	<b>279 506</b>	<b>632 545</b>	<b>327 933</b>	<b>1 150 253</b>	<b>1 142 152</b>	<b>939 260</b>
<b>Přijaté transfery celkem</b>	<b>10 289 431</b>	<b>10 005 366</b>	<b>10 478 847</b>	<b>10 270 641</b>	<b>11 368 377</b>	<b>11 988 333</b>	<b>12 432 217</b>

**Příloha 2: Běžné výdaje JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč).** (Zdroj: vlastní zpracování dle Jihomoravský kraj, © 2018e; Jihomoravský kraj, © 2018a)

<b>Běžné výdaje JMK v letech 2010-2016 (v tis. Kč)</b>							
<b>Ukazatel/rok</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>
Platy	205 496	223 339	225 137	226 485	228 188	235 688	248 060
Ostatní platby za provedenou práci	27 191	31 074	32 237	33 490	36 252	33 900	34 188
Povinné pojistné placené zaměstnavatelem	77 283	84 863	85 773	86 307	88 001	90 282	94 204
Odměny za užití duševního vlastnictví	0	0	0	0	15	92	79
Mzdové náhrady	0	0	0	0	0	519	0
Nákupy materiálu	30 494	31 932	27 341	20 588	33 576	20 248	26 036
Úroky a ostatní finanční výdaje	16 381	21 315	28 381	23 149	24 922	26 383	21 689
Nákupy vody, paliv a energie	13 201	12 694	12 819	13 490	11 771	11 357	10 690
Nákupy služeb	384 631	341 458	432 298	383 600	349 562	280 912	247 784
Ostatní nákupy	48 167	29 517	23 093	23 065	44 263	43 922	22 874
Poskytnuté zálohy, jistiny, záruky a vládní úvěry	3	0	0	0	0	0	0
Výdaje související s neinvestičními nákupy, příspěvky, náhrady a věcné dary	1 390 481	1 400 982	1 452 202	1 476 692	1 515 683	1 520 030	1 546 991
Neinvestiční transfery podnikatelským subjektům	424 818	431 152	420 722	441 055	433 148	406 914	409 965
Neinvestiční transfery neziskovým a podobným organizacím	5 020 144	5 174 694	370 863	377 364	383 758	725 971	793 207
Neinvestiční nedotační transfery podnikatelským subjektům	75	0	0	225	0	0	45
Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům ústřední úrovně	280	20 120	3 505	200	200	1 000	1 000

Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně	180 097	181 874	144 020	150 106	132 383	305 403	344 077
Neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím	5 569 723	5 619 085	10 695 603	10 854 884	11 050 621	11 574 447	12 413 060
Ostatní neinvestiční transfery jiným veřejným rozpočtům	70 346	89 425	123 460	38 371	109 546	181 557	124 577
Náhrady placené obyvatelstvu	713	1 274	1 209	1 136	850	932	1 044
Ostatní neinvestiční transfery obyvatelstvu	39 689	9 320	11 383	14 266	15 628	16 415	20 403
Neinvestiční transfery mezinárodním organizacím a nadnárodním orgánům	0	0	64	68	321	186	181
Neinvestiční transfery cizím státům	0	0	0	0	30	0	0
Ostatní neinvestiční transfery do zahraničí	6 087	6 029	6 327	4 922	6 743	10 010	1 655
Neinvestiční půjčené prostředky příspěvkovým a podobným organizacím	2 100	0	0	0	0	0	0
Neinvestiční půjčené prostředky podnikatelským subjektům	0	0	0	0	637	0	0
Ostatní neinvestiční výdaje	8 403	11 740	10 762	10 503	14 107	16 919	13 478
<b>Běžné výdaje celkem</b>	<b>13 515 800</b>	<b>13 721 888</b>	<b>14 107 200</b>	<b>14 179 966</b>	<b>14 480 204</b>	<b>15 503 087</b>	<b>16 375 286</b>